

IS IS

**Glasilo Zdravniške
zbornice Slovenije**

Oktober 2021

Številka 10

Dr. Tamara Kastrin: "Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni si zaradi boljšega obvladovanja oslovskega kašlja ter z namenom spremljanja učinkov cepljenja in učinkovitosti cepiv prizadeva izboljšati epidemiološko spremljanje te bolezni. Ocenjujejo, da je oslovski kašelj še vedno premalo prepoznavna in posledično premalo diagnosticirana bolezen, zlasti pri odraslih."

Spoštovana kolegica, spoštovani kolega!

Katedra za interno medicino Medicinske fakultete v Ljubljani,
v sodelovanju s Slovenskim zdravniškim društvom, tudi letos
organizira tradicionalno strokovno srečanje

63. TAVČARJEVI DNEVI,

Ljubljana, Kongresni center Mons,
Four Points by Sheraton,

11.–12. 11. 2021

Poleg plenarnih predavanj, ki jim bo sledilo dovolj časa za razpravo, bomo organizirali tudi več tematskih, v praktični klinični pristop usmerjenih delavnic, ki bodo potekale kot delo v manjših skupinah.

Zaradi nepredvidljivih pogojev, povezanih z epidemijo koronavirusne bolezni, smo organizatorji pripravljeni tudi na kombinirano ali v celoti spletno izvedbo dogodka.

Več informacij na spletni strani <http://tavcarjevi.si>

Rok za oddajo izvlečkov: **20. oktober 2021** <http://tavcarjevi.si/aktivna-udelezba/>

Rok za prijave: **4. november 2021** <http://tavcarjevi.si/registracija/>

I. Plenarna predavanja (osrednji program)

AKTUALNE TEME IN DILEME: COVID-19 V INTERNI MEDICINI (Spremljanje bolnikov v pocovidni pulmološki ambulantni, Preiskave hemostaze, Vodenje sladkorne bolezni, Kako zadržati covid-19 zunaj prostorov kliničnega oddelka, Rezultati raziskave o humoralnem odzivu na cepljenje), **KLINIČNA FARMAKOLOGIJA IN TOKSIKOLOGIJA:** Skrajnosti v farmakološkem zdravljenju arterijske hipertenzije, Zdravila za zdravljenje hipotiroze, Bisfosfonati: v 50 letih od mehčalcev vode do imunomodulatorjev, Blaženje alkoholnega mačka, Kronična zastrupitev z litijem, Internistične bolezni in onesnaženo okolje v Sloveniji, **STAROSTNIK V INTERNI MEDICINI:** Krhkost, Padci in zlomi, Prehrana; Kvaliteta življenja, **PNEVMOLOGIJA in REVMATOLOGIJA:** Vpliv okužb z respiratornimi virusi na poslabšanja astme in KOPB, Ambulantna obravnava bolnikov s pljučnim infiltratom, Okužbe z netuberkuloznimi mikobakterijami, Obravnava bolnikov s prizadetostjo pljučnega intersticija v sklopu sistemskih vezivno- tkivnih bolezni, Genetika v pnevmologiji, **NEFROLOGIJA IN ALERGOLOGIJA:** Prehranske intervencije za upočasnitev napredovanja kronične ledvične bolezni, Zdravljenje ledvične anemije, Genetski razlogi za anafilaksijo, **GASTROENTEROLOGIJA:** Endoskopsko zdravljenje prekancerov, Obravnava bolnikov s tumorji jeter, Nerefluksna vnetja požiralnika, Polipi kolona, **SODOBNE TEHNOLOGIJE:** Kratkotrajna mehanska podpora krvnemu obtoku, Sodobni pristopi v nuklearnomedicinski diagnostiki hiperparatiroidizma, Perikardioskopija, Napredne metode za učinkovito in varno zniževanje holesterola v LDL, Sodobne tehnologije v zdravljenju sladkorne bolezni, Nova paradigma v zdravljenju osteoporoze, Novosti s področja zdravljenja nevropatske bolečine, **ZDRAVLJENJE S KRVJO.**

II. Delavnice (vzporedni program)

Sindrom kratkega črevesa z odpovedjo prebavil, Dedni angioedem, Težavna astma, Zdravljenje kronične ledvične bolezni, Levkocitoze in levkopenije – klonske ali reaktivne narave, MiniDXA šola, Pravilno izpolnjena napotnica zagotavlja ustrezno hiter pregled pri revmatologu, Sopojava zdravljenja raka z imunoterapijo: kako naj ukrepam na urgenci? Obravnava bolnika s hiperglikemijo v urgentni ambulantni, Moj bolnik je »alergičen na penicilin«, Elektrokardiografija, Neinvazivna ventilacija pri poslabšanjih KOPB, Priprava osebnega načrta paliativne obravnave, Ultrazvok prsnega koša – Pristop k bolniku z dispnejo, Ultrazvok prsnega koša, Srce – stanje volemije in srčna funkcija, Vena cava in nadomeščanje tekočine. **Seznam ni dokončen.**

Več informacij: <http://tavcarjevi.si/program/program/>

S kolegialnimi pozdravi,

prof. dr. Zlatko Fras, dr. med.,
predsedujoči programskemu odboru 63. TD,
strokovni direktor Interne klinike, UKC Ljubljana

prof. dr. Mitja Košnik, dr. med.,
predsedujoči organizacijskemu odboru 63. TD,
predstojnik Katedre za interno medicino, MF Ljubljana

»Zmanjšati razkorak med zapisanim in uresničenim!«

Rok Ravnikar

Naloga Odbora za osnovno zdravstvo pri Zdravniški zbornici Slovenije je aktivno spremljanje razmer na primarnem nivoju. Članice in člani zbornice na tem nivoju delujemo kot nosilci timov družinske medicine, primarne pediatrije, šolske medicine, primarne ginekologije, zobozdravstva, pa tudi v nujni medicinski pomoči ter kot zdravniki medicine dela, prometa in športa.

V zadnjih desetletjih so vse politike vsaj na papirju jasno izrazile pomen in zavezanost h krepitvi osnovne zdravstvene dejavnosti. To je logična posledica ugotovitev, da zdravstveni sistemi, ki temeljijo na močni osnovni zdravstveni dejavnosti, prispevajo k boljšemu zdravju prebivalstva, večji enakosti zdravstvene obravnave in k bolj učinkovitemu zdravstvenemu varstvu.

V praksi pa obstaja velik razkorak med zapisanim v visoko zvanečih besedilih resolucij in strategij ter razmerami, v katerih na primarnem nivoju v resnici vsakodnevno delamo. Tako sem pred dnevi zasledil v medijih, da sta zdravstvena ministra Slovenije in Avstrije poudarila, »da državi z evropskimi sredstvi krepi prav primarni del zdravstva.« Ne vem, kako je v Avstriji, a pri nas je od vseh teh evropskih milijard evrov iz tega naslova za primarno raven namenjenih zgolj nekaj deset milijonov, pa še to le za stavbe in tehnološke rešitve, nič pa za kadrovske krepitev timov na primarni ravni.

Ukrepe za izboljšanje pogojev dela oz. zadovoljstvo izvajalcev na primarni ravni je treba sprejeti in uresničiti ZDAJ! Vsi se namreč strinjamo, da je neprivlačnost dela eden ključnih razlogov za krizo v osnovnem zdravstvu in se zanj ne odloča zadostno število mladih kolegic in kolegov. Drži tudi, da je vlada s konkretnim 20 % povečanjem osnovne plače za nove specializante družinske medicine prvič po dolgih letih sprejela nek konkreten ukrep, s katerim priznava deficitarnost na tem področju. Vsi upamo, da nismo prepozni in da bo odziv pozitiven.

Frustracij, s katerimi se srečujemo tisti, ki že leta opozarjamo na kritične trende, kar ni konec. Tako sem samo v zadnjih mesecih prebral in slišal naslednje enostranske ugotovitve: da smo družinski zdravniki odgovorni za nizko precepljenost zaradi premajhne »angažiranosti« (vladni govorec g. Kacin), da družinski zdravniki ne želimo več vpisovati pacientov (združenje Srebrna nit), da se ne oglašamo na telefone (vsi, vedno), da smo povečali število t.i. posvetov na daljavo (analiza ZZZS), da smo zaprli primarni sistem, da imamo težave z interpretacijo osnovnih krvnih preiskav ... Zadnja dva očitka so navajali nekateri klinični specialisti v povezavi z ugotavljanjem naraščanja števila zamujenih odkritij rakavih obolenj.

Po navadi se v medicini ob soočanju z večjim številom simptomov in znakov držimo načela, da jih poskušamo povezati v en vzrok, v eno bolezensko stanje. Lahko sicer domnevamo, da na primarni ravni nočemo ali ne znamo – a vzrok, na katerega že dolgo časa opozarjamo in s katerim lahko razložimo vse prej omenjene pojave, je enostaven: primarna raven je kadrovsko kritično podhranjena. Vse to je povezano s financiranjem, organizacijo ter zakonodajo, ki v zadnjih desetletjih ni sledila družbenemu in tehničnemu razvoju, predvsem pa povečanju zahtev in pričakovani prebivalstva. Epidemija covid-19 je s svojo brutalnostjo samo še enkrat več pokazala, da se tiščanje glave v pesek na dolgi rok nikoli ne izplača.

Na odboru smo tako praktično vse od začetka dela v tem mandatu največji del aktivnosti namenjali opozarjanju in borbi za izboljšanje škodljivih ali nepotrebnih praks, ki so na primarni nivo

nalagale nove in nove zadolžitve. Eden najbolj zlorabljenih stavkov je: »Obrnite se na svojega izbranega zdravnika.« Pa naj gre za potrdila, razlage, informacije o zdravljenju brez recepta, pravicah iz zdravstvene košarice ...

V času epidemije smo dodobra spoznali, kaj pomeni izraz »živeti v mehurčku«. Očitno je, da vsi, ki na ta način kažejo s prstom na problematični »primar«, zgolj ne zmorejo uvida, ki bi presegal meje njihovega vsakodnevne mehurčka. »Družinci« na drugi strani kar polovico specializacije odkrožimo po različnih kliničnih oddelkih, zato smo v tem smislu precej bolj »razgledani«.

Ali se ne bi bilo bolje vprašati, kako do prej navedenih problemov prihaja? Zakaj ni mogoče pridobiti mesta za vpis v ambulantni družinske medicine ali pri pediatru – in bi videli, da so praktično vsi zasedeni. Ker jih je premalo. Ali vprašati, kako to, da telefon zvoni v prazno – in bi ugotovili, da telefoni v ambulantah zvonijo praktično ves čas in da je dohodnih klicev več sto dnevno. Ob vsem ostalem rednem delu. Da je posvetov na daljavo več zato, ker se je število kontaktov v zvezi z epidemijo, ki se jih res lahko večinoma opravi na daljavo, izjemno povečalo. Da je ZZS šele v zadnjem letu sploh omogočil šifriranje tovrstnega posveta. Skratka, da gre za računovodsko kategorijo in ne za znak slabše kakovosti obravnave pacientov. Da je bila primarna raven v resnici edina, ki se nikoli ni zaprla, kjer je sistem NMP deloval 24/7 in kjer smo ves čas epidemije sprejemali, pregledovali in opravljali osnovno diagnostiko za paciente. Žal so bile res precej okrnjene ali celo prekinjene preventivne dejavnosti, ker je bil kader ob znanem pomanjkanju marsikje prestavljen na covid delovišča.

Po drugi strani so se dejansko zmanjšale možnosti in so se zapirale storitve na sekundarni in terciarni ravni. Prihajalo je in še prihaja do zamika diagnostičnih in terapevtskih posegov. Splošna anksioznost pri ljudeh se je povečala in so se zato nekateri, kljub zdravstvenim težavam,

začeli izogibati zdravstvenim ustanovam in obiskom pri svojih zdravnikih.

Izkušnja težav z nedelujočim primarnim nivojem bi morala pri vseh odgovornih v zdravstvu vzbuditi najvišjo stopnjo zaskrbljenosti, kajti to je edini branik pred preplavljanjem ostalih zdravstvenih nivojev. Lahko smo različnih misli glede možnih vzrokov, lahko si tudi mislite, da samo preveč jamramo – a stiske ljudi, tako pacientov kot nas delavcev, so realne in neizprosne. Če se znanih težav vedno znova lotevamo na enak (neuspešen) način, se ne smemo čuditi, da ni drugačnega rezultata.

Tokrat želim poleg opozarjanja na kritičnost razmer prispevati tudi pobudo. Eden od pomembnih vidikov našega vsakdanjega dela je tudi t.i. e-komunikacija v zdravstvu. Ravno te dni smo v medijih prebirali, kakšno nezaslišano avtomatsko sporočilo uporabljajo v nekaterih ambulantah, češ da bodo prebrali zgolj sporočila, poslana v ordinacijskem času.

Maja letos smo na pobudo Odbora za osnovno zdravstvo izvedli krajšo spletno anketo o e-komunikaciji v ambulantah na primarni ravni, v kateri je sodelovalo kar 757 zdravnikov in zobozdravnikov. Rezultati so kritični in terjajo ukrepanje. Delež e-komunikacij s pacienti je pomemben in predstavlja znatno obremenitev, ki ni ustrezno ovrednotena, hkrati pa zanjo ni določenega delovnega časa. Tretjina sodelujočih ima povprečno več kot 30 posvetov na daljavo, zato ne preseneča, da kar 43 % zdravnikov družinske medicine za e-komunikacijo potrebuje več kot dve uri dnevno, skoraj 38 % vseh zdravnikov in zobozdravnikov na primarni ravni pa poroča, da so morali zaradi tega za več kot pol ure podaljšati delo preko rednega delovnega časa – vsak dan! Možnosti omejitve dostopnosti preko tovrstnih komunikacijskih poti zakonodaja ne omogoča. Zato je nujno, da se tudi na pobudo Zdravniške zbornice predlaga ustrezne spremembe.

Vsaka tehnologija je lahko »blagoslov« ali »prekletstvo«; jedrski

reaktor za energijo ali atomska bomba. Če je pritisk preko e-komunikacijskih poti s strani pacientov presegel vse razumne meje ter zmožnosti zdravnika – posameznika in zdravstvenega sistema, pa so na drugi strani priložnosti, ki jih e-komunikacija ponuja za sodelovanje med nami samimi, zdravniki, praktično neizkoriščene. Še vedno kljub e-napotnicam večina komunikacije poteka kot pred dobo interneta. S papirji. S poskusi klicev na posamezne telefone. Z izvidi, ki le stežka najdejo pot v sistem CRPP.

Možnosti e-posvetov so ena od stvari, ki žal ne zaživijo v zadostni meri. Imamo tehnologijo, ki jih omogoča. Imamo urejeno financiranje storitev s strani ZZS, ki si jih lahko na sekundarni in terciarni ravni obračunate kot ločeno zaračunljiv material. Imamo odlične izkušnje s tovrstnim načinom sodelovanja z npr. Klinikom za nuklearno medicino v Ljubljani ali KOPA Golnik. Seveda pa je treba prilagoditi organizacijo, kadre in temu delu nameniti poseben čas. Prednost je, da bi ga konec koncev lahko izpeljali tudi kot dodatno delo, od doma. Prepričan sem, da bi bilo prihranjenih veliko izdanih napotnic in posledično fizičnih napotitev ter obravnav, ki sedaj daljšajo čakalne dobe, če bi bile možnosti za tovrstne posvete ustaljena in široko poznana praksa.

Tega nikakor ni mogoče nadomestiti z omejenimi urami za ev. konzilijarne telefonske posvete, kajti ob turnusnem delu je tudi čas za telefonske poskuse in usklajevanja omejen. E-posvet omogoča, da se komunikacija z obeh strani izvede, kadar ima kdo čas.

To je eno redkih organizacijskih področij, ki si ga lahko uredimo sami zdravniki med seboj. Ki je odvisno samo od nas samih. Bomo uspeli? V Odboru za osnovno zdravstvo si bomo prizadevali, da na tem področju stopimo korak naprej.

**Rok Ravnikar, dr. med., predsednik
Odbora za osnovno zdravstvo pri
Zdravniški zbornici Slovenije**

Naložbe za prihodnost v oktobru brez stroškov vstopne provizije

Povečevanje vplačil v investicijske sklade v primerjavi z vezanimi bančnimi vlogami je trend, ki se v Evropi kaže že nekaj časa. Dolgoletne izkušnje družbe za upravljanje prinašajo večjo premišljenost naložb, vlagateljem pa mirnejši spanec.

Vzajemni skladi so premoženje, ki je v lasti imetnikov investicijskih kuponov vzajemnega sklada. Sklad vlagatelju omogoča, da svoja denarna sredstva investira v skupen portfelj z ostalimi vlagatelji, ki imajo podobne naložbene cilje.

»Upoštevamo strankino nagnjenost k tveganju, cilje in predviden čas naložbe. Pri tem vsakemu vlagatelju priporočamo, naj vloga denarne presežke, naložbo razprši in investira dolgoročno,« je povedala **Ana Laffita Sekulič, vodja Centra za finančne naložbe v UniCredit Bank.**

VRSTE VLAGANJ

- **Posamezni vzajemni skladi** z možnostjo enkratnega vplačila ali rednih mesečnih vplačil.
- **Naložbene košarice** za redna mesečna vplačila od 30 EUR dalje. Skrbno izbrane kombinacije treh podskladov družbe Amundi se med seboj razlikujejo glede na stopnjo tveganja in pričakovani donos.
- **Naložbeni portfelji** za enkratna vplačila v znesku nad 500 EUR so kombinacija več vzajemnih skladov Amundi. Razpršeni so glede na odnos vlagatelja do tveganja in naložbeni čas.
- **Amundi UniCredit Premium portfolio** z minimalnim zneskom prvega vplačila 10.000 EUR in minimalnim zneskom nadaljnjih vplačil 300 EUR.

Zaupajte izkušenim

Za uspešno krmiljenje med čermi na kapitalnih trgih so odločilne izkušnje, količina in predvsem kakovost informacij. Amundi Luxembourg S.A., družba z najdaljšo tradicijo na področju vzajemnih skladov, je globalna družba za upravljanje, ki je nastala leta 2010, 2017 pa prevzela Pioneer družbo za upravljanje, s tretjim najstarejšim skladom na svetu Pioneer Fund, ustanovljenim leta 1928. Amundi je prisotna v 37 državah. Upravlja preko 1.794 milijard EUR, s čimer je največja družba za upravljanje v Evropi ter ena največjih na svetu.

100-odstotni popust na stroške vstopne provizije pri vplačilu v vzajemne sklade

Vlagatelji se lahko odločijo za enkratna ali redna mesečna vplačila od 30 EUR dalje. V UniCredit Bank vam bodo pomagali pri izbiri in oblikovanju najbolj ustreznega

portfelja vzajemnih skladov, prilagojenega vašim potrebam in pričakovanjem.*

V oktobru 2021 za vse stranke UniCredit Bank velja 100-odstotni popust na stroške vstopne provizije pri vplačilih v vzajemne sklade, člani ZZS pa tudi kasneje lahko koristijo popust, in sicer so od novembra 2021 dalje deležni 50-odstotnega popusta na vstopne stroške pri vplačilu v vzajemne sklade, naložbene košarice in naložbene portfelje.

UniCredit Banka Slovenija d.d.

Ameriška ulica 2, 1000 Ljubljana

Brezplačni telefon: **080 88 00**

E-pošta: **zzs@unicreditgroup.si**

www.unicreditbank.si/zzs

Oglasno sporočilo

Investicijske sklade Amundi Funds upravlja družba Amundi Luxembourg S.A., članica skupine Amundi. Trženje, distribucijo in vplačila v sklade omenjenih družb opravlja UniCredit Banka Slovenija d.d. Investicijski skladi niso bančni produkt in niso zaščiteni z nobenim zakonsko ali drugače urejenim sistemom jamstva za vloge oziroma s katerikoli drugo vrsto zavarovanja. Posledično je investiranje v investicijske sklade tvegano. Zaradi gibanj tečajev finančnih instrumentov obstaja možnost, da vlagatelj v naložbenem obdobju ne dobi povrnjenih vseh sredstev, vloženih v investicijski sklad. Dodatno, naložbe v finančne instrumente v tuji valuti lahko njihovi zaradi nihanja menjalnega deviznega tečaja. Realizirani pretekli donosi niso zanesljivo zagotovilo za donose v prihodnosti. Katera koli družba Amundi in / ali UniCredit ne jamči za donosnost naložbe v investicijske sklade. Tekoči podatki o gibanju vrednosti točke posameznega investicijskega sklada so objavljeni v lokalnem dnevnem časopisu Dnevnik in na spletnih straneh <https://www.unicreditbank.si/si/prebivalstvo/vzajemni-skladi-pioneer-luxembourg.html> ter <https://www.vzajemci.com/>. Prospekt krovnega investicijskega sklada z vključenimi pravili upravljanja, Dodatek k prospektu krovnega investicijskega sklada za vlagatelje v Republiki Sloveniji, Dokumenti s ključnimi informacijami za vlagatelje (KIID), zadnje objavljeno letno in polletno poročilo krovnega sklada ter druga periodična poročila so vlagateljem dostopni na spletnem naslovu www.unicreditbank.si, brezplačni tiskani izvodi omenjenih dokumentov pa so vlagateljem na voljo tudi v poslovalnicah UniCredit Banka Slovenija d.d. Vsi ti dokumenti so na voljo v angleškem jeziku, Dodatek k prospektu krovnega investicijskega sklada za vlagatelje v Republiki Sloveniji in Dokumenti s ključnimi informacijami za vlagatelje (KIID) pa tudi v slovenskem jeziku. Vstopna provizija je odvisna od posameznega sklada in znaša do 3,5 % vplačanega zneska. Izstopne provizije ni. Upravljalvska provizija znaša na letnem nivoju največ 1,8 %.

*Pomoč vlagatelju pri izbiri in oblikovanju najbolj ustreznega portfelja vzajemnih skladov ne predstavlja finančnega nasveta oziroma naložbenega priporočila. Pred vsako naložbo mora vlagatelj opraviti lastno analizo tveganja glede pravnih, davčnih in računovodskih posledic naložbe. Vlagateljem priporočamo, da se pred sprejetjem naložbene odločitve posvetujejo z usposobljenim finančnim in davčnim svetovalcem ter si tako pridobijo dodatne informacije, potrebne za sprejem preudarne naložbene odločitve.

Uvodnik

- 3** »Zmanjšati razkorak med zapisanim in uresničenim!«
Rok Ravnikar

K naslovnici

- 8** Dr. Tamara Kastrin
Alojz Ihan

Zbornica

- 12** Iz dela zbornice
- 15** Objava sodbe Okrajnega sodišča v Ljubljani opr. št. III P 7/2021 z dne 25. 2. 2021
- 16** Dejan Fabčič, zdravnik, ki se je trikrat prebil na paraolimpijske igre
Jure Brankovič
- 17** Nevenka Mlinar, borka za boljši svet
Jure Brankovič

Personalna

- 18** Opravljeni specialistični izpiti

Iz Evrope

- 20** Kratko in informativno – MEDICINA
- 20** Cepljenje hrvaških zdravstvenih delavcev
Anton Mesec

Zdravstvo

- 21** Zaživel je Center znanja o raku Evropske komisije
Marjetka Jelenc, Tit Albreht
- 22** ePosvet
Zdravko Marič

Forum

- 24** Komentar k zapisom
Marjan Kordaš

- 24** Zapisu »Gospod, koliko ste stari?« ob rob
Tatjana Leskošek Denišlič

- 25** Spoštovane kolegice in spoštovani kolegi
Miloš Pavlovič

- 25** Odgovor kolegu Joachim Grossu
Alojz Ihan

- 28** Poskusimo razumeti
Zdenka Čebašek - Travnik

- 30** Pet načinov, kako spremeniti dvome proticepilcev
Mena Mirhom

- 31** Skupščina državnega zdravstva
Krištof Zevnik

- 34** Triindvajset odpustnih diagnoz
Zlata Remškar

- 34** Plan B
Marjan Kordaš

Medicina

- 37** Ocenjevanje kakovosti življenja pri raku endometrija
Dorothea Gašpar, Estera Gjuris, Monika Sobočan, Jure Knez
- 38** Kaj se je dogajalo s koloproktologijo v koronskem času?
Pavle Košorok

- 42** Priporočila za predpisovanje majhnih odmerkov rivaroksabana 2 x 2,5 mg v kombinaciji z acetilsalicilno kislino po revaskularizacijskih posegih na infraingvinalnih perifernih arterijah
Aleš Blinc, Vinko Boc, Vojko Flis, Mladen Gasparini, Matija Kozak, Rok Luciano Perme, Tadeja Kolar, Mišo Šabovič, Tomo Šibli, Gregor Tratar, Tjaša Vižintin Cuderman

- 46** Veliko hrupa za nič ali kako je ivermektin postal medijska zvezda

Strokovni kolegij Klinike za infektivne bolezni in vročinska stanja, UKCL

Poročila s strokovnih srečanj

- 50** Poučevanje težavnih študentov
Tina Virtič, Klemen Pašić, Erika Zelko
- 52** 20. Rtiško strokovno srečanje šolskih zdravnikov in pediatrov
Jasna Čuk Rupnik
- 53** Specialisti zobne in čeljustne ortopedije na seminarju ponovno v živo
Sanda Lah Kravanja
- 55** Podiplomsko geriatrično izobraževanje za zdravnike
Pavel Poredoš, Božidar Voljč

Strokovna srečanja

- 56** Zbornična izobraževanja za zdravnike in zobozdravnike
- 58** Strokovna srečanja
- 70** Mali oglasi

V spomin

- 72** Nekrolog za Urško Omejc, dr. med., spec. pediatrije
Ida Rus

S knjižne police

- 73** Kristijan Musek Lešnik: Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše
Nina Mazi

Zanimivo

75 Dr. Metod Špindler, prvi talec med slovenskimi zdravniki

Elko Borko

Zdravniki v prostem času

77 Digitalni sonet

Mihael Sok

77 Zloženci

Mihael Sok

78 Arabska pravljica

Aleksander Sterger

80 Skrivnostne astralne povezave

MaSi

Zavodnik

81 Duševno zdravje v času epidemije

Brigita Novak Šarotar

Kolofon

Leto XXX, št. 10, 1. oktober 2021

Natisnjeno 9.750 izvodov

Datum tiska: dan pred izidom

UDK 61(497.12) (060.55)

UDK 06.055:61(497.12)

ISSN 1318-0193 CODEN: ISISF9

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Zdravniška zbornica Slovenije

Dunajska cesta 162, p. p. 439

1001 Ljubljana

W: <http://www.zdravniskazbornica.si>

T: 01 30 72 100, F: 01 30 72 109

E: gp.zzs@zss-mcs.si

Transakcijski račun: 02014-0014268276

PREDSEDNICA

Prof. dr. Bojana Beović, dr. med., spec.

UREDNIŠTVO

Slavka Sterle, Marija Cimperman

Dunajska cesta 162, p. p. 439

1001 Ljubljana

W: <http://www.zdravniskazbornica.si>

Isis online: ISSN 1581-1611

T: 01 30 72 152, F: 01 30 72 109

E: isis@zss-mcs.si

ODGOVORNI IN GLAVNI UREDNIK

Prof. dr. Alojz Ihan, dr. med.

E: alozj.ihan@mf.uni-lj.si

T: 01 543 74 93

UREDNIŠKI ODBOR IN NOVINARJI

Prim. asist. mag. Martin Bigec, dr. med.

Prof. dr. Vojko Flis, dr. med.

Prim. asist. Jana Govc Eržen, dr. med.

Doc. dr. Katja Groleger Sršen, dr. med.

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med.

Prof. dr. Črt Marinček, dr. med., v. svet.

Prof. dr. Anton Mesec, dr. med., svet.

Doc. dr. Brigita Novak Šarotar, dr. med.

Barbara Podnar, dr. med.

Doc. dr. Marko Pokorn, dr. med.

Doc. dr. Mirjana Rajer, dr. med.

Prim. prof. dr. Danica Rotar Pavlič, dr. med.

Doc. dr. Aleš Rozman, dr. med.

Prof. dr. Vito Vrbič, dr. dent. med., v. svet.

LEKTORIRANJE

Marta Brečko Vrhovnik, univ. dipl. slov.

E: marta.brecko@zss-mcs.si

OBLIKOVNA ZASNOVA

Agencija Iz principa

RAČUNALNIŠKA POSTAVITEV IN PRIPRAVA ZA TISK – DTP

Stanislav Oražem

TRŽENJE

Zdravniška zbornica Slovenije

Dunajska cesta 162, p. p. 439

1001 Ljubljana

T: 01 30 72 152, F: 01 30 72 109

E: isis@zss-mcs.si

TISK

Tiskarna Povše

Vse pravice pridržane, ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le z dovoljenjem uredništva.

Lastnik blagovne znamke:

Zdravniška zbornica Slovenije

Dunajska cesta 162

1000 Ljubljana

Navodila avtorjem

Članke oddajte v elektronski obliki. Dolžina člankov (razen poročil s strokovnih srečanj, nekrologov in fotoreportaj) je omejena na 12.000 znakov – štetje brez presledkov. Članku lahko priložite do 3 fotografije, vendar mora biti besedilo za vsako objavljeno fotografijo krajše za 1.000 znakov (kolaž fotografij lahko sestavljajo največ 4 manjše fotografije). Tudi če bo članek krajši, mu lahko priložite največ 3 fotografije. Za objavo so primerne digitalne fotografije dimenzij vsaj 1500 × 1200 točk in ločljivosti najmanj 300 dpi.

Če ste članek napisali po naročilu farmacevtskega ali drugega podjetja in če v članku obravnavate farmacevtske izdelke ali medicinsko opremo, morate pripisati izjavo o nasprotju interesov.

Poročila s strokovnih srečanj

Dolžina poročila je omejena na največ 6.000 znakov (štetje brez presledkov). Priložite lahko 1 fotografijo (kolaž fotografij lahko sestavljajo največ 4 manjše fotografije). Če gre za srečanja z mednarodno udeležbo, mora poročilo vsebovati oceno obravnavanega področja medicine v Sloveniji.

Na koncu prispevka lahko navedete imena pravnih ali fizičnih oseb, ki so kakor koli prispevale, da ste se lahko udeležili ali organizirali srečanje (uredništvo si pridržuje pravico, da imena objavi v enotni obliki). Zahval sponzorjem ne bomo objavili.

Nekrologi

Obseg nekrologov je omejen na 3.500 znakov brez presledkov. Besedilu lahko priložite 1 fotografijo.

Fotoreportaže

Fotoreportaža lahko obsega do 500 znakov brez presledkov in do 6 fotografij.

Avtorski honorarji

Prispevke honoriramo. Cena avtorske strani, ki obsega 1.500 znakov brez presledkov, je 15 EUR bruto. Cena ene fotografije je 20 EUR bruto. Honoriramo le avtorske fotografije oz. fotografije iz osebnega arhiva. Če avtor članka in fotografij ni ista oseba oz. fotografije niso iz njegovega osebnega arhiva, mora pod člankom navesti ime fotografa in v uredništvo posredovati fotografove podatke za nakazilo honorarja, sicer fotografij ne bomo mogli honorirati. Za nakazilo honorarja potrebujemo naslednje podatke: polni naslov stalnega bivališča, davčno številko, EMŠO, popolno številko transakcijskega računa in ime banke. Prosimo, da nam navedene podatke posredujete hkrati s člankom. V nasprotnem primeru honorarja ne bomo mogli izplačati.

Napoved strokovnega srečanja

Za objavo dogodka v rubriki Strokovna srečanja (preglednica) pošljite podatke do 5. v mesecu na e-naslov isis@zss-mcs.si. Objavljeni bodo dogodki za največ tri mesece vnaprej.

Izjava uredništva

Članki izražajo stališča avtorjev in ne nujno tudi organizacij, v katerih so zaposleni, zbornice ali uredništva Izide.

Letna naročnina

Letna naročnina za nečlane (naročnike) je 54,12 EUR. Če je prejemnik glasila v tujini, se dodatno zaračunajo stroški poštnine po veljavnem ceniku Pošte Slovenije. Posamezna številka za nečlane stane 4,92 EUR. 5-odstotni davek na dodano vrednost je vračunan v ceni. Poštšina je plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Dr. Tamara Kastrin

Alojz Ihan

V majski številki Nature Communications (Nat Commun 12, 2871 (2021); IF 15,8) ste s soavtorji poročali o pojavnosti oslovskega kašlja v Evropski uniji (EU). Te bolezni s cepivom DTP ne obvladujemo najboljše, medtem ko je pojavnost tetanusa in davice, ki ju »pokriva« isto kombinirano cepivo, povsem dobra. Kako je prišlo do študije in kaj je bil njen namen?

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni si zaradi boljšega obvladovanja oslovskega kašlja v Evropi ter z namenom spremljanja učinkov cepljenja in učinkovitosti cepiv prizadeva izboljšati epidemiološko spremljanje te bolezni. Ocenjujejo, da je oslovski kašelj še vedno premalo prepoznavna in posledično premalo diagnosticirana bolezen, zlasti pri odraslih.

Seroprevalenčna študija Coordination of activities for laboratory surveillance of whooping cough in Member States and EEA countries je bila financirana s strani Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC, angl. European Centre for Disease Prevention and Control), v okviru finančnega sklopa Work Package 6.

V raziskavo so bili povabljeni referenčni laboratoriji (za oslovski kašelj) držav članic EU. Na NLZOH, na Oddelku za javnozdravstveno mikrobiologijo v Ljubljani, prej pod okriljem IVZ-RS, se ukvarjamo z diagnostiko in edini v Sloveniji tudi z javnozdravstveno mikrobiologijo oslovskega kašlja. Smo člani evropske mreže za nadzor in spremljanje oslovskega kašlja v Evropi (EUPert-LabNet, ECDC). Delujemo kot referenčni laboratorij za oslovski kašelj v Sloveniji.

Študija ni obsegala samo zbiranja poročil o pojavnosti oslovskega kašlja, ampak je šlo tudi za vzorčenje serumov v populaciji in nato za določanje protiteles proti cepivu davice, tetanusa in oslovskega kašlja. Kako ste organizirali vzorčenje in pridobivanje serumov? Kje so bile opravljene laboratorijske analize?

Namen študije je bil določiti količino protiteles proti oslovskemu kašlju, davici in tetanusu pri odraslih v starostnih skupinah 40–49 in 50–59 let s tehnologijo Luminex. V ta namen smo v Sloveniji zbrali 500 serumov, za vsako starostno skupino po 250. Zbrane serume smo poslali na RIVM (Bilthoven, Nizozemska), kjer so naredili analize. Zbirali smo ostanke serumov, ki so bili poslani v serološke analize in bi jih sicer zavrgli. Izločitveni kriterij so bile respiratorne okužbe. V Sloveniji smo znotraj NLZOH izvedli zbiranje iz posameznih mikrobioloških laboratorijev (Ljubljana, Nova Gorica, Celje, Kranj, Maribor, Novo mesto, Koper). Tukaj moram pohvaliti naše slovenske serologe za izjemno sodelovanje.

Ali analiza protiteles loči med protitelesi proti cepivu in proti povzročitelju? To je najbrž pomembno zlasti pri oslovskem kašlju, kjer se ne glede na cepljenje občasno dogajajo subklinične okužbe sluznice.

Med cepilnimi protitelesi in tistimi, ki so se razvila kot posledica okužbe, se ne da ločiti, vendar je po evropskih smernicah za definicijo akutne okužbe oslovskega kašlja potrebna visoka količina specifičnih protiteles razreda IgG, usmerjenih proti toksinu pertusisa, ki je večja kot 100 IU/ml.

Čeprav se v EU vsi cepimo z enim kombiniranim cepivom DTP, pa seroprevalence proti povzročiteljem oslovskega kašlja, davice in tetanusa

kažejo precej različne dinamike, kar je seveda posledica različne narave povzročiteljev in imunskih odzivov na cepilne antigene.

Vsekakor. Države članice imajo različne cepilne programe, različno število odmer-

kov in pozitivitvenih odmerkov, kot tudi izbranih cepiv. Kljub vsemu je pojavljanje tetanusa in davice zelo redko, kar kaže na zadostno zaščito s cepljenjem. Pri oslovskem kašlju pa je slika drugačna. Bolezen je v Evropi v zadnjem desetletju v porastu in je leta 2012 dosegla najvišjo pojavnost (10,93 primerov na 100.000 prebivalcev), in to kljub visoki precepljenosti. Vzroki za to so lahko različni, med drugim: bolj občutljive diagnostične metode, boljše poznavanje bolezni, upad imunosti po cepljenju, spremembe v sestavi cepiv in spremembe v antigenski sestavi *B. pertussis* – prilagoditev bakterije na cepivo.

Povzročitelj oslovskega kašlja, *Bordetella pertusis*, živi na dihalni sluznici in sluznični imunski odziv, ki bi preprečeval njeno naselitev, je uspešen le omejen čas po cepljenju ali po okužbi. So kakšne napovedi cepiv, ki bi »sterilizacijsko zaščito sluznice« bistveno podaljšala?

Seveda proizvajalci cepiv sledijo rezultatom spremljanja in pojavljanja patogenov in se zavedajo, da je treba cepiva tudi izboljšati oz. prilagajati. Potekajo raziskave in študije k razvoju novih, bolj učinkovitih cepiv.

Z vidika zaščitnih titrov ugotavljate, da je treba biti pozoren predvsem na zaščito proti oslovskemu kašlju, ki je epidemiološko zelo dinamična okužba kljub cepljenju.

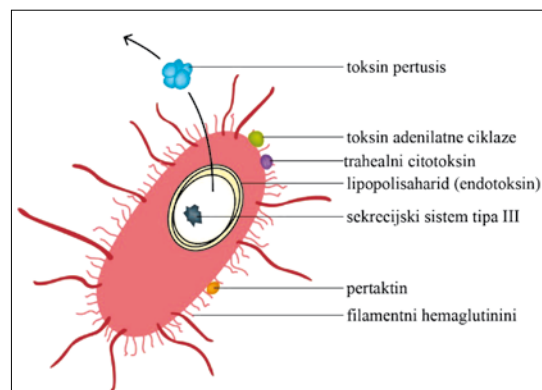
Oslovski kašelj preprečujemo s cepljenjem, ki je bilo v Sloveniji

uvvedeno leta 1959, od leta 1999 dalje so otroci cepljeni proti oslovskemu kašlju z neceličnim cepivom. Imunost po cepljenju ni trajna, temveč traja od 4 do 12 let, po preboleli bolezn pa 4 do 20 let. Edini rezervoar so ljudje, bolezen se prenaša kapljično. Bolezen je pri mladostnikih in odraslih osebah precej blažja in zato lahko nosijo in širijo bakterijo več tednov ter so glavni vir okužbe za nezaščitene posameznike. V tipični obliki se bolezen pojavi pri nezaščiteneh (delno zaščiteneh) dojenčkih, za katere je zelo nevarna in se lahko konča celo s smrtjo. Kljub visoki precepljenosti (> 90 %) ostaja oslovski kašelj endemičen in je ena od najslabše obvladovanih bolezni, ki jih preprečujemo s cepljenjem otrok. Bolezen se pojavlja ciklično z višjimi incidencami na 2 do 5 let.

Cikličnost bolezni praviloma pomeni zelo zanimive patogene in epidemiološke zakonitosti odnosa med patogenom in človekom. Kakšna zgodba je zadaj v tem primeru?

Kar nekaj patogenov se ciklično pojavlja z večjimi stopnjami incidenc na nekaj let. Po vsej verjetnosti gre tukaj za odnose med patogenom in človekom ter iskanje ugodne variante oz. okoliščin, ki omogočijo, da se patogen v pravem trenutku pojavi in tudi razmnoži.

Kaj so pglavitne značilnosti povzročitelja oslovskega kašlja, ki ga delajo težko

Bordetella pertusis in njeni virulentni dejavniki

Dr. Tamara
Kastrin je rojena
7. 6. 1974 v Šempe-
tru pri Gorici. Od
1993 do 1999 je
obiskovala univer-
zitetni medoddelč-
ni študij mikrobio-
logije na
Biotehniški fakul-
teti Univerze v
Ljubljani. Diplomirala je 18. 5. 1999 z

nalogo: Okužbe z virusom Epstein-Barr – pomen določanja imunoglobulinov A proti zgodnjemu antigenu in Paul-Bunnelove reakcije (mentorica prof. dr. Jožica Marin, IMI). Od 2003 do 2006 je obiskovala podiplomski magistrski študij biomedicine, smer biokemija in molekularna biologija, na Medicinski fakulteti v Ljubljani in ga leta 2006 zaključila z magistrskim delom: Molekularni mehanizmi odpornosti proti makrolidom pri invazivnih sevih *Streptococcus pneumoniae* v Sloveniji (mentorica: prof. dr. Marija Gubina, IMI). Leta 2012 je doktorirala z disertacijo: Molekularna opredelitev invazivnih izolatov bakterij *Streptococcus pneumoniae* in *Haemophilus influenzae* v Sloveniji (mentorica: prof. dr. Marija Gubina, IMI).

Od leta 2000 do 2001 je bila zaposlena na Zavodu za zdravstveno varstvo Nova Gorica in od leta 2001 naprej na Inštitutu za zdravje Republike Slovenije, Oddelek za medicinsko mikrobiologijo, na delovnem mestu koordinator dela v laboratoriju (serolo-

gija in molekularna diagnostika). Od leta 2014 naprej je zaradi reorganizacije zavodov zaposlena v Nacionalnem laboratoriju za zdravje, okolje in hrano (NLZOH), Oddelku za javnozdravstveno mikrobiologijo, na delovnem mestu vodja laboratorija za javnozdravstveno bakteriologijo. Opravlja naloge ECDC kontaktne točke za oslovski kašelj, invazivne bakterije *S. pneumoniae*, *H. influenzae* in *N. meningitidis*. Dela na nalogah terciarnega pomena, predvsem raziskovalno, in na razvoju novih metod (molekularne metode, metode tipizacije, sekvenciranje celotnega genoma). Sodeluje na strokovnih seminarjih in kongresih ter objavlja prispevke v strokovni literaturi.

Ena od možnosti je tudi dodajanje pozitivitvenih odmerkov, ki bi zaščitili deleženike spet za nekaj let. Ali bi ta način bistveno zmanjšal pojavljanje oslovskega kašlja, pa težko zagotovimo. Seveda si prizadevajo za proizvodnjo novejših, bolj učinkovitih cepiv.

Za načrtovanje in ocenjevanje nacionalnega programa cepljenja proti oslovskemu kašlju je pomembno čim boljše spremljanje bolezni, laboratorijsko potrjevanje pri vsakem posameznem bolniku z značilno klinično sliko, ob izbruhu pa potrjevanje oz. odvzem kužnin za dokaz in osamitev povzročitelja pri vsaj enem bolniku.

***Vaša študija ugotavlja, da je zaščita proti tetanusu večino-
ma zelo dobra, medtem ko si
zaščita proti davici zasluži
povečano epidemiološko
pozornost in razmislek, kaj
storiti.***

V študiji smo določali količino protiteles proti davičnemu toksinu in rezultati kažejo, da le-ta upadejo in večina odrasle populacije ni zaščiten. Vendar po drugi strani ni povečanja števila prijavljenih primerov, kar nakazuje, da je verjetno v populaciji vseeno zadostna zaščita proti davici. Kljub vsemu moramo biti tukaj zelo pozorni na morebitne vnesene primere. Glede na rezultate študije bi bil na mestu razmislek o pozitivitvenem odmerku pri odraslih.

***Bi bilo treba zaradi raznolikih
dinamik zaščite po cepljenju
razmišljati o spremembi cepil-
nih strategij ali tudi spreme-
njeni formulaciji teh najbolj
klasičnih cepiv?***

Prav tukaj se kaže pomen spremljanja. S cepljenjem smo zaustavili številne hude bolezni. Pri nekaterih pa nam ne uspeva v tolikšni meri, kot bi si želeli, vendar smo pri preprečevanju hudih nalezljivih bolezni kljub vsemu zelo uspešni. Spremljanje na nacionalni ravni je ključnega pomena za postavljanje smernic in nadaljnje ukrepanje.

obvladljivega s sedanjo shemo cepljenja? Kaj bi morali spre- meniti?

Kot sem že omenila, se bakterija lahko prilagaja – tako smo tudi v Sloveniji dokazali kroženje sevov, ki ne vsebujejo antigena pertaktin. Pertaktin je ena od komponent neceličnega cepiva, ki smo ga v Sloveniji uvedli leta 1999. Necelično cepivo vsebuje le štiri antigene *B. pertussis* in je tudi manj imunogeno. V letu 2002 smo v našem laboratoriju uvedli molekularno diagnostiko, ki je zaradi narave bakterije (občutljivost na transport in posebne rastne zahteve) olajšala njeno dokazovanje.

Kaj spremeniti?

Zaradi naraščanja incidenc po letu 2003, do najvišje v letu 2007, je bil v Sloveniji v letu 2009 v program cepljenja uveden dodatni pozitivitveni odmerek proti oslovskemu kašlju, tako da je cepivo proti davici in tetanusu, ki so ga otroci do takrat dobivali v 3. razredu, zamenjalo cepivo proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju. Vendar se letne incidence niso bistveno znižale, obolevnost se je le premaknila v višje starostne skupine – med mladostnike. Zaenkrat je najboljši način zavarovanja novorojenčkov pred oslovskim kašljem – cepljenje nosečnic.

Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano (NLZOH), Oddelek za javnozdravstveno mikrobiologijo Ljubljana je edini javnozdravstveni laboratorij v Sloveniji. Opravlja naloge referenčnega laboratorija za številne patogene. Javnozdravstveni laboratorij v Ljubljani posveča posebno pozornost povzročiteljem nalezljivih bolezni, ki prizadenejo velike skupine (npr. akutne okužbe dihal s poudarkom na gripi), boleznim, ki jih preprečujemo s cepljenjem (okužbe s pnevmokoki, meningokoki, *H. influenzae*, oslovski kašelj, davica, tetanus), boleznim, za katere obstajajo programi izkoreninjenja ali eliminacije (ošpice, rdečke, otroška paraliza), in boleznim, ki se prenašajo s hrano (spremljanje že poznanih povzročiteljev in poglobljeno preučevanje novih in starih, porajajočih se bolezni, npr. okužbe z *E. coli*, botulizem). Slovenija v evropsko bazo prispeva vse ključne zahtevane podatke in si s tem zagotavlja zanesljiv nadzor in obvladovanje nalezljivih bolezni znotraj države in na evropski in svetovni ravni.

Nalezljive bolezni so izrazito dinamičen in mednarodni pojav, ob tem je njihovo epidemiološko spremljanje še najbolj podobno meteorologiji – treba je nenehno zbirati nove podatke in jih umeščati v epidemiološke zemljevide. Kako uspešno se v to vključujemo Slovenci? Zaradi številnih bolezni in malo epidemiologov to verjetno ni najlažje opravilo? Koliko smo napredovali z vključitvijo v EU in vseevropske sisteme sledenja?

Z ustanovitvijo ECDC se je Slovenija, tako kot druge države EU, vključila v spremljanje nalezljivih bolezni na evropski ravni s poročanjem podatkov o nalezljivih boleznih iz Slovenije. ECDC tako lahko pripravlja EU-poročila o nalezljivih boleznih z zemljevidi, ki kažejo primerjave pojavnosti posamezne bolezni po državah. Pri interpretaciji teh primerjav moramo biti previdni, saj imajo države različne sisteme spremljanja in če je spremljanje boljše, so običajno tudi incidence posamezne bolezni višje. Kakovost podatkov o posamezni nalezljivi bolezni je predvsem odvisna od prijave nalezljivih bolezni s strani zdravnikov, ki bolezen zaznajo in laboratorijsko potrdijo.

Pri oslovskem kašlju, ki se zaradi otroškega cepljenja praviloma pojavlja in širi subklinično, imajo podatki obser-

vacijskih študij – prijav, najbrž omejeno vrednost. Kaj pa o načinih širjenja okužb povedo eksperimentalne epidemiološke študije, pri katerih se aktivno išče povzročitelja v populaciji npr. vrtčevskih ali šolskih otrok ter njihovih staršev? Je v Sloveniji izvedba takih, precej dražjih študij sploh mogoča in kaj so glavne ovire?

Ja, tovrstne študije so zelo zahtevne, sploh pa v tako majhni državi, kot je Slovenija. Zato smo z veseljem izkoristili sodelovanje v večji evropski študiji. Na področju oslovskega kašlja se ne predvideva, da bi bil rezervoar bakterije pri otrocih, temveč v odrasli populaciji, kar je naša študija tudi

EUPertStrain2021 je kongres evropske mreže, ki je 23. 9. 2021 potekal v slovenski organizaciji in je celostno obravnaval področje oslovskega kašlja oz. njegove povzročiteljice, bakterije *Bordetella pertussis*. Dotikal se je aktualne tematike in vpliva pandemije covid-19 na pojavljanje oslovskega kašlja. Predstavljene so bile naslednje teme: covid-19 in pertusis, epidemiologija, diagnostika, evolucija, cepiva in imunologija. Predavali so svetovno poznani strokovnjaki.

Evropska mreža EUpertstrain je bila ustanovljena leta 2001 z name-

pokazala. V našem laboratoriju smo že sodelovali pri izvedbi študije nosilstva pnevmokokov pri predšolskih otrocih in izsledki so bili zelo zanimivi. Seveda je bila financirana s strani farmacije.

Kakšna je pravzaprav organiziranost referenčnih centrov v Sloveniji? V primerjavi z večjimi državami, ki si lahko za posamično vrsto okužbe privoščijo cel laboratorij, je v Sloveniji verjetno situacija precej drugačna?

V Sloveniji delujemo samo *de facto* referenčni laboratoriji, saj Medicinska fakulteta kljub opozorilom s strani ECDC še ni izvedla imenovanja za te nacionalne funkcije. Tako smo seveda finančno bolj omejeni, vendar s pomočjo ECDC lahko sledimo najnovejšim smernicam. Težko se seveda primerjamo s tujimi velikimi laboratoriji, kjer se z enim patogenim ukvarja cela skupina znanstvenikov.

Vendar so v našem primeru opazili željo k napredku in sodelovanju in so nas počastili z dodelitvijo organizacije evropskega kongresa za oslovski kašelj.

Prof. dr. Alojz Ihan, dr. med.,
Inštitut za mikrobiologijo in
imunologijo, alozj.ihan@mf.uni-lj.si

nom izboljšati nadzor nad oslovskim kašljem in preučiti vpliv sprememb povzročitelja na učinkovitost cepiva. Mrežo sestavljajo številni nacionalni referenčni laboratoriji in raziskovalni laboratoriji v Evropi. Mreža je objavila več strokovnih člankov in postavila smernice glede diagnostike oslovskega kašlja s PCR in serologije ter tipizacije *B. pertussis*. Zagotavlja pomembno vlogo pri izmenjavi informacij in izobraževanju na področju oslovskega kašlja na evropski ravni. Mrežo koordinira finski nacionalni referenčni laboratorij za oslovski kašelj in davico na Univerzi Turku na Finskem.

Iz dela zbornice

Za obdobje od 13. 7. do 13. 9. 2021

Izvajanje pripravništva, sekundariata in specializacije

V Uradnem listu RS, št. 139/21, je bila 1. 9. 2021 objavljena Odredba o začasnih ukrepih na področju izvajanja pripravništva, sekundariata in specializacije v času obvladovanja nalezljive bolezni COVID-19 (v nadaljnjem besedilu: odredba), ki jo je sprejel minister za zdravje. **Veljati je začela 2. 9. 2021 in velja do 31. 10. 2021.**

Zbornica o tem, da se ta odredba pripravlja in da bo sprejeta, s strani Ministrstva za zdravje ni bila obveščena, niti ni bila vključena v njeno pripravo.

Nanaša se na vse zdravnike na usposabljanju: doktorje dentalne medicine pripravnike, zdravnike sekundarije ter zdravnike specializante in doktorje dentalne medicine specializante.

Odredba določa, da se usposabljanje opravlja tako, da zdravnika na usposabljanju delodajalec pozove na delo z namenom vključitve v izvajanje zdravstvenih storitev, potrebnih za obvladovanje covid-19.

Delodajalec lahko zdravnika na usposabljanju pozove na delo le, če v času poziva zagotavlja bolnišnično obravnavo pacientov, obolelih za covidom-19, oz. ima organiziran oddelek covid-19 in je vpoklic namenjen zagotavljanju kadrovskih zmogljivosti za bolnišnično obravnavo pacientov, obolelih za covidom-19.

Če delodajalec nima te potrebe, se lahko zdravnika na usposabljanju vključi v izvajanje zdravstvenih storitev, potrebnih za obvladovanje covid-19, pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti, pri katerem je na kroženju.

Zdravniku na usposabljanju se delo pri izvajanju zdravstvenih storitev, potrebnih za obvladovanje covid-19, upošteva v čas kroženja v skladu s programom usposabljanja. Če se mu to delo ne more upoštevati v čas usposabljanja, se usposabljanje na predlog nadzornega oz. glavnega mentorja ustrezno podaljša.

Oddelek za pripravništvo, sekundariat, licence in register zdravnikov ter Oddelek za specializacije, Zdravniška zbornica Slovenije

Postopek v zadevi zdravnice Nade Hiti

V postopku preiskave, ki jo je zoper zdravnico Nado Hiti, dr. med., vodil tožilec Zdravniške zbornice Slovenije, je bil 30. 8. 2021 med zdravnico in tožilcem sklenjen pisni sporazum o poravnavi.

Institut poravnave je bil uveden s Pravilnikom o odgovornosti zdravnikov in zobozdravnikov zaradi kršitev njihovih dolžnosti ter organizaciji in delu razsodišča zbornice (v nadaljevanju: pravilnik), ki v zvezi s poravnavo v 36. členu določa, da se ta sklene, če s tem soglašata zdravnik v postopku in tožilec, pri čemer slednji presodi, ali je glede na okoliščine primera to primerno.

Vsebina doseženega sporazuma se nanaša na obveznost zdravnika v postopku, s katero se zagotovi odprava škodljivih posledic dejanja zdravnika v postopku oz. s katero se prepreči podobne kršitve zdravnika v postopku v bodoče.

Zdravnica je na podlagi sklenjenega sporazuma o poravnavi ter z namenom razjasnitve okoliščin v zvezi z njeno analizo in objavo videoposnetka »Zamolčane kovine v cepivih« pripravila pisno izjavo (celotna izjava je dostopna na spletni strani zbornice). Z izjavo je širši javnosti pojasnila, da na podlagi analize, ki jo je izvedla in objavila v videoposnetku »Zamolčane kovine v cepivih« in ki je ugotovila prisotnost težkih kovin v vzorcu, še ni mogoče trditi, da je vsebnost težkih kovin v cepivih proti gripi in cepivih mRNA proti virusu SARS-Cov-2 taka, da bi v primeru večkratnega cepljenja s cepivi proti gripi in cepivi mRNA proti virusu SARS-Cov-2 bistveno vplivala na nevarno kopičenje težkih kovin v telesu, kot je zatrjevala v svojem videoposnetku. Za dokončne zaključke o morebitni nevarni vsebnosti težkih kovin v posameznih serijah cepiv bi bile potrebne strokovno izvedene raziskave s strani pristojnih institucij v Republiki Sloveniji.

Zdravnica v izjavi poudarja, da sama ni opravila raziskave, pač pa je šlo zgolj za laboratorijsko analizo, za katero ne zatrjuje strokovne neoporečnosti, zato njeni rezultati ne morejo imeti znanstvene vrednosti. Zdravnica pojasnjuje, da namen njene analize ni bil zavajanje širše laične javnosti glede vsebnosti

težkih kovin v cepivih, pač pa zgolj pridobitev podatkov o vsebnosti težkih kovin v cepivih, ki bi spodbudila izvedbo raziskav o vsebnosti težkih kovin v cepivih s strani pristojnih institucij.

Zdravnica se v podani izjavi izrecno distancira od zlonamerne uporabe pridobljenih ugotovitev in s tem povezanega nasilja.

Na koncu izjave se zdravnica izrecno zaveže k spoštovanju Kodeksa zdravniške etike, zlasti 61. člena Kodeksa zdravniške etike, ter se zaveže, da bo v bodoče vse morebitne analize in raziskave opravila v skladu s formalnimi pravili in zahtevami.

Ker je bila vsebina doseženega sporazuma o poravnavi izpolnjena, je tožilec v predstavljeni zadevi skladno s petim odstavkom 36. člena pravilnika izdal sklep o končanju preiskave.

Zdravniška zbornica Slovenije

Zdravniki 90-odstotno precepljeni

Zdravniška zbornica Slovenije je konec avgusta od bolnišnic pridobila podatke o precepljenosti zdravnikov in jih tudi javno objavila. Podatki so pokazali, da je bilo sredi avgusta **precepljenih 89,4 odstotka zdravnikov v bolnišnicah.**

»Z visoko lastno precepljenostjo in tudi precepljenostjo svojih družin jasno kažemo, da smo v dejstva o cepljenju prepričani in ga zato priporočamo vsem,« je ob tem za javnost poudarila **prof. dr. Bojana Beović, predsednica Zdravniške zbornice Slovenije.** Zbornica je prebivalce ob tem v imenu vseh zdravnikov vnovič povabila, da se tudi sami zaščitijo pred covidom-19 s čimprejšnjim cepljenjem.

Četrty val epidemije

Koordinacija zdravniških organizacij se je 31. 8. 2021 sestala na 8.

redni seji. V izjavi za javnost po seji so predsedniki in predstavniki zdravniških organizacij vnovič opozorili na prihajajoči četrti val epidemije covid-19 in s tem povezane zaskrbljujoče pričakovane razmere v zdravstvu ter reorganizacije, ki bodo potrebne v zdravstvenih ustanovah za zagotovitev zdravstvene oskrbe v 4. valu, na prizadevanja za povečanje precepljenosti in na problematiko deficitarnih delovnih mest v zdravstvu. Izjave so podali: **Igor Dovnik, SZZZS, prim. Matija Cevc, SZD, prof. dr. Bojana Beović, ZZS, in Janusz Klim, Fides.** Posnetek je dostopen na YouTube kanalu Zdravniške zbornice Slovenije.

Obveznost nošenja mask

Člani zbornice so seznanili Oddelek za pravne zadeve, da v praksi posamezni pacienti in njihovi spremljevalci zavračajo nošenje mask v prostorih izvajalcev zdravstvene dejavnosti. V ta namen smo pripravili besedilo obvestila, ki ga lahko člani izobesijo v svojih prostorih in s katerim se opozarja na obveznost uporabe zaščitnih mask ter na nekatere druge pomembne dolžnosti pacientov:

»Brez uporaba zaščitne maske vstop ni dovoljen!

V skladu s Odlokom o začasnih ukrepih za zmanjšanje tveganja okužbe in širjenja okužbe z virusom SARS-CoV-2 (Uradni list RS, št. 129/21, 132/21 in 136/21) je uporaba zaščitne maske obvezna pri gibanju in zadrževanju v vseh zaprtih javnih krajih oz. prostorih.

Za doseganje kakovostne in varne zdravstvene obravnave je pacient v skladu s 54. členom Zakona o pacientovih pravicah tudi dolžan:

- biti obziren in spoštljiv do pravic drugih pacientov ter zdravstvenih delavcev in zdravstvenih sodelavcev,
- dejavno sodelovati pri varovanju, krepitvi in povrnitvi lastnega zdravja,

- spoštovati objavljene urnike, hišni red in predpisane organizacijske postopke izvajalcev zdravstvene dejavnosti.«

Oddelek za pravne zadeve

Serološki testi

Zbornica se je seznanila, da v javnosti krožijo neresnične informacije v zvezi z Uredbo (EU) 2021/953 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. 6. 2021 o okviru za izdajanje, preverjanje in priznavanje interoperabilnih potrdil o cepljenju, testu in preboleli bolezni v zvezi s covidom-19 (digitalno covid potrdilo EU) za olajšanje prostega gibanja med pandemijo covid-19.

Da bi se izognili dvomu, je zbornica v začetku septembra za člane pripravila pojasnilo, da se z Uredbo na Evropsko komisijo zgolj prenaša pooblastilo, da lahko na podlagi smernic Odbora za zdravstveno varnost, ECDC ali EMA sprejme delegirane akte z namenom, da se omogoči izdajanje potrdil o preboleli bolezni na podlagi pozitivnega hitrega antigenskega testa, testa na protitelesa, vključno s serološkim testom na protitelesa za SARS-CoV-2, ali katere koli druge znanstveno zanesljive metode.

Evropska komisija pri tem oceni, ali je primerno in izvedljivo sprejeti navedene akte na podlagi pridobljenih smernic o razpoložljivih znanstvenih dokazih in ravni standardizacije v zvezi z možnostjo za izdajo potrdil o preboleli bolezni na podlagi testa na protitelesa, vključno serološkega testa na protitelesa za SARS-CoV-2, ob upoštevanju razpoložljivosti in dostopnosti teh testov.

Poudarjamo pa, da navedena Uredba nikakor ne nalaga obveznosti državam članicam, da zagotovijo izdajo potrdil o preboleli bolezni covid-19 na podlagi seroloških testov na protitelesa za SARS-CoV-2, kot se to neresnično navaja v določenih krogih javnosti.

Oddelek za pravne zadeve

Odgovorni nosilec zdravstvene dejavnosti

Oddelek za pravne zadeve je v avgustu pripravil pregled novosti in določena splošna pojasnila glede instituta odgovornega nosilca zdravstvene dejavnosti. Za odgovornega nosilca zdravstvene dejavnosti namreč zaradi spremembe zakonodaje ni več zahtevano, da ima najmanj tri leta delovnih izkušenj po pridobitvi pogojev za samostojno opravljanje dela v zdravniški službi (licenca) pri izdaji dovoljenja za opravljanje zdravstvene dejavnosti na primarni ravni oz. najmanj pet let delovnih izkušenj pri izdaji dovoljenja za opravljanje zdravstvene dejavnosti na sekundarni in terciarni ravni. Celotno pojasnilo je bilo objavljeno na spletni strani med novicami 10. 8. 2021.

Elektronska komunikacija pacientov

Zdravniška zbornica Slovenije je bila s strani članov seznanjena z aktualno problematiko, povezano z vse večjim številom e-sporočil, ki jih zdravniki prejema na svoje službene e-naslove. Iz navedenega razloga je Oddelek za pravne zadeve v začetku avgusta pripravil pravno mnenje o možnih omejitvah prejemanja elektronskih sporočil pacientov in o dolžnem ravnanju zdravnikov in zobozdravnikov s prejetimi elektronskimi sporočili.

Po mnenju Oddelka za pravne zadeve ni sporno, če si izvajalci prizadevajo, da je elektronska komunikacija namenjena zgolj naročanju na zdravstvene storitve in ne dejanski izvedbi zdravstvenih storitev. V mnenju pa si izvajalci lahko preberejo, kakšno ravnanje je pravno primerno in kakšne so njihove dolžnosti, povezane z elektronskimi sporočili pacientov. Oddelek za pravne zadeve je pripravil tudi primer obvestila, s

katerim lahko izvajalci paciente (primeroma z objavo na spletni strani) obvestijo, da je elektronska komunikacija namenjena izključno naročanju in ne posredovanju sporočil o simptomih, postavljanju vprašanj, prošnjam za zdravstveni nasvet itd. Primer takega obvestila se nahaja na koncu pravnega mnenja. Celotno pravno mnenje je objavljeno na spletni strani zbornice med novicami 4. 8. 2021.

Oddelek za pravne zadeve

Zdravniki so ravnali v nasprotju s Kodeksom zdravniške etike

Zdravniška zbornica Slovenije na podlagi sklepa 19/5/2021 Odbora za pravno-etična vprašanja (OPEV) objavlja naslednje obvestilo:

»OPEV je obravnaval prijave zoper javne objave, vezane na epide-

mijo covid-19 ali cepiva, objavljene s strani zdravnikov mag. Vladimirja Pirnata, dr. med., Sebastjana Piberla, dr. med., in Nade Hiti, dr. med. OPEV je ugotovil, da so ravnali v nasprotju s Kodeksom zdravniške etike, in je za vse našete zaradi načina in teže kršitve zadeve predal tožilcu ZZS.«

Jesensko zdravniško druženje

Zdravniška zbornica Slovenije je 9. septembra 2021 v Galeriji Cankarjevega doma pripravila prijetno jesensko druženje zdravnikov. Druženja, ki je sledilo **Koncertu Slovenske filharmonije ob odprtju sezone**, se je udeležilo več kot 50 zdravnic in zdravnikov. Odzivi so bili zelo dobri, zato bo zbornica tudi v prihodnje še pripravila podobna druženja. Gost večera je bil Alan Kristančič, ki je predstavil tri izbrana vina kleti Kristalvin iz Goriških brd.

Podelitev specialističnih listin

Zdravniška zbornica Slovenije je v septembru, po skoraj dveletnem premoru, do katerega je prišlo zaradi razmer, povezanih s covidom-19, vnovič začela s slovesnimi podelitvami licenčnih listin in potrdil o opravljenem specialističnem izpitu. Listine je na treh prireditvah, ki so bile v septembru, skupaj prejelo več kot 90 doktorjev medicine in 30 doktorjev dentalne medicine. Če bodo epidemiološke razmere dopuščale, bodo v oktobru oz. novembru sledili še trije takšni slovesni dogodki. Vsak prejemnik listine, ki je že opravil specialistični izpit, bo o tem, kdaj bo vabljen na podelitev, obveščen z osebnim vabilom po navadni pošti in tudi po elektronski pošti.

Objava sodbe Okrajnega sodišča v Ljubljani opr. št. III P 7/2021 z dne 25. 2. 2021

Zdravniška zbornica Slovenije v skladu s pravnomočno sodbo Okrajnega sodišča v Ljubljani opr. št. III P 7/2021 z dne 25. 2. 2021 v reviji Isis obvešča bralce o objavi navedene sodbe, s katero je sodišče ugotovilo, da je zbornica ravnala v nasprotju z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo pri podeljevanju specializacij s področja ginekologije in porodništva, saj je komisija eni izmed kandidatke za razgovor dala manjše število točk kot ostalim kandidatom, ker je kandidatka povedala, da bo uveljavljala ugovor vesti glede umetne prekinitve nosečnosti. Komisija je po ugotovitvah sodišča kandidatki podelila nižje število točk s ciljem, da bi bile možno-

sti tožnice za izbor na razpisu za specializacijo zaradi uveljavljanja ugovora vesti čim manjše. Sodišče je ugotovilo, da takšno ravnanje komisije predstavlja diskriminacijo kandidatke in kršitev Zakona o varstvu pred diskriminacijo ter je v nasprotju s pravico do ugovora vesti iz 46. člena Ustave RS, 49. člena Zakona o zdravniški službi, 56. člena Zakona o zdravstveni dejavnosti ter 3. in 22. člena Kodeksa zdravniške etike. Sodišče je ob tem tudi ugotovilo, da zaradi tožničinega uveljavljanja ugovora vesti ne bi bila nedopustno prizadeta ustavna pravica do svobodnega odločanja o rojstvu otrok iz 55. člena Ustave RS. V skladu s sodbo

mora zbornica tožnici zaradi ugotovljene diskriminacije plačati nadomestilo, objaviti sodbo ter objavo zagotovljati v obdobju 1 leta od objave. Višje sodišče v Ljubljani je s sodbo in sklepom opr. št. II Cp 1016/2021 z dne 14. 7. 2021 potrdilo navedeno sodbo.

S to objavo Zdravniška zbornica Slovenije v dogovoru s tožnico izvršuje točko II. izreka sodbe in obvešča vse bralce, da je celotna sodba v anonimizirani obliki objavljena na vstopni spletni strani zbornice. Povezava do besedila sodbe: <https://bit.ly/3hxpdk5>.

Zdravniška zbornica Slovenije

Z Obrazi zdravništva začnemo obeleževanje 30-letnice ponovne vzpostavitve zbornice v samostojni Sloveniji

Zdravniška zbornica Slovenije bo 28. marca prihodnje leto praznovala 30 let od svoje ponovne vzpostavitve v samostojni Sloveniji.

Tradicija stanovskega delovanja in združevanja zdravništva na Slovenskem pa je še veliko daljša in sega že v leto 1893, ko je na slovenskem ozemlju 15. maja 1893 začela delovati Zdravniška zbornica za Kranjsko. To pomeni, da se stanovsko zdravniško delovanje približuje svoji 130-letnici in 100-letnici, odkar je bila 28. aprila leta 1923 ustanovljena Zdravniška zbornica Slovenije. Njeno delovanje je bilo sicer leta 1946 prekinjeno, saj je takratna oblast razpustila telesa zbornice. Z rojstvom samostojne države so se okrepila prizadevanja za ponovno vzpostavitev zbornice, kar je omogočil Zakon o zdravstveni dejavnosti.

Zdravniška zbornica Slovenije bo vse te jubileje med drugim obeležila s serijo osebnih portretov članov v

obliki video predstavitev in člankov vse do marca prihodnje leto. Serijo smo poimenovali Obrazi zdravništva.

Skozi zelo osebne izpovedi zdravnikov, zdravnic, zobozdravnikov in zobozdravnic želimo prikazati, kako raznolika skupina ste ljudje, ki ste za svoje poslanstvo izbrali medicino. Obrazi zdravništva so zgodbe izjemnih posameznikov, vendar pa zrcalijo delčke vsakega od vas, vaših upov, želja, prizadevanj, srčnosti. Obrazi zdravništva bodo povedali, kateri so bili tisti morda prelomni trenutki, ki so v posameznikih prebudili klic za medicino, kako na svoj poklic in poslanstvo gledajo danes, kaj jih žene naprej, kaj navdihuje in s čim vse se ob medicini še ukvarjajo. Prva dva v seriji sta srčni zdravnik in trikratni paraolimpijec Dejan Fabčič in borka za boljše okolje, družinska zdravnica Nevenka Mlinar.

Obrazi zdravništva

Dejan Fabčič, zdravnik, ki se je trikrat prebil na paraolimpijske igre

Jure Brankovič

Paralokostrelec Dejan Fabčič je bil nosilec slovenske zastave na odprtju paraolimpijskih iger, ki so se začele 24. avgusta s slovesnim odprtjem in mimohodom odprav. Dejan Fabčič je zdravnik, ki je tudi na ta način lahko predstavljal Slovenijo. »Glede na to, da so to moje že tretje paraolimpijske igre, lahko povem, da sem zastavonoše vedno občudoval. Zato se mi zdi kar neverjetno, da bom zdaj tudi jaz na tem mestu. To so bili vrhunski športniki ali ljudje s posebno zgodbo,« je dejal. Zdi se, da je letos v zastavonoši združeno oboje.

Tretja pot na paraolimpijske igre se sliši neverjetno, a ima po besedah Fabčiča povsem razumljivo pojasnilo. »Med študijem medicine sem zelo intenzivno plaval in nastopil – kot vrh kariere – na paraolimpijskih igrah v Pekingu, kjer sem bil šesti. Nato sem s plavanjem zaključil in se po naključju znašel v kajaku in tudi tam naredil kar lepo kariero. Na paraolimpijskih igrah v Rio de Janeiru sem bil prav tako šesti,« pripoveduje in za uspeh okrivi tudi bližnjo Sočo in prijatelje iz kluba. Nato so postali treningi veslanja vse bolj naporni, prišla je epidemije. »Lansko leto sem začel malo več trenirati z lokom, ker smo bili doma zaradi karantene. Streljal sem doma pred hišo. In toliko napredoval v tehniki, da so se rezultati izboljšali in tako sem se kvalificiral v Tokio v lokostrelstvu,« pojasnjuje zadnjo pot na Japonsko.

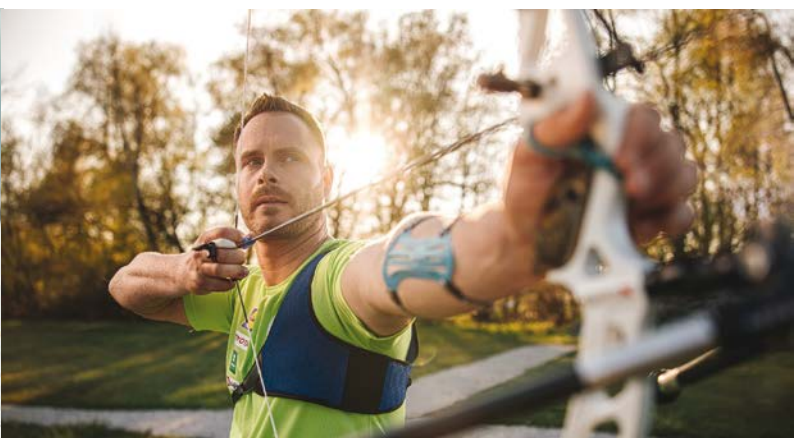
Na vprašanje, kako mu je uspelo postati borec, ki se je ob prirojeni napaki prebil skozi študij medicine in trikrat na paraolimpijske igre v treh različnih športih, odgovarja na kratko: »Kar si zadam, tudi izpolnim. Zadevi poskušam priti do dna, jo raziskati ne samo površinsko, ampak tudi v globino.« Po končani specializaciji je prevzel ambulanto za sladkorno bolezen in bolezen ščitnice v Novi Gorici. »Tega dne se spominjam in takrat sem bil srečen, da lahko delam, kar sem si v mladosti vedno želel. Podobno kot gre ribič na morje ali vrtnar na vrt. Tudi jaz se še vedno dobro počutim, še danes,« opiše.

Medicina mu je bila verjeto usojena. Z okvaro nog je bilo pričakovano, da bo na vozičku in se bo izobraževal v posebnih zavodih, a se je njegov zdravnik odločil, da pozkusi drugače. To je pomenilo preko dvajset operacij in dolge tedne v bolnišnicah. »Takrat sem občudoval delo zdravnikov in medicinskih sester. Spoznal sem jih bolj od blizu in začutil, da bi to rad počel. Čutil sem neizmerno hvaležnost do takratnega ortopeda in to me je prevevalo s takim veseljem in srečo, da sem si rekel – tako bi si želel, da bi drugi videli mene. Zato sem se odločil za medicino,« danes pripoveduje Fabčič v svoji ambulanti za bolezni ščitnice in diabetes v Zdravstvenem domu Nova Gorica.

In kako blizu je lokostrelstvo medicini? Precej. »Strel je sestavljen iz več korakov – če ga razčlenimo, iz 24 – in če vsakega narediš pravilno in 100 % natančno, rečemo, da je

Paraolimpijske igre, Rio, 2016. (Foto: Sportida/Zveza SIS-SPK)

Strel je sestavljen iz več korakov in če vsakega narediš pravilno in natančno, je strel dober. (Foto: Peter Giodani)

dober strel. Želimo si čim več dobrih strel, po navadi si zaželim "have a yellow day" (imej rumen dan – zadetke v središčni rumeni del tarče).« To, da gre v medicino in za zdravnika, je bila njegova edina želja tudi v srednji

šoli. Ko je bil majhen, pa si je želel, da bi bil športnik. »Zdaj se mi je izpolnilo tudi to, tako da sem zdravnik in športnik. Res se ne vidim nikjer drugje, v nobenem drugem poklicu,« pravi Fabčič. Družina, medicina in

šport so stvari, ki mu največ pomenijo in vse tri skuša med seboj prepletati.

Predstavitveni video si lahko pogledate na povezavi: https://youtu.be/l7_rA52uTao

Obrazi zdravništva

Nevenka Mlinar, borka za boljši svet

Jure Brankovič

V seriji Zdravniške zbornice Slovenije **Obrazi zdravništva** smo se tokrat pogovarjali z zdravnico **Nevenko Mlinar, ki spremlja zgodbe bolnih ljudi v idilični Soški dolini že več kot dve desetletji.** »V naši občini je skoraj tri tisoč ljudi, ki imajo prizadeta pljuča zaradi azbesta. Te zgodbe so žalostne in so hude. Zavedanje, da zdaj ti ljudje dihaajo zrak, ki prihaja iz sosežigalnice, mi ni dalo več spati,« pojasnjuje odločitev, da je s kolegi **pripravila poziv zdravnikov in zobozdravnikov proti nadaljnjemu onesnaževanju srednje Soške doline in ogrožanju zdravja njenih prebivalcev.**

»Pokojni profesor nas je učil, da je človek kriv tudi za tisto, česar ne naredi. Se pravi, da če sem vedela, da je zdravstveno stanje slabo in da se nisem potrudila in bila aktivna v tem smislu, bi si celo življenje očitala, da nisem na pravi strani zgodbe,« utemeljuje, zakaj je pomembno, da se je zdravstvena stroka tudi javno oglasila s opozorilom odgovornim, naj sprejemajo pametne odločitve v prid naravi in ne samo kapitalu. Njeno

delo je postalo tudi prizadevanje, da bi živeli v bolj čistem okolju.

Zdravnica dobro pozna zdravstveno stanje prebivalcev v okolici cementarne v Anhovem, saj je v ambulantni v Desklah zaposlena že od leta 1994, prej pa je iste paciente zdravila v obratni ambulantni podjetja. Splošni zdravnik v manjšem kraju se z leti podrobno spozna s celotnim okoljem. »Danes sem doživela nekaj zanimivega, ko je prišel moj pacient, ko sem šla na požirek kave, in stekel za mano in rekel, dohtorca, samo nekaj vam moram pokazati. Jaz sem mislila, da mi bo pokazal izvid ali kaj takega. Je pokazal fotografijo na telefonu in rekel, to je moja mama, stara preko sto let, in to je moja vnukinja. On je bil tako vesel, da mi je to pokazal, da sem videla, kaj je v njegovem življenju pomembnega,« pripoveduje v koncesijski ambulantni v Desklah.

»Ne, vsak dan se ne počutim dobro, ko grem v službo. Ampak vesela

sem, da se mnogokrat dobro počutim, da grem z veseljem v službo, da se počutim dobro, da lahko pomagam ljudem,« nadaljuje Nevenka Mlinar. Tudi v njeni ambulantni se delo ne konča, ko zapusti ordinacijo. »Ne samo, ko odložim haljo, tudi ponoči se včasih spomnim, tam bi lahko naredila več in še kaj pomagala. In to naslednjič uresničim,« pove. Če ne bi bila zdravnica, bi pisala knjige in slikala slike. Pa vendar pove, da je bila odločitev za zdravniški poklic prava. »Nikoli mi ni žal, da sem se odločila za medicino. Nikoli mi ni žal, da sem se odločila za splošno medicino,« zaključuje.

Predstavitveni video si lahko pogledate na povezavi: https://youtu.be/psaQ_6lBSnI

Jure Brankovič, univ. dipl. zgod. in nov., brankovicjure@gmail.com

| Opravljeni specialistični izpiti

Helena Barbo, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila s pohvalo 1. 2. 2021
Anela Bečić Turkanović, dr. med., specialistka oftalmologije, izpit opravila s pohvalo 23. 4. 2021
Tina Berden, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila 1. 2. 2021
Lucija Bukovec, dr. med., specialistka psihiatrije, izpit opravila s pohvalo 30. 9. 2020
Edvin Carli, dr. med., specialist otorinolaringologije, izpit opravil s pohvalo 24. 5. 2021
Maida Čekić, dr. med., specialistka nevrologije, izpit opravila s pohvalo 25. 5. 2021
Klemen Černelč, dr. med., specialist urologije, izpit opravil s pohvalo 27. 5. 2021
Petra Cestnik Čokl, dr. med., specialistka medicine dela, prometa in športa, izpit opravila s pohvalo 29. 1. 2021
Suzana Cuznar Četina, dr. med., specialistka interne medicine, izpit opravila s pohvalo 12. 1. 2021
Daniel Dodić, dr. med., specialist gastroenterologije, izpit opravil 12. 2. 2021
Andreja Dolinar, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila s pohvalo 2. 2. 2021
Zala Dragonja, dr. med., specialistka urgentne medicine, izpit opravila s pohvalo 12. 1. 2021
Gregor Emeršič, dr. med., specialist družinske medicine, izpit opravil 12. 4. 2021
Špela Emeršič, dr. med., specialistka nuklearne medicine, izpit opravila s pohvalo 2. 4. 2021
Anita Franko Rutar, dr. med., specialistka ginekologije in porodništva, izpit opravila 5. 2. 2021
Tjaša Furlan, dr. med., specialistka interne medicine, izpit opravila s pohvalo 27. 5. 2021
Sergej Godec, dr. med., specialist intenzivne medicine, izpit opravil s pohvalo 3. 3. 2021
Dejan Golob, dr. med., specialist splošne kirurgije, izpit opravil s pohvalo 18. 3. 2021
Timotej Goričan, dr. med., specialist anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine, izpit opravil s pohvalo 11. 5. 2021
Maša Hafner, dr. med., specialistka nevrologije, izpit opravila s pohvalo 13. 1. 2021
Bojan Ilijevec, dr. med., specialist splošne kirurgije, izpit opravil s pohvalo 23. 2. 2021
Matija Jakopanec, dr. med., specialist splošne kirurgije, izpit opravil 25. 2. 2021
Jan Jamšek, dr. med., specialist nuklearne medicine, izpit opravil s pohvalo 12. 2. 2021
Biljana Jancheva, dr. med., specialistka nevrologije, izpit opravila s pohvalo 27. 1. 2021
Maj Jožef, dr. med., specialist nevrologije, izpit opravil s pohvalo 24. 2. 2021
Tadej Jug, dr. med., specialist medicine dela, prometa in športa, izpit opravil 21. 1. 2021
Sara Kavčič, dr. med., specialistka intenzivne medicine, izpit opravila s pohvalo 5. 2. 2021
Maja Kebe Radulović, dr. med., specialistka patologije, izpit opravila 13. 4. 2021
Polonca Kenda Berus, dr. med., specialistka radiologije, izpit opravila 25. 5. 2021
Sara Kern, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila 12. 4. 2021
Anja Koprivec, dr. med., specialistka medicine dela, prometa in športa, izpit opravila 31. 3. 2021
Maja Krajec, dr. med., specialistka ginekologije in porodništva, izpit opravila 26. 10. 2020
Asist. Master of Science, Združeno kraljestvo, Tatjana Krajnc Nikolić, dr. med., specialistka javnega zdravja, izpit opravila 25. 2. 2021
Nerma Kulašić, dr. med., specialistka anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine, izpit opravila s pohvalo 26. 3. 2021
Simona Legiša, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila s pohvalo 1. 2. 2021
Dr. Zala Lužnik, dr. med., specialistka oftalmologije, izpit opravila s pohvalo 1. 2. 2021
Dimche Malukoski, dr. med., specialist urologije, izpit opravil s pohvalo 26. 4. 2021
Katarina Mencin, dr. med., specialistka anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine, izpit opravila s pohvalo 21. 5. 2020
Dean Milić, dr. med., specialist interne medicine, izpit opravil s pohvalo 19. 2. 2021
Ana Mirković, dr. med., specialistka otroške in mladostniške psihiatrije, izpit opravila 21. 5. 2021
Loredana Mrak, dr. med., specialistka internistične onkologije, izpit opravila s pohvalo 31. 3. 2021
Štefan Naglost, dr. med., specialist družinske medicine, izpit opravil 12. 4. 2021
Jernej Novak, dr. med., specialist anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine, izpit opravil 20. 5. 2021
Samo Novak, dr. med., specialist ortopedske kirurgije, izpit opravil 19. 1. 2021
Andreja Ocepek, dr. med., specialistka gastroenterologije, izpit opravila s pohvalo 16. 4. 2021
Mateja Peršak, dr. med., specialistka ginekologije in porodništva, izpit opravila 26. 2. 2021

Karlo Pintarić, dr. med., specialist radiologije, izpit opravil s pohvalo 22. 4. 2021
Jurij Plaznik, dr. med., specialist dermatovenerologije, izpit opravil s pohvalo 24. 5. 2021
Natalija Podvršnik, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila 12. 4. 2021
Matjaž Popit, dr. med., specialist nevrologije, izpit opravil 20. 4. 2021
Jernej Pudgar, dr. med., specialist radiologije, izpit opravil s pohvalo 18. 2. 2021
Anej Ražem, dr. med., specialist travmatologije, izpit opravil s pohvalo 24. 2. 2021
Neja Roškar, dr. med., specialistka pediatrije, izpit opravila s pohvalo 28. 1. 2021
Eva Rudež, dr. med., specialistka pediatrije, izpit opravila s pohvalo 20. 4. 2021
Žiga Sernec, dr. med., specialist otroške in mladostniške psihiatrije, izpit opravil 6. 5. 2020
Kristijan Sirnik, dr. med., specialist psihiatrije, izpit opravil s pohvalo 26. 5. 2021
Klavdija Slaček, dr. med., specialistka oftalmologije, izpit opravila 21. 4. 2021
Slađana Smršlić, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila 26. 5. 2020
Nina Sodja, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila 12. 4. 2021
Nina Starašinič, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila s pohvalo 12. 4. 2021
Anja Tomašević Kramer, dr. med., specialistka otroške in mladostniške psihiatrije, izpit opravila s pohvalo 19. 5. 2021
Nina Treven Pišljarič, dr. med., specialistka medicine dela, prometa in športa, izpit opravila 4. 3. 2021
Žan Trontelj, dr. med., specialist družinske medicine, izpit opravil s pohvalo 1. 2. 2021
Tjaša Trupej, dr. med., specialistka pediatrije, izpit opravila s pohvalo 22. 1. 2021
Asist. Miha Verdenik, dr. dent. med., dr. med., specialist maksilofacialne kirurgije, izpit opravil s pohvalo 26. 3. 2021
Mateja Vinkšel, dr. med., specialistka klinične genetike, izpit opravila 22. 4. 2021
Petra Zagožen, dr. med., specialistka kardiologije in vaskularne medicine, izpit opravila 18. 2. 2021
Tjaša Zorko, dr. med., specialistka družinske medicine, izpit opravila 12. 4. 2021

Podeljene licence na podlagi v tujini pridobljene poklicne kvalifikacije v obdobju od 1. 1. do 31. 5. 2021

Branislava Dobraš, licenca s področja družinske medicine, podeljena 15. 2. 2021
Žiga Lužnik, licenca s področja dentalne medicine, podeljena 6. 5. 2021
Danica Milobratović, licenca s področja dermatovenerologije, podeljena 22. 4. 2021
Vlatka Rebac - Jovanović, licenca s področja anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine, podeljena 19. 1. 2021
Danijel Ščap, licenca s področja ortopedske kirurgije, podeljena 18. 1. 2021, in licenca s področja travmatologije, podeljena 2. 2. 2021
Velibor Talić, licenca s področja plastične, rekonstrukcijske in estetske kirurgije, podeljena 23. 3. 2021
Radica Vujović, licenca s področja anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine, podeljena 4. 1. 2021

Čestitamo!

Razbremenilni pogovori v oktobru 2021

V oktobru 2021 je zdravniški ombudsman, ki članom nudi oporo in pomoč v najrazličnejših življenjskih izzivih in stiskah, tudi za razbremenilne pogovore v zvezi s covidom-19, na voljo v naslednjih terminih:

Ime	Datum	Čas	Status
Brane	Četrtek, 7. oktobra 2021	15.00–17.00	Prosta oba termina
Tatjana	Ponedeljek, 4. oktobra 2021	17.00–19.00	Prosta oba termina
Andrea	Četrtek, 14. oktobra 2021	16.00–18.00	Prosta oba termina
Urška	Sreda, 27. oktobra 2021	17.00–19.00	Prosta oba termina

Če bi potrebovali pogovor zunaj določenih terminov, nas o tem obvestite, da vam bomo lahko pomagali.

Za rezervacijo termina za pogovor po telefonu, ki je lahko povsem anonimen, se naročite na telefonski številki: 01 30 72 100 ali po e-pošti: zdrom@zss-mcs.si, lahko tudi preko svojega anonimnega elektronskega naslova.

Kratko in informativno – MEDICINA

Prevod in priredba: Marjan Kordaš

Miokarditis zaradi cepljenja s cepivi mRNA

»Pojav miokarditisa je verjeten,« je sporočil ameriški zdravstveni organ CDC (Centers for Disease Control and Prevention), potem ko je proučil vse dosedanje podatke o medsebojni povezanosti med pojavom miokarditisa po cepljenju s cepivi mRNA. Vendar so prednosti cepljenja mnogo večje kot pa tveganja. Ozadje: Pri 323 moških, mlajših od 30 let, se je en teden po drugem odmerku pojavil miokarditis ali perikarditis. V tej starostni skupini je bilo do sredine junija cepljenih več kot 50 milijonov ljudi. Število obolelih je tako zelo majhno,

vendar kljub temu večje kot pričakovano. Doslej ni bilo nobenega potrjenega primera smrti.

Vir: *Österreichische Ärztezeitung* št. 13–14, 15. julij 2021

Opomba: Citat v narekovaju zgoraj sem prevedel dobesedno. Tako je poudarek na izrazu »verjeten«, četudi bi po mojem bolj ustrezal izraz »možen«. Poročilo zgoraj je potrđitev podobnega prejšnjega, ki je bilo objavljeno kot preliminarno v *ÖÄZ* št. 11, 10. junij 2021.

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med., Ljubljana,
marjan.kordas@mf.uni-lj.si

Cepljenje hrvaških zdravstvenih delavcev

Anton Mesec

V boju proti covidu-19 so se v začetku leta združile hrvaške zbornice s področja zdravstva. Organizirali so kampanjo »Imaš znanje, bodi zgled«, v kateri so informirali zdravstvene delavce o vseh vidikih bolezni in o pomembnosti cepljenja. Uspešnost kampanje za cepljenje v svojih vrstah so preverili z anketo v januarju in ponovno v maju. Delež cepljenih je – razumljivo – v tem obdobju porastel s 23 % na 82 %. Bolj kot vektorskim so zaupali mRNA-cepivom (63 % oz. 73 %). Zanimiva je analiza 4 % anketirancev, ki se ne nameravajo cepiti. Le približno polovica od njih vidi covid-19 kot potencialno nevarno bolezen, četrtina pa meni, da se jim ni treba cepiti, če bo precepljena večina prebivalstva (»kolektivna neodgovornost«).

Tema je hudo aktualna, zato se je o njej v Uvodniku julijske številke *Liječničkih novin* razpisal tudi predsednik hrvaške zdravniške zbornice. Sprašuje se, zakaj v uspešnosti ceplje-

nja zaostajajo za evropskimi državami, in hkrati ponuja nekaj odgovorov. Zaupanje v njihove institucije je (pre)majhno, pristopi k cepljenju so bili večkrat neusklajeni in ni manjkalo nerodnosti v komunikaciji. Vse naštetu izkoriščajo nasprotniki cepljenja (ki se seveda z oskrbo bolnikov ne bodo ukvarjali). Predsednik v svojem zaključku prosi vse člane zbornice – ne glede na njihovo specialnost, da vztrajno pridobivajo tudi svoje bolnike za cepljenje.

Komentar: Tema, ki žal ostaja še kako aktualna. Zanima me, kakšna je precepljenost med našimi zdravstvenimi delavci in kakšno je stališče omahljivcev in nasprotnikov cepljenja.

Vir: *Liječničke novine* št. 201, julij 2021

Prof. dr. Anton Mesec, dr. med., Ljubljana,
antonmesec@gmail.com

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

iPAAC
INNOVATIVE PARTNERSHIP
FOR ACTION AGAINST CANCER

Co-funded by
the Health Programme
of the European Union

Zaživel je Center znanja o raku Evropske komisije

Marjetka Jelenc, Tit Albreht

Center znanja o raku Evropske komisije (EK) (European Commission Knowledge Centre on Cancer) je bil uradno predstavljen in lansiran 30. junija 2021. Predstavitve so se udeležili tudi predstavniki Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) kot koordinatorja evropskega projekta skupnega ukrepanja (Joint Action) s področja raka – Inovativno partnerstvo za boj proti raku (Innovative Partnership for Action Against Cancer – iPAAC JA), ki združuje 44 ustanov iz 24 evropskih držav in je v kar 80 odstotkih sofinanciran s strani EK (1). Pri projektu iPAAC JA uspešno sodeluje tudi Onkološki inštitut. Gre za tretji JA s področja raka, ki ga koordinira NIJZ (po prvem projektu, European Partnership for Action Against Cancer Joint Action – EPAAC JA, in drugem projektu, Cancer Control Joint Action – CANCON JA).

EK je v začetku letošnjega leta lansirala Evropski načrt premagovanja raka (Europe's Beating Cancer Plan) in za njegovo izvajanje namenila kar 4 milijarde evrov (2, 3). Pri njegovi pripravi je sodeloval tudi NIJZ in na pobudo EK podal svoje mnenje na osnutek načrta. EK želi z načrtom zmanjšati breme raka, ki predstavlja velik javnozdravstveni problem v večini evropskih držav in katerega je pandemija covida-19 zagotovo še poslabšala. Načrt bo podprt s številnimi ukrepi z različnih področij, ki vključujejo izobraževanje, zaposlovanje, socialno politiko, kmetijstvo, trženje, obdavčitve, okolje in podnebje, promet, energijo in kohezijske politike (3). Evropski načrt premagovanja raka obsega štiri ključna tematska področja, ki predstavljajo **štiri t. i. stebre** (angl. pillars): preventiva, zgodnje odkrivanje raka, diagnostika in zdravljenje ter kakovost življenja bolnikov z rakom in tistih, ki so raka preboleli, oz. preživelih. Poleg ključnih tematskih področij vsebuje Evropski načrt

premagovanja raka še presečne (angl. cross cutting) teme, med katere so uvrstili raziskave in inovacije, digitalno in personalizirano medicino ter zmanjševanje neenakosti, in deset vodilnih pobud (angl. flagship initiatives) ter dvaintrideset ukrepov na vsaki ključni stopnji bolezni (3, 4).

Ena izmed dveh vodilnih pobud (druga je pobuda slikovne diagnostike raka; angl. EU cancer imaging initiative) na področju Raziskav in inovacij v službi pacienta je Center znanja o raku EK (EC Knowledge center on cancer), ki predstavlja podporo novim tehnologijam, raziskavam in inovacijam, pomagal pa bo tudi pri usklajevanju znanstvenih in tehničnih pobud, povezanih z rakom na ravni Evropske unije (EU). Izhodišče Evropskega načrta za premagovanje raka so namreč nove tehnologije in raziskave ter inovacije, sam načrt pa predstavlja nov pristop EU k preprečevanju, zdravljenju in oskrbi na področju raka. V sklopu Evropskega načrta za premagovanje raka bodo zajeta vsa ključna področja, povezana z boleznijo, od preventive pa vse do kakovosti življenja bolnikov z rakom in preživelih, s poudarkom na ukrepih (5).

Center znanja o raku EK bo predstavljal nekakšen znanstveni in tehnični most med Evropskim načrtom premagovanja raka in Misijo Rak EK (6) v sklopu novega delovnega programa EK, ki spodbuja evropski način življenja, vključno z bojem proti boleznim (5). Ponudil bo že uveljavljene informacijske sisteme, portale, platforme in baze podatkov; nekateri informacijsko-tehnološki infrastrukturni elementi za poenotenje pobud in ukrepov EK že obstajajo in bodo združevali iniciative in ukrepe EK. Center znanja o raku EK bo nudil tudi interne kompetence na področju preventive raka, podatke iz registrov in smernice ter zagotavljanje kakovosti za presejanje, diagnostiko in zdravljenje v

povezavi z rakom. Ob vsem navedenem bo ostal Joint Research Center (JRC) neodvisen posrednik znanja, orientiran na paciente in državljane (5). Center znanja o raku EK je bil namreč ustanovljen v sklopu JRC, ki kot neodvisna in kompetentna enota deluje pod okriljem EK.

Na otvoritveni slovesnosti 30. junija, ki je potekala virtualno, so udeležence nagovorili evropska komisarka za zdravstvo ga. Stella Kyriakides, evropska komisarka za inovacije, raziskave, kulturo, izobraževanje in mladino ga. Mariya Gabriel, predstavniki JRC in predstavniki številnih ključnih evropskih institucij, ki delujejo v sklopu EK (5). Nato je bil predstavljen Center znanja o raku, njegova vizija in usmeritve ter že tudi prve konkretne zadolžitve, ki so v teku, kot je npr. dokončno oblikovanje smernic in sistema zagotavljanja kakovosti za presejanje, diagnozo in zdravstveno oskrbo na področju raka dojke (5). Centri znanja združujejo strokovnjake, raziskovalce in obliko-

valce politik znotraj in zunaj EK, da se skupaj osredotočijo na vprašanja in razvijajo na dokazih temelječe odgovore. Predstavljajo zelo učinkovit način usklajevanja med službami oz. politikami EK o določenih vprašanjih, pri čemer ima ključno vlogo okrepljena znanstvena podpora politikam EU (5). JRC usklajuje delovanje centrov znanja in kompetenc ter nudi znanstveno utemeljene dokaze ter različna orodja in storitve za obveščanje oblikovalcev politik na različnih področjih politike EU.

Nova znanja in številni rezultati dela, pridobljeni v sklopu treh projektov skupnega ukrepanja, v katerih so sodelovale evropske države in katerih koordinacijo je EK zaupala Sloveniji oz. NIJZ (EPAAC JA, CANCON JA, iPAAC JA), bodo vsekakor prispevali k uspešni znanstveni podlagi za delo novega Centra znanja o raku EK.

Viri

1. Albrecht T, Hribar K, Jelenc M. Joint

Action iPAAC at the finish line. OECE magazine 2021; 5, 1: 36-38.

2. Jelenc M, Albrecht T, Hribar K. Vloga NIJZ pri oblikovanju Evropskega načrta premagovanja raka. Isis : glasilo Zdravniške zbornice Slovenije 2020; 29,12: 35-36.
3. Evropska komisija. Europe's Beating Cancer Plan: A new EU approach to prevention, treatment and care 2021. Pridobljeno s: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_342
4. Jelenc M, Hribar K, Albrecht T. Predstavitev novega Evropskega načrta premagovanja raka. Utrip: informativni bilten Zbornice zdravstvene nege Slovenije 2021; 29, 2: 64-65.
5. Evropska komisija. Launch of the EC Knowledge Centre on Cancer 2021. Pridobljeno s: <https://ec.europa.eu/jrc/en/event/conference/launch-ec-knowledge-centre-cancer>
6. Hribar K, Jelenc M. Misije - novost na področju evropskih raziskav in inovacij pri Evropski komisiji. Utrip : informativni bilten Zbornice zdravstvene nege Slovenije 2020; 28, 4: 62-63.

Dr. Marjetka Jelenc, dr. med., spec., doc. dr. Tit Albrecht, dr. med., spec., Nacionalni inštitut za javno zdravje

ePosvet

Zdravko Marič

ePosvet je način varne konzultacije med dvema zdravnikoma, praviloma med zdravnikom na primarnem nivoju in zdravnikom na sekundarnem/terciarnem nivoju zdravstvenega varstva, lahko pa tudi med dvema zdravnikoma na sekundarnem/terciarnem nivoju. ePosvet je komunikacija, kjer bolniku obisk specialista praviloma ni potreben in ki poteka po varnih poteh in segmentih rešitev eZdravja. Pri tem bi opozoril, da ePosvet ni po elektronski pošti posredovan odgovor specialista na zastavljeno klinično vprašanje. Elektronska pošta namreč ne zagotavlja zadostne varnosti prenosa podatkov, zato bi bili

s posvetovanjem po elektronski pošti ogroženi tako identifikacijski kakor tudi zdravstveni podatki o obravnavanem bolniku. Prav tako ePosvet ni zgolj svetovanje po telefonu, še posebej če pri tem ne nastane dokumentiran zapis danih priporočil.

Pošiljanje kliničnega vprašanja

Zdravnik, ki zdravi bolnika, za razrešitev kliničnega problema potrebuje mnenje specialista na sekundarnem/terciarnem nivoju; pri tem oceni, da je možna specialistična obravnava brez prisotnosti pacienta. Pri predstavitvi bolnika in spremljajoče problematike je potrebno naslednje:

1. izpolnitev enkratne eNapotnice (pod zelo hitro, pooblastila 1,2,3) z izbiro vrste zdravstvene storitve (VZS) za ePosvet (glej tabelo),

2. postavitev kliničnega vprašanja,
3. predložitev dotedanjih diagnostično-terapevtskih postopkov,
4. pripis kontaktnih podatkov zdravnika napotovalca v polje »podrobna navodila« (elektronski naslov, telefon) in pacienta (telefon),
5. izvedba e-naročila pacienta na izbrani VZS k ustreznemu izvajalcu.

Izvedba ePosveta pri specialistu (v petih delovnih dneh)

Zdravnik na sekundarnem/terciarnem nivoju pomaga kolegu, ki ga je prosil za e-posvet. Pri obravnavi primera (brez prisotnosti pacienta) je potrebno naslednje:

1. sprejem e-naročila za izbrani VZS ePosveta v obravnavo,
2. obravnava primera, po potrebi

telefonska konzultacija z zdravnikom napotovalcem in sestava kliničnega odgovora, izvida e-posveta,

3. pošiljanje izvida e-posveta v Centralni register podatkov o pacientih (CRPP),
4. obveščanje napotovalca, da ga na CRPP-ju čaka izvid e-posveta (samodejno ob zaključitvi napotnice, po elektronski pošti),
5. če je potrebno, lahko specialist pokliče pacienta k sebi na pregled, za kar potrebuje novo napotnico.

Postopki ob prejemu odgovora

Zdravnik na primarnem nivoju se seznani z vsebino odgovora, ki mu je bil poslan na CRPP. Izvid e-posveta lahko shrani v lokalni informacijski sistem ali ga natisne in shrani v pacientov zdravstveni karton. Nadaljuje z obravnavo pacienta.

Pogoj za delovanje in obračun ePosveta

Za delovanje ePosveta je potrebno dostopanje na eZdravje preko omrežja zNET (<https://www.ezdrav.si/storitve/znet/>). Gre za omrežje našega zdravstvenega sistema, ki omogoča zanesljivo, varno in pregledno komunikacijo med njegovimi deležniki. Do zNET-a se dostopa preko ustreznih usmerjevalnikov ali preko VPN-povezave (virtual private network). Če imamo povezavo vzpostavljeno, lahko izvajamo e-napotitev ter pošiljanje/branje izvidov na CRPP.

Obračunska šifra ePosveta je Q0242. Storitev sme beležiti napotivalec, če izda ustrezno izpolnjeno eNapotnico ter naredi zapis o vsebini ePosveta v bolnikov zdravstveni karton, pa tudi napotni zdravnik, potem ko napiše izvid in ga pošlje v CRPP.

Komentar

ePosvet (še) ni zaživel v zadovoljivi meri (razen na področju tirologije). Vzroki so pomanjkanje kadrovskih zmogljivosti (na primarni in sekundarni/terciarni ravni), potreba po dovršeni izpolnitvi napotnice za ePosvet (z vsemi pomembnimi podatki), dileme glede reševanja zdravstvene problematike brez bolnikove prisotnosti pri specialistu in verjetno še kaj. Konzultacija med zdravniki je ena izmed temeljnih oblik sodelovanja v korist bolnika. ePosvet je komunikacija, ki je hitra, varna, enostavna, koristna in dokumentirana. Za njegovo večjo vlogo v zdravstvenem sistemu je potrebno angažiranje vseh nivojev zdravstvenega varstva.

Zdravko Marič, dr. med., NIJZ, Center za informatiko v zdravstvu, Zdravko.Marič@nijz.si

VZS	Naziv vrste zdravstvene storitve (VZS)
2600	ePosvet na področju abdominalne kirurgije
2601	ePosvet na področju alergologije in klinične imunologije
2602	ePosvet na področju anesteziologije, reanimatologije in perioperativne intenzivne medicine
2738	ePosvet na področju dentalne medicine
2603	ePosvet na področju dermatovenerologije
2604	ePosvet na področju diabetologije
2605	ePosvet na področju endokrinologije
2606	ePosvet na področju fizikalne in rehabilitacijske medicine (fizioterapije)
2607	ePosvet na področju gastroenterologije
2608	ePosvet na področju ginekologije in porodništva
2609	ePosvet na področju hematologije
2610	ePosvet na področju infektologije
2613	ePosvet na področju kardiologije in vaskularne medicine
2614	ePosvet na področju kardiovaskularne kirurgije
2615	ePosvet na področju klinične genetike
2786	ePosvet na področju klinične psihologije
2616	ePosvet na področju maksilofacialne kirurgije
2617	ePosvet na področju nefrologije
2618	ePosvet na področju nevrokirurgije
2619	ePosvet na področju nevrologije
2620	ePosvet na področju nuklearne medicine
2621	ePosvet na področju oftalmologije
2612	ePosvet na področju onkologije
2622	ePosvet na področju ortopedije

VZS	Naziv vrste zdravstvene storitve (VZS)
2623	ePosvet na področju otorinolaringologije
2624	ePosvet na področju otroške in mladostniške psihiatrije (pedopsihiatrije)
2625	ePosvet na področju otroške kirurgije
2626	ePosvet na področju otroške nevrologije
2627	ePosvet na področju pediatrije
2628	ePosvet na področju plastične, rekonstrukcijske in estetske kirurgije
2629	ePosvet na področju pnevmologije
2630	ePosvet na področju psihiatrije
2638	ePosvet na področju radiologije
2631	ePosvet na področju revmatologije
2789	ePosvet na področju specialistične dejavnosti čeljustne in zobne ortopedije
2790	ePosvet na področju specialistične dejavnosti otroškega in preventivnega zobozdravstva
2791	ePosvet na področju specialistične dejavnosti parodontologije
2792	ePosvet na področju specialistične dejavnosti stomatološke protetike
2793	ePosvet na področju specialistične dejavnosti zobnih bolezni in endodontije
2611	ePosvet na področju splošne interne medicine
2632	ePosvet na področju splošne kirurgije
2573	ePosvet na področju tirologije
2634	ePosvet na področju torakalne kirurgije
2635	ePosvet na področju travmatologije
2794	ePosvet na področju urgentne interne medicine
2636	ePosvet na področju urologije
2637	ePosvet na področju žilne kirurgije

Komentar k zapisom

Isis, oktober 2021, št. 10

Marjan Kordaš

Str. 3, Uvodnik: Če se učenec **noče** učiti, je nemogoče, da bi ga učitelj motiviral. Če se pacient **noče** cepiti, je nemogoče, da bi ga (družinski) zdravnik motiviral! In politik, ki si domišlja, da govori *ex cathedra*, v bistvu laže.

Str. 8, K naslovnici, dr. Tamara Kastrin: Najprej sem se spomnil nekdanjega pretresljivega videza otrok med napadi oslovskega kašlja. In kako sem kot *trupni lekar* doživljal ta kašelj med zdravljenjem osem let starega dečka. Tako je intervju zame res fascinantno branje. Tudi opomnik, da poleg covida-19 obstajajo še številne druge nevarnosti!

Str. 12, Postopek ZZS proti zdravnici dr. N. H.: Veselim se poravnave, sprašujem se pa, zakaj (čemu?) se je ta zdravnica tako zapletla.

Str. 25, Odgovor kolegu Joachim Grossu: Imenitno, imenitno! Prvič: primer, kaj dialog je; drugič: kaj odgovor je; tretjič: da pisanje takšnega odgovora terja kar nekaj časa in intelektualnega napora; da pa, četrtič, racionalen odgovor (žal) ne more odgovoriti na iracionalne ugovore človeka!

Str. 28, Poskusimo razumeti; str. 30, Pet načinov ...: Da, to so zagotovo pristopi, ki temeljijo na empatiji. A hkrati se velja spomniti, da proticepilci ne delujejo na

temelju empatije. Proticepilci so verniki, ki iz »športnih nagibov« nasprotujejo racionalnim ukrepom ter imajo to nasprotovanje za krepko!

Str. 31, Skupščina državnega zdravstva: Tako se denar, namenjen zdravstvu, usmerja v žepe raznih pijavk!

Str. 38, Koloproktologija v koronskem času: Imeniten opis zmede ter protiukrepov ob začetku epidemije. Ko je prof. Pfeifer iz Gradca celo poljube in objeme (»kisses and hugs«) pošiljal po e-pošti!!!

Str. 46, Veliko hrupa za nič ...: Argumentiran, a hkrati vljuden komentar o hrupu o ivermektinu. A kakorkoli se je že hrup začel in se bo končal, je koristen.

Str. 50, Poučevanje težavnih študentov: Neustrezna komunikacija? Morda. A temeljni vzrok je morda to, da motivacija ni intrinzična, temveč – ekstrinzična!

Str. 81, Zavodnik, Duševno zdravje v času epidemije: Opomnik, da zdravnik mora (mora!) poskrbeti tudi za sebe!

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, dr. med., Ljubljana,
marjan.kordas@mf.uni-lj.si

Zapisu »Gospod, koliko ste stari?« ob rob

Tatjana Leskošek Denišlič

V avgustovski številki našega časopisa se me je dotaknil zapis prof. dr. Vrbiča z zgornjim naslovom. Spomnila sem se, kako sta upokojena prof. dr. Eldar Gadžijev in prof. dr. Berta Jereb opisovala lastna neprijetna doživetja ob obravnavi v zdravstvenih ustanovah. Zagotovo so to le tista, ki so bila razkrita. Poznam več žalostnih pripovedi upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov, ki pa ne bodo nikoli zapisane.

Prof. Vrbič ugotavlja, da pisanje o obiskih ordinacij v starosti verjetno ni zanimivo branje. Menim, da bi se o tovrstnih slabih izkušnjah moralo več govoriti v krogu zaposlenih v zdravstvu, saj bi se morda tako utrdilo vedenje, da je pred vsemi starost, le dočakati jo moramo!

Res je bilo moje poklicno delo namenjeno predvsem osnovnošolcem, a sem, zlasti v času dopustov, že velikokrat pomagala upokojenim zdravnikom in sestram s popravili snemnih nadomestkov, kot tudi z izdelavo zalivk, še zlasti, ko je šlo za vidni sektor. Spominjam se vročega julijskega popoldneva, ko me je znanec prosil za ekstrakcijo korenine kočnika, ker je odhajal na daljše potovanje in se je bal nevšečnosti. Visoko noseča, na porodniškem dopustu, sem prosila kolega v najbližji enoti ZD Ljubljana, da mi za nekaj minut odstopi ambulantno. Težko sem se povzpela v drugo nadstropje, pomagala znancu, da je bil pomirjen, mene pa je soproj ponoči, tri tedne pred rokom, odpeljal roditi. Verjetno so stopnice naredile svoje.

Menim, da bi empatija in pripadnost poklicu morali prevladati. Mladim zaposlenim ni težko najti pomoči, upokojeni pa žal te možnosti nimajo več. Morda bomo v Delovni skupini upokojenih zdravnikov in zobozdravnikov pri ZZS uspeli kako pomagati!

Poziv mlajšim, da je etično pomagati starejšim, bi morali ponavljati tako v času celotnega študija kot pozneje v strokovnih časopisih, na srečanjih, izpopolnjevanjih in družetih. Enako bi moralo veljati tudi za sestrski kader in njihovo zbornico, saj

so prav one tiste, ki pridejo prve v stik s pacientom.

Naj nam zdravje služi in bodimo kolegi kolegom!

Prim. mag. Tatjana Leskošek Denišlič,
dr. dent. med., Ljubljana

Spoštovane kolegice in spoštovani kolegi,

aprila letos sem pisal predsednici zbornice s prošnjo, da javno nastopi v imenu ZZS in zdravništva v tej državi in zahteva obvezno cepljenje proti virusu SARS-CoV-2, saj je to naša dolžnost in edina etično sprejemljiva pot. Njen odgovor je bil odklonilen. Več kot jasno je, da bodo zaradi (ne)razumljivega sprenevedanja vseh odgovornih v tej državi, vključno s predstavniki zdravniškega stanu, po nepotrebnem težko zbolevali in umirali ljudje, spet bomo zaprti, številni bodo brez dela in še naprej bomo zapravljali denar in trud za nepotrebno zdravljenje tistih, ki se niso hoteli cepiti, pa tudi tistih, katerih imunski sistem ne more zagotoviti ustrezne odzivnosti na

cepljenje, a bodo zaradi prvih nehoti izpostavljeni virusu. Nепреprečljiva populacija je sijajno gojišče za nove seve virusa in pred nekaterimi izmed njih (kot je lambda v Južni Ameriki) smo tudi cepljeni že manj zaščiteni. Ali vodstvo ZZS ve, da nekateri ginekologi celo odsvetujejo nosečnicam cepljenje? S tem neposredno ogrožajo zdravje in življenje pacientke in nerojenega otroka. Obvezno cepljenje je edina rešitev in to bi moralo biti jasno vsakemu zdravniku. Kaj potem čakamo? Vem, da ni lahko, saj tudi nekateri aktivni ali upokojeni zdravniki nočejo razumeti resnosti stanja. Cepiva so varna – to je bilo že nešteto-krat rečeno in napisano (ne nazadnje je BioNTechovo RNK-cepivo prejelo

dokončno dovoljenje za uporabo Zvezne agencije za hrano in zdravila ZDA). Vsak umrli za covidom-19 je ob obstoju varnih cepiv tudi na naši vesti.

Če pa vodstvo ZZS samo tega ne upa narediti, prosim, da nemudoma vpraša članstvo, ali smo za to, da zdravništvo zahteva od države in njenih pristojnih organov, da razglasi obveznost cepljenja. To se lahko in hitro naredi prek spleta. Ob obstoju učinkovitega načina za obvladovanje epidemije in smrtnosti bi bilo vsako drugo ravnanje nas zdravnikov grozljivo neetično. Ali so kakšni trdni razlogi, ki pretehtajo reševanje življenja s cepljenjem? Če niso, potem je težko razumeti naše oklevanje.

Lepo vas pozdravljam,
prof. dr. Miloš Pavlovič, dr. med.

Odgovor kolegu Joachimu Grossu

Alojz Ihan

Prof. Ihan, pozdravljeni!
Lepa hvala za vaš prispevek v današnjem biltenu (<https://www.zdravniskazbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/obvestila/2021/08/19/odgovor-kolegici-glede-%C4%8Dlanka-o-nevarnosti-ce->

[piv-proti-covid-19](#)). Pripravili ste tako dobro razlago nestrokovnih člankov v proticepilski propagandi, da sem vam zelo hvaležen. Sem v situaciji, da mi ljudje stalno pošiljajo najnovejše proticepilske prispevke. Ker imam poleg specializacije opravljeno do-

datno izobraževanje iz zdravniške homeopatske medicine, od mene pričakujejo, da bi moral biti proti cepljenju. Ampak nisem nasprotnik cepljenja nasploh in sem se šel že januarja cepiti proti covidu. Pogosto poskusim argumentirati, kot ste vi, ampak mi ni nikoli tako dobro uspelo kot vam v vašem današnjem prispevku ...

Zdaj vas lepo prosim, da pogledate prispevek vašega mladega kolega imunologa iz ZDA. Posnetek je star samo nekaj dni in se širi po internetu: [Dr. Ryan Cole #StoptheMandate - YouTube](#)

Spoštovani kolega,

hvala, da ste se oglasili, vedno me veseli slišati kaj o vas ali prebrati kakšno vaše pisanje, ki mi vedno prinese tudi sproščeno vzdusje Kopra in vse naše obale. Zato bom glede poslanega »video« naredil izjemo, sploh ker je vaša stiska glede njega podobna, kot jo doživljam sam več desetkrat dnevno, ko me različni anonimni pošiljatelji (le redko kateri od njih se upa predstaviti) zasipavajo s povezavami na videoposnetke, ki jih lahko uvrstimo že v poseben žanr »covid-19 grozljivk«. Ta žanr nima prav veliko zveze z medicino (jaz pa nisem filmski kritik), odkrili pa so ga pravzaprav manjši filmski producenti, najprej seveda v ZDA, ki so opazili, da je mogoče zaradi senzibilizirane publike z zelo malim vložkom narediti »grozljivko«, ki dobi na spletu veliko klikov in s tem ustrezen finančni uspeh. Zato obstajajo cele zbirke tovrstne žanrske videoprodukcije (npr. na <https://factcheckvaccine.com/> ali na <https://www.bitchute.com/>), ki odlično služijo z objavljanjem videoposnetkov s strašljivimi covid-19 vsebinami. Dodatne finančne donacije pa dobivajo ti producenti še od proticepilskih združenj (npr. <https://childrenshealthdefense.org>), ki filmčke tudi reklamirajo na svojih straneh. Scenariji so si zelo podobni (svetovna zarota, strupena cepiva ...), vendar v svojem segmentu odjemalcev učinkoviti, saj sledilci teh posnetkov vsak dan pričakujejo novo, razburljivo senzacijo, podobno kot smo med olimpijado vsi skupaj vsak dan pričakovali nove spektakularne tekme in medalje naših športnikov.

Zaradi vas sem si video torej ogledal in moram seveda najprej povedati, da smo v znanosti vajeni kritično komentirati pisne dokumente

Kako bi odgovorili oziroma komentirali? Vem, da take stvari po nepotrebnem jemljejo dragoceni čas, ampak časi so takšni, da proticepilci poskusijo pridobiti pozornost.

(članke), ki imajo svojo formalno strukturo (natančen opis metod, predstavitve podatkov in njihova temeljita analiza). Po drugi strani pa so predavanja, tudi v znanosti, namenjena bolj užitku, da se poslušalec prepusti predavateljevim tezam brez namena in tudi možnosti, da bi jih kritično preverjal. Zato v znanosti, kot veste, zares štejejo članki, predavanja (npr. kongresna) pa so bolj zanimiva družabna spremljava in jih imamo navado kvečjemu pohvaliti, če so dobro izvedena in navdihujoča. Sicer pa jih niti ne komentiramo, saj vemo, da besede in stavki govorniku hitro uidejo in se je krivično iz naslanjača iti pikolovskega sodnika.

Iz opisanih razlogov nam je mnogim zelo nenavadno in moteče, da se trenutni covid-19 skepticizem in covid-19 proticepilstvo dogaja skoraj izključno prek videoposnetkov. Številni »aktivisti«, ki meni in mojim kolegom dnevno pošiljajo različna »opozorila« in »zahteve«, to delajo izključno s posredovanjem videopovezav na Facebook, YouTube ali na različne spletne strani, ki jih sami, očitno, vsakodnevno mrzlično spremljajo in ob vsakem »velikem odkritju« začutijo nujno, da povežemo do posnetka posredujejo čim več »zasleplencem«. Celo nekateri slovenski kolegi zdravniki, ki jih je prevzel ta popularni žanr, mi v dokaz svojih dvomov pošiljajo samo še FB- in videopovezave, neredko mi ob tem ne napišejo niti enega lastnega stavka. To se pred covidom-19 ni nikoli dogajalo, vedno smo si kolegi izmenjevali znanstvene članke in lastne komentarje nanje, ne pa FB-povezav, ki jih, mimogrede, na svojem službenem računalniku niti ne morem odpreti. Imamo pač dogovor, da so družabna

*Hvala in lep pozdrav
Joachim Gross, specialist
medicine dela v Nemčiji in Sloveniji*

omrežja prostočasna dejavnost in ne spadajo v službo.

Če se torej lotim komentiranja posnetka, na katerem o cepljenju proti covidu-19 govori dr. Ryan Cole, moram najprej povedati, da je to posnetek, ki je zaradi ostrih strokovnih odzivov v ZDA verjetno nastal z namenom »popravljanja škode« po njegovem prvem zelo razvpitem posnetku predavanja (<https://www.bitchute.com/video/TsdTTHJteiw/>), objavljenem na senzacionalistični platformi Bitchute. Osebnost sem dobil že vsaj trideset »povezav« na to predavanje kot dokaz, da je cepljenje nevarno. To predavanje je bilo zaradi mnogih »strašljivih« trditev, ki so bile izrečene brez kakršnekoli znanstvene podlage, že deležno obilo strokovnih komentarjev in kritičnih odzivov v ZDA, pa tudi v EU. Na srečo je svet velik in zato senzacionalistične filmčke, ki videoproducentom za male vloške prinesejo razmeroma veliko klikov (in denarja), hitro opazijo tudi strokovnjaki in se seveda oglasijo. Najbolj ažurno na Twitterju (spodaj prilagam nekaj dobrih povezav), z nekaj zaostanka, vendar bolj temeljito, pa to storijo različne »fast-check« organizacije. Najbolj priporočljivo je pri tem slediti najbolj znane med njimi, na primer Fact.Check Francoske nacionalne agencije AFP (Agence France-Presse – <https://factcheck.afp.com/fact-checking-afp>), Fact.Check AP (Associated Press – <https://apnews.com/hub/ap-fast-check>) in FactCheck.org (<https://www.fact-check.org/a-guide-to-our-coronavirus-coverage/>).

In ko gre za omenjeni video, je o njem že veliko napisanega, navajam le tri od številnih »fact-check« odmevov:

<https://www.factcheck.org/2021/04/scicheck-idaho-doctor-makes-baseless-claims-about-safety-of-covid-19-vaccines/>

<https://factcheck.afp.com/us-doctor-spreads-false-information-about-covid-19-mrna-vaccines>

<https://healthfeedback.org/claimreview/not-all-coronaviruses-are-seasonal-contrary-to-pathologist-ryan-coles-claim-covid-19-vaccines-are-effective-at-preventing-illness/>

Tudi v naših logih je omenjeni video že doživel precej pozornosti, na primer na spletnemu blogu dr. Karin Rižnar: <https://czb8.wordpress.com/2021/08/14/ruska-ruleta/>

V obeh videih gre pravzaprav za podobne trditve, le da jih v intervjuju, ki ste mi ga poslali, dr. Cole izreka bistveno manj samozavestno in z opaznim namenom, da bi ublažil učinek, ki ga je sprožilo njegovo prvo predavanje. Verjetno bi odmev, ki ga je sprožil s številnimi neosnovanimi trditvami, lahko negativno vplival na delovanje njegovega zasebnega diagnostičnega laboratorija (<https://www.colediagnosics.com/>) in na njegove politične ambicije. Zato je v drugem posnetku, ki je očitno skrbno montiran PR-izdelek za omejevanje škode, bistveno manj konkretnih medicinskih navedkov, pa toliko več načelnih in političnih stališč o svobodi, izbiri, nevarnosti potencialnih tveganj. Na koncu se video zaključuje še z moralno-religioznim pomislekom proti cepivom, ki so bila izdelana na podlagi raziskav, za katere so uporabljali embrionalne celice iz človeških zarodkov (pa čeprav gre že za 30 let stare celične linije). V ozadju vsega izstopanja dr. Ryana Cola je politični boj med republikanci (ki jim pripada dr. Cole) in demokrati ([Idaho Republicans make Ada County health board pick political | Idaho State-Sman](https://www.idahorepublicans.com/ada-county-health-board-pick-political-idaho-state-smen)). V boju za volivce v prevladujoče republikanski državi Idaho političnim kandidatom pač koristijo negativna stališča o cepljenju in zaščitnih ukrepih ter forsiranje vitaminskih koktejlsov z ivermektinom

– pa čeprav ameriška zdravniška stroka jasno opozarja, da so stališča dr. Cola nestrokovna, neznanstvena in škodljiva.

Glavne trditve dr. Ryana Cola so:

Cepljenje zmoti uravnavanje prirojenega imunskega odziva, ki je pomemben za kontrolo tumorjev. Dr. Cole opazuje, da se je v zadnjih 6 mesecih v njihovem laboratoriju za 10–20 % povečalo število vzorcev, ki kažejo na tumorje maternice.

Trditev o povečanju števila vzorcev s tumorji v laboratoriju dr. Cola nima nikakršne zveze s cepljenjem in je manipulacija s poslušalci. Ne gre za (tumorske) vzorce cepljenih, ampak za vzorce vseh, ki so prišli v laboratorij, kar je lahko povezano z zapoznelo diagnostiko med epidemijo, lahko pa še s čim bolj banalnim, na primer s spremenjeno strukturo pošiljateljcev vzorcev. Glede na to, kako dolgo nastaja tumor in kako kratek čas poteka cepljenje, pa »opažanje« dr. Cola prav gotovo ni povezano s cepljenjem. Tudi teoretični namig dr. Cola o cepivih mRNK in tumorjih je brez osnove, povzet pa je po (namereno) napačni interpretaciji članka iz leta 2018 v Nature (<https://www.nature.com/articles/s41586-018-0465-8>). Članek je pokazal, da lahko spremembe v določenih molekulah mRNK zavrejo delovanje beljakovin, ki kontrolirajo nastanek tumorjev. Vendar je v celicah v vsakem trenutku tisoče različnih mRNK in tiste, opisane v članku, nimajo zveze z mRNK, ki so v cepivu in vodijo v nastanek beljakovine S. Pač pa so iz tega članka proticepilci ustvarili lažno novico, da bo cepivo proti covidu-19 povzročilo raka, in jo nekaj časa intenzivno distribuirali po svojih omrežjih. Dr. Cole je to »novico« samo povzel in podkrepil z nesmiselnim »namigom« o količini rakastih diagnoz v njegovem laboratoriju.

Proteini bodice S (Spike) so toksični in so glavni patološki dejavnik pri covidu-19, zato tudi cepljenje, ki proizvede proteine bodice S, deluje toksično.

Dejstvo je, da toksično delovanje proteina S še zdaleč ne pojasni patogeneze covid-19, tudi ob visokih koncentracijah v živalskih poskusih ne povzroči okvar, kot jih covid-19. Še bolj pa drži, da so pri covidu-19 koncentracije beljakovine S mnogo večje kot po cepljenju. Če je, na primer, neznatna količina proteina bodice S, ki za kratek čas pride v kri kak dan po cepljenju, lahko tako zelo toksična, kot namiguje dr. Cole, mora to seveda še toliko bolj veljati za bolezen covid-19, ko je tega proteina v krvi neprimerljivo več. In s tem, ko cepivo prepreči vdor virusa v kri, je preprečena mnogo večja škoda – obratno, kot namiguje dr. Cole. Skratka, dr. Cole pripoveduje o beljakovini S na način, ki nepoznavalcu lahko zbudi vtis o velikem tveganju cepljenja, medtem ko dejstvo, da je beljakovine S še mnogo več pri boleznih covid-19 in se je tudi zato mnogo bolje cepiti, kot pa se prepustiti patogeni covid-19. Sicer pa je trditev o tveganju beljakovine S po cepljenju povzeta po napačnih interpretacijah originalnega članka, v katerem so avtorji opisali meritve proteina bodice S v krvi po cepljenju in poročali, da so ga v zelo nizkih koncentracijah našli le nekaj dni po cepljenju, nato pa po nastanku prvih protiteles tega proteina ni bilo več v krvi. To je logično, saj protitelesa nevtralizirajo in s tem odstranijo protein bodice S iz krvi in telesnih tekočin, tako v primeru cepljenja, še bolj pomembno pa je to v primeru okužbe, ko je koncentracija proteina bodice S v krvi neprimerljivo večja.

<https://academic.oup.com/cid/advance-article/doi/10.1093/cid/ciab465/6279075>

Iz tega članka je Ross Walter, nutricionist in naturopat, oblikoval senzacionalistično lažno novico na Facebooku, v kateri je cepljenje označil kot potencialno škodljivo, ker povzroči zastrupitev žil in telesa s proteinom bodice S.

<https://www.aap.com.au/toxic-spike-protein-claims-misinterpret-vaccine-study/>

<https://www.factcheck.org/2021/03/scicheck-texas-doctor-spreads-false-claims-about-covid-19-vaccines/>

Cepljenje je genska in eksperimentalna terapija.

Cepljenje ni »eksperimentalna terapija«, ker imajo cepiva, ki jih uporabljamo, povsem regularne statute, ki so za zdravila in cepiva vzpostavljeni že desetletja pri najbolj zaupanja vrednih regulatornih agencijah (FDA, EMA). Nič od vnaprej predvidenih postopkov pri FDA in EMA ni bilo »izumljeno« zaradi pandemije covida-19. Igranje z besedami, ki ne ustrezajo njihovem dejanskemu pomenu (eksperimentalna terapija, genska terapija), odraža bodisi neznanje bodisi namerno zavajanje. To velja posebej danes, ko se genske terapije v resnici že izvajajo v praksi. Cepljenje z mRNK ne spre-

minja genoma celic, medtem ko je cilj genske terapije, da trajno spremeni genom izbranih celic in jih preusmeri v trajno spremenjeno delovanje. Na primer bolnikom, ki imajo okvarjeno imunost zaradi nedelovanja določene gena (npr. enega od genov za NADPH-oksidačni kompleks), lahko pozdravimo imunski sistem tako, da jim s pomočjo virusnega vektorja v celice kostnega mozga vstavimo zdrav človeški gen, in s tem bolniki nimajo več težke imunske bolezni (kronična granulomatozna bolezen), ki bi se sicer končala s smrtjo v zgodnjem otroštvu. Drugi način zdravljenja je, da bolnikom zamenjamo kar cel imunski sistem s »presaditvijo kostnega mozga« zdravega dajalca.

Kdor torej o cepljenju z mRNK-cepivi govori kot o genski terapiji, je verjetno popoln laik v naravoslovju in

s trditvijo demonstrira svoje nepoznavanje strokovne terminologije in osnovnih zakonitosti celične biologije. Če pa to trdi naravoslovno izobražen človek, gre za podcenjevanje in namerno manipulacijo poslušalcev, ki nimajo naravoslovne izobrazbe.

Za konec pa še nekaj uporabnih Twitter povezav, na katerih strokovnjaki sproti spremljajo najbolj odmevne publikacije v zvezi z epidemijo covida-19:

[@EricTopol](#), [@SunetraGupta](#), [@sdbaral](#), [@carlheneghan](#), [@SelfHarmRes](#), [@MartyMakary](#), [@JuliaLMarcus](#)

In prisrčen pozdrav v Koper!

Prof. dr. Alojz Ihan, dr. med., Inštitut
za mikrobiologijo in imunologijo,
alozj.ihan@mf.uni-lj.si

Poskusimo razumeti

Zdenka Čebašek - Travnik

»Ne morem razumeti, kako se lahko širi toliko lažnih novic, ob tem, da so strokovna sporočila in ugotovitve raznih raziskav jasna,« je dejal Poredoš. Po njegovem mnenju bi morda morali tudi predstavniki stroke bolj odločno nastopiti proti takšnim lažnim sporočilom. Medijski prostor pa bi moral paziti na sporočila, ki jih pošilja v eter, saj se zdi, da je v nekaterih medijih veliko dvomov, veliko negativnih sporočil o sami epidemiji in cepljenju.

Sporočilo prof. dr. Pavla Poredoša, predsednika Slovenske medicinske akademije, sem vzela za izhodišče svojega razmišljanja o odnosu do cepjenja in s tem povezanih mnenj in družbenih gibanj. Najprej razkrivam, da nisem v nobenem konfliktu interesov, saj sem se s SARS-CoV-2 okužila

oktobra lani, prebolevala dolgi covid-19 in se dvakrat cepila. Ves čas pa aktivno spremljam vse, kar je povezano z epidemijo covida-19.

Verjamem, da se z izjavo prof. dr. Poredoša strinja večina zdravnikov, vendar mu sama ne morem v celoti pritrditi. Menim, da so (in smo) predstavniki stroke dovolj odločno nastopili proti lažnim sporočilom – tako v strokovni kot v splošni javnosti. Ne moremo pa (razen redkih izjem) vplivati na to, koliko in kako bodo ta naša strokovna sporočila objavljena v javnih medijih. Drži pa, da bi morali vsi zdravniki in zobozdravniki bolj paziti, da so naše izjave točne, jasne in nezavajajoče. Včasih so tudi precej nerodne, kar še povečuje odklonilni odnos do cepjenja in vladnih ukrepov in spodbuja širjenje

teorije zarote. Vidni predstavnik vodstva Zdravniške zbornice Slovenije je v osrednjem dnevniku TV Slovenije 7. septembra v prispevku *Cepljenih 90 odstotkov zdravnikov povedal* (citiram): *»Imam občutek, da so informacije tako nam ušle iz rok in stvari, ki so se povedale mogoče kdaj tudi prehitro, nepremišljeno, da pač ljudje zdaj dvomijo.«*

V to kategorijo spada tudi podatek, da je bilo 31. 7. 2021 na NIJZ cepljenih 55 % zaposlenih, le epidemiologi so precepljeni 100 %. Ali to pomeni, da ostali zaposleni ne razumejo pomena cepjenja ali pa z odklanjanjem le-tega sporočajo nekaj drugega?

Epidemija je med vse prebivalstvo, med zdravnike pa še posebej, prinesla veliko negotovosti, dvomov, predvsem pa mnogo vprašanj, ki zaradi narave te epidemije ne morejo dobiti takojšnjih in pravičnih odgovorov. Z izkušnjami o negativnem odnosu do cepjenja smo se znašli pred izzivom, kako prepričati ljudi, da se množično cepijo proti covidu-19. Verjeli smo in še verjamemo, da je

cepljenje eden od najbolj učinkovitih ukrepov za zajezitev epidemije.

Aktualne statistične analize kažejo, da cepljenje z dvema odmerkom cepiva varuje pred težjim potekom bolezni, ne pa pred okužbo samo, zato so osnovni osebni varovalni ukrepi še vedno nujni povsod, kjer pride do druženja ljudi. Vendar pa so omejevalni ukrepi, ki zadenejo večino prebivalstva, nepriljubljeni in vzbujajo odpor in proteste. Ti so različni tako po obsegu kot po vsebini in načinih izražanja (mirno ali bolj nasilno), se pa večinoma nanašajo tudi na cepljenje proti covidu-19.

Poleg čisto medicinskega uporabimo tudi znanja drugih strok in poskusimo razumeti, zakaj nam v Sloveniji ne uspe pridobiti zaupanja prebivalstva, da bi bilo pripravljeno slediti predlaganim (ne ukazanim) ukrepom. Poglejmo si, kako o tem pišejo v tujini.

Ne posmehujmo se drugače mislečim

Zanimiv prispevek je bil objavljen v Becker's Hospital Review (Copyright © 2021 Becker's Healthcare) 3. septembra letos s pomenljivim naslovom: Viewpoint: Mocking the unvaccinated dead doesn't save anyone (Stališče: Posmehovanje necepljenim umrlim ne bo rešilo nikogar). Gre za povzetek izvirnega besedila iz *The Atlantic*, zanimive revije s 164-letno tradicijo. Ko so se ustanovitelji Atlantika spomladi leta 1857 zbrali v Bostonu, so želeli ustvariti revijo, ki bi bila nepogrešljiva za tiste bralce, ki so se poglobljeno ukvarjali z najpomembnejšimi vprašanji dneva. In to tradicijo nadaljujejo še danes. Avtorica Elisabeth Gruening se je z udarnim naslovom *Nehajte sramotiti smrt* lotila zasmehovanja necepljenih umrlih in osvetlila najbolj boleče ugotovitve, ki so jih v Becker's Hospital Review odlično povzeli. Bistvo je v tem, da se je treba poglobiti tudi v mnenja tistih, ki se ne želijo cepiti. »Če želite nekoga prepričati, da naredi nekaj, mu morate predstaviti

informacije, ki so zanj prepričljive, ne le informacij, ki so prepričale vas,« piše gospa Bruenig.

Nedavna anketa med necepljenimi Američani o njihovih razlogih za odlog ali zavrnitev cepljenja je pokazala, da je več kot polovica vprašanih kot glavno skrb navedla možnost potencialnih stranskih učinkov. Skoraj 40 % jih je reklo, da cepivom ne zaupa; podoben delež želi še počakati, da se preveri, ali so varna. Tretjina jih je povedala, da ne zaupa vladi, manj kot četrtnina pa jih ne verjame, da osebno potrebujejo cepivo, 17 % anketiranih pa na covid-19 ne gleda kot na veliko grožnjo.

»Pri odzivih necepljenih me preseneča dejstvo, da obstaja velika pripravljenost za razmislek o cepljenju,« piše gospa Bruenig, ki je takšne pogovore opravila z necepljenimi družinskimi člani. Z njimi se je odkrito pogovarjala o etičnih posledicah in pomislekih glede varnosti cepiva, pri čemer je poudarila, da želi, da je z njeno družino vse v redu. »In verjamem – vendar ne morem dokazati – da je to za nekoga bolj prepričljivo kot temnejša, trša politična čustva, ki zdaj prevladujejo v našem diskurzu,« je zaključila.

Kako se torej pogovarjati s tistimi, ki cepljenje odklanjajo?

To nam je v svojem uvodniku v Medscapeu 13. avgusta 2021 jedrnatopisal Mena Mirhom, psihiater in učitelj na Columbia University, ki deluje tudi kot svetovalec v NBA. Naslov prispevka sicer ni najbolj posrečen, kar v komentarjih priznava avtor sam, a je zelo poveden: Five Ways to Change an Antivaxxer's Hesitancy (Pet načinov za spremembo oklevanja proticepilcev). Na mojo prošnjo je zbornica naročila uradni prevod tega besedila, ki ga lahko preberete v nadaljevanju. Gre za pet osnovnih korakov: začnimo z empatijo, ne z dokazi; upoštevajmo kontekst;

poiščimo skupni jezik; ocenimo možnosti za spremembo; na vprašanja odgovarjajmo potrpežljivo in spoštljivo. Mirhom poudarja motivacijski intervju kot metodo pogovora.

Pomen in učinkovitost motivacijskega intervjuja smo že januarja in februarja letos v okviru izobraževanj zdravniške zbornice predstavili v štirih izvedbah delavnice z naslovom *Motivacijski intervju v povezavi s cepljenjem proti COVID-19*. Avtorice, prof. dr. Maja Rus Makovec, dr. Zdenka Čebašek - Travnik in Vesna Pekarović Džakulin, smo s pomočjo strokovnih sodelavcev zbornične službe za kongresno dejavnost predstavile način pogovora s pacientom, ki cepljenje odklanja. Za pripravo delavnice smo se odločile na podlagi prvih negativnih odzivov na cepljenje in želele, da bi prikazani postopki koristili kolegom pri vsakdanjem delu. Žal posnetki delavnic niso bili shranjeni, smo jo pa pripravljene ponovno izvesti.

Kako s proticepitelji in kako s tistimi, ki so vmes?

Z odnosom do cepljenja je tako kot z večino odnosov – ti nikoli niso črno-beli.

Pomembno velika skupina ljudi spada »nekam vmes«: niso niti zagovorniki in tudi ne nasprotniki cepljenja. Zelo dobro je o njih pisal Damian McNamara v uvodniku Medscape Psychiatry 2. septembra: *COVID Vaccine, In-Betweeners: Who They Are, Why They're Hesitant* (Neodločeni glede cepljenja proti covidu: kdo so in zakaj oklevajo). Skupno jim je dvoje: imajo svoje razloge za odklanjanje cepljenja in nočejo, da bi jih imenovali »proticepitelji«. To pa je tudi njihova edina skupna točka – v vseh ostalih pogledih se močno razlikujejo. Gre lahko za zaskrbljenost za lastno zdravje, strah pred injekcijsko iglo, anksioznost ali nezaupanje v medicino. Obstaja pa precejšen delež tistih, ki bodo le »čakali in videli«. A strokovnjaki

menijo, da bi s pravilnim pristopom mnoge v tej skupini lahko premaknili k cepljenju.

Čeprav ni dvoma, da je medicina odločilna sila pri omejevanju epidemije in njenih posledic, pa ne smemo podcenjevati znanja drugih

strokovnikov, ki bi lahko pomagale pri teh prizadevanjih. Povabimo jih k skupnim naporom, da bomo razumeli čim več ljudi, ki se (še) niso odločili za cepljenje. Povežimo se med seboj, naj naša znanja krožijo – tako med zdravniki kot med drugimi

strokovnjaki, in kar je še posebej pomembno – med vsemi prebivalci Slovenije.

Dr. Zdenka Čebašek - Travnik, dr. med.,
Kamnik, zdenka.cebasek@gmail.com

Pet načinov, kako spremeniti dvome proticepilcev*

13. avgust, 2021

Mena Mirhom, dr. med.

Medtem ko se boj s pandemijo covida-19 nadaljuje, potekajo tudi sporni pogovori o cepivih proti SARS-CoV-2. Za mnoge ljudi so cepiva rešilni odgovor, ki lahko nas in našo družbo premakne naprej. Za mnoge druge so cepiva invaziven zdravstveni poseg, ki je vsiljen množicam brez upoštevanja svobode izbire. Zaradi takšnih polarizirajočih pogledov se zdi, da je razprava celo nemo-goča.

Toda kaj vemo iz psihološke znanosti o pristopu k tej težki uganki?

1. Začnite z empatijo, ne z dokazi

Mnogi v znanstveni skupnosti smo navajeni, da preprosto dobimo pravi odgovor in ga natančno podamo. Vendar pa smo v nekaterih razpravah, kot je na primer dvom o cepljenju, videli, da dokazi sami po sebi niso dovolj za zmanjšanje dvomov o cepljenju. Eden od razlogov za to je, da se lahko dokazi brez empatije zdijo vsiljivi. Ne glede na to, koliko podatkovnih tabel imamo ali koliko infografik lahko uporabimo, naletijo na gluha ušesa. Če v naših dokazih ni

empatije, potem se ne pogovarjamo z ljudmi, ampak jim govorimo.

2. Upošteвайте kontekst

Kot zdaj vemo, je razlog za zadržanost nekaterih skupnosti v desetletjih ali stoletjih slabega ravnanja. Pri osebah z negativnimi izkušnjami v zdravstvu je to lahko tudi novejša izkušnja. Če želimo resnično in ustrezno obravnavati zadržke skupnosti, si moramo vzeti čas, da razumemo razloge za te zadržke in poznamo kontekst, iz katerega izhajajo. Morda se ne bomo vedno strinjali, vendar moramo začeti s ponižnostjo in radovednostjo, da ga začnemo razumeti.

3. Poiščimo skupne točke

Zdravstvena skupnost lahko prizna, da je splošna skepsa, ki jo je mogoče najti v javnosti, včasih prisotna tudi v zdravstvu. Obstaja razlog, zakaj lahko zdravniki natančno preučijo študijo, ki jo sponzorira farmacevtska industrija. Prav tako je razlog, da mora predavatelj pred poučevanjem medicinskih informacij

razkriti svoja finančna razkritja. Napake farmacevtske industrije so javnosti dobro dokumentirane. To vsekakor ne pomeni, da farmacevtska industrija ni prispevala k napredku, ki rešuje življenje, je pa slika bolj popolna.

Znanstvena skupnost se lahko s splošno javnostjo sreča na skupnih temeljih začetnega skepticizma. Vsekakor ne sprejemamo vsega, kar nam je predstavljeno kot dokaz, pač pa s postopkom skrbno pregledamo, kritiziramo in ovrednotimo te dokaze.

4. Ocenimo prednosti

Pri motivacijskem razgovoru, ki se pogosto uporablja za spodbujanje sprememb, je ključni koncept iskanje in spodbujanje močnih strani. Če bi nekdo na primer rekel, da je na lestvici od 1 do 10 njegova pripravljenost za spremembo »samo 3«, bi se odzval: »To je odlično, da ni 1 ali 2.« Pogovor z zdravstveno skupnostjo in splošno javnostjo bi potekal povsem drugače, če bi začeli s potrjevanjem izkazane moči. Če bi najprej rekli, da je občudovanja vredno, da nekdo skrbi za svojo družino in se želi odločiti za čim bolj zdravo življenje. Če priznamo, da je nekdo, ki je nagnjen k deljenju naključnih Googlovih dejstev, pripravljen poskusiti biti bolj obveščen, potem je to napredek.

S tem pozitivnim pristopom postane oseba bolj dovzetna za sprejemanje informacij. Ko se oseba počuti slišano, potrjeno in razumljeno, je

---

* Prevod članka: Mena Mirhom. Five Ways to Change an Antivaxxer's Hesitancy – Medscape – Aug 13, 2021, https://www.medscape.com/viewarticle/956549?src=WNL_mdpls_210817_mscpedit_psych&uac=234494AX&spon=12&impID=3574789&faf=1.
Prevod: LPI.SI, Lektorsko-prevajalska agencija, Ljubljana

veliko bolj pripravljena poslušati. Spreminjanje mišljenja je lahko strateško. V naglici za reševanje življenj se morda ne zavedamo, da če nismo previdni, delamo proti sebi.

5. Potrpežljivo in spoštljivo odgovarjajte na vprašanja

Govorili smo o tem, da je cepivo varno in učinkovito. Vendar pa obstaja veliko teorij zarot, ki kažejo drugače – teorij, o katerih nekateri bolniki zaradi zadrege ne bodo želeli vprašati svojega zdravnika. Te ideje se nam morda zdijo neumne, vendar predstavljajo za nekoga, ki sploh ni prepričan o mehanizmu delovanja teh

cepi, resnični strah. Nekateri pomisleki glede cepiv pa se osredotočajo na morebitne neželene učinke.

Zaradi tega bi morali vprašati in celo izzvati nekatere pogoste mite o cepivih. S tem, ko jih razkrijemo, jim ne dajemo dodatne verodostojnosti, temveč javnosti pokažemo, da se zavedamo njenih strahov in da obstajajo resnični odgovori na to, kar se sprašujejo.

Če se tega pogovora lotimo z empatijo, razmislekom, potrditvijo in spoštovanjem, se uskladimo s posameznikom, s katerim se pogovarjamo. Navsezadnje smo v tem vsi skupaj.

O dr. Meni Mirhomu

Dr. Mena Mirhom, dr. med., je docent za psihiatrijo na Univerzi Columbia in psihiatrične štipendiste poučuje pisanja za javnost. Je certificiran psihiater in svetovalec nacionalnega združenja košarkarjev, ki obravnava igralce in osebe lige NBA.

Z njim se povežite na Twitterju @drmirhom, Instagramu (@drmirhom) ali na Drmirhom.com © 2021 WebMD, LLC

Vsa zgoraj izražena stališča so avtorjeva lastna in ne odražajo nujno stališč WebMD ali Medscape.

Skupščina državnega zdravstva*

Krištof Zevnik

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) že 30 let upravlja z denarjem, ki ga vsi državljani zbiramo z obveznimi mesečnimi prispevki. ZZZS upravlja skupščina, ki je sestavljena iz delodajalcev in zavarovancev (1). Smisel skupščine je, da na splošni ravni zagotavlja učinkovito delovanje ZZZS in racionalno porabo zbranih sredstev, s čimer vsem zavarovancem (državljanom Slovenije in drugim) zagotavlja pravočasno, dostopno, učinkovito in kakovostno zdravljenje.

Dejstva govorijo sama zase

ZZZS je s svojo skupščino odgovoren, da državljani nimamo dostopne, učinkovite in pravočasne zdravstvene oskrbe. Skupščina ZZZS je skupaj s posamezniki v organih odločanja in upravljanja v 30 letih razvrednotila in izpodjedla vero ljudi, da si lahko s

skupnim zbiranjem sredstev ob boleznih medsebojno pomagamo. Spodmaknila je temeljni kamen obveznega zavarovanja – solidarnost.

S sistemom pravil, ki ga je ustvarila in nadgradila, je ustvarila bolnike, ki se zdravijo pri zasebnikih, in bolnike, ki se zdravijo v zdravstvenih zavodih, ker si učinkovitosti in pravočasnosti ne morejo privoščiti. S tem je ustvarila zdravstvo, v katerem ni pomemben bolnik, pač pa izvajalec zdravstvenih storitev. Zbranega denarja za ohranjanje zdravja ni deležen bolnik, pač pa izvajalec. Posledica je popoln sistem državnega zdravstva, kjer več kot sto tisoč čakajočih bolnikov upravičeno pričakuje obravnavo, a je (pravočasno) ne dobi.

Z razlago zakonov in spreminjanjem Pravil ZZZS (2) je skupščina ZZZS postala prvi in najpomembnejši branik državnega zdravstva. S tem

grobo krši svobodo posameznika in celotne družbe (3).

Skupščina ZZZS in drugi njegovi upravljavski organi vrsto let hlinijo navidezno čuječnost in skrb za zavarovanca – bolnika. Pri tem jim pomagajo zlagani zagovorniki javnega zdravstva. Politiki in njihovi brezvestni oprode na vsakokratnih volitvah vpijejo o pomembnosti javnega zdravstva in usodnosti kakršnihkoli sprememb. Neformalne povezave zagovornikov ugrabljenega javnega zdravstva so prišle do izraza s sprejetjem evropske direktive o prostem pretoku zdravstvenih storitev v letu 2011 (4).

Po tem predpisu lahko bolnik z računom in zdravniškim izvidom zahteva povrnitev stroškov zdravljenja, če je zdravstveno storitev prejel v drugi državi članici EU, pri čemer ni pomembno, v katero »mrežo« v tej državi spada zdravnik – državno ali nedržavno. Prost pretok zdravstvenih storitev skupaj z zdravstvenim zavarovanjem pa, krivično, ne velja za Slovenijo.

Skupščina ZZZS in z njo politična večina v zadnjih 10 letih slovenskemu bolniku onemogočata povračilo

* Članek je objavljen na portalu Zdravstvo.si: <https://www.zdravstvo.si/skupscina-drzavnega-zdravstva>

stroškov za zdravljenje v Sloveniji. Skupščina ZZZS ni ukinila 254. člena Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja (5), s čimer bi omogočila povrnitev stroškov zdravljenja pri kateremkoli zdravniku v Sloveniji. Omejevanja povračila stroškov ji ne nalaga niti zakon (13. člen ZZVZZ) (6). Nasprotno. V prenekaterih sodnih sporih je ZZZS brezvestno vztrajal pri tej omejitvi in s tem grobo kršil dostojanstvo in svobodo bolnika (7, 8).

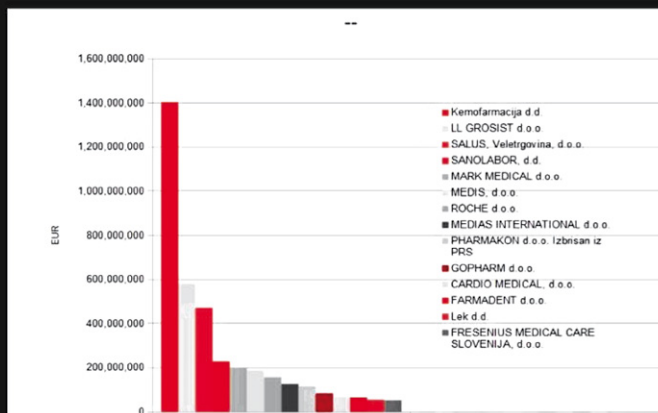
Skupščina ZZZS namerno ustvarja hipernormirano okolje, v katerem niso pomembne pravice bolnikov in njihovo uresničevanje. Pomembni so neformalni dogovori, ki pridejo najbolj do izraza pri vsakoletni centralno-planski fars – Splošnem dogovoru med deležniki v zdravstvu (9). Ključna upravljavska metastaza je *ad hoc* spreminjanje Pravil, ki še dodatno omejuje pravice bolnikov (10), vse z namenom ohranjanja pridobljenega statusa in privilegijev v državnem zdravstvu.

Privilegiji se začnejo in končajo pri denarju

Nekateri člani skupščine so formalno predstavniki delodajalcev, a so hkrati predstavniki velikih dobaviteljev zdravil in medicinskega materiala državnega zdravstva. Med ključnimi dobavitelji v državnem zdravstvu je podjetje Sanolabor in z njim povezana podjetja. Predstavniki Sanolaborja je kot predstavnik delodajalcev dolgotrni član skupščine ZZZS. V skupščini so tudi predstavniki Kemofarmacije, Tosame in družbe Zaloker & Zaloker, pomembnih dobaviteljev medicinskega materiala in zdravil (11). V imenu vseh državljanov bdijo nad pravicami iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, načinom uresničevanja teh pravic in porabo skupno zbranega denarja za zdravljenje bolnikov.

Medicinske pripomočke in zdravila Slovenci preko povezanih (12) državnih dobaviteljev v zdravstvu plačujemo tudi nekajkrat dražje kot v Evropi (13). Zdravnike, ki opozarjajo

Dobavitelji zdravil

Prihodki slovenskih dobaviteljev materialov in zdravil v Sloveniji v zadnji 10 letih (rdeče – člani skupščine ZZZS).

na sprevrženost takega stanja (14), se onemogoča pri njihovem delu z bolniki (15). Mnogi med njimi so odšli v tujino ali pa celo izgubili življenje v boju z državnim zdravstvom.

Povezave med dobavitelji v zdravstvu, državnim zdravstvom (izvajalci storitev) in skupščino ZZZS so se še dodatno razgalile z afero preplačanih žilnih opornic, pri kateri sta se izpostavila dr. Blaž Mrevlje in dr. Marko Noč. Razen zaključene parlamentarne

preiskave (16) politična večina in skupščina ZZZS nista sprejeli nobenega ukrepa, da bi preprečili odtekanje skupno zbranega denarja za zdravstvo.

Skupščine ZZZS ne moti, da ima v svojih vrstah predstavnike dobaviteljev, ki s prekomernimi cenami izčrpavajo zdravstveno blagajno. Ne moti jih niti, ko zdravniki prikazujejo podatke o tem, da zdravstvene storitve plačujemo občutno dražje kot v bogatejših evropskih državah. V 30

KOLIKO STANE ZDRAVILO?

IBUPROFEN 200MG (16 TABLET)

JAVNO
ZDRAVSTVO

ANGLIJA

DRŽAVNO
ZDRAVSTVO

SLOVENIJA

1

+600%

Primerjava med ceno škatlice protibolečinskih tablet v Sloveniji in Angliji.

KOLIKO STANE POSEG?	JAVNO ZDRAVSTVO	DRŽAVNO ZDRAVSTVO
MENJAVA ZAKLOPKE	NEMČIJA	SLOVENIJA
PLAČILO ZAVAROVALNICE	1	0.9
CENA MATERIALA	1	+35%
STROŠKI ZAVAROVANJA LETNO	1	+25%

Primerjava cene menjave zaklopke v Nemčiji in Sloveniji – 2021.

letih je skupščina ZZZS pokazala, da državno zdravstvo povzroča trpljenje premnogih bolnikov in neizmerno odtekanje zdravstvenega denarja.

Zakaj?

Konflikt med zasebnim interesom in očitno potrebo po spremembah je prevelik. Kolikor dolgo bo šlo, se bo ohranjalo sedanje stanje (*status quo*), saj to vsem vpletenim prinaša največ: nekaterim udobje nespremembe, drugim ribnik kalne vode, tretjim zagledanost v lastno (nepreizkušano)

večvrednost ... zato hli, po trohnenju in gnitju smrdeči *business as usual*.

Dovolj državnega zdravstva. Slovenija bo imela javno zdravstvo!

Spoštovani poslanci Državnega zbora in poslanci ZZZS.

Zdravniki in bolniki vam sporočamo, da je dovolj vašega pretvarjanja, manipulacij in laži. Vaša dolžnost je, da vsem bolnikom omogočite pravo-

časno in dostopno javno zdravstvo. Pri tem bodo pomembna dejanja in ne zgolj besede vsakega posameznika.

Slovenci vsak mesec plačujemo znaten delež svojega dohodka za dostopno in pravočasno javno zdravstvo in ga tudi zahtevamo! Javno zdravstvo, v katerem ne bo druga-zrednih čakajočih bolnikov. Javno zdravstvo, v katerem na dobronamerne in družbeno angažirane zdravnike ne bodo pljuvali politiki (17) in njihovi somišljeniki.

Slovenski državljani potrebujemo in si zaslužimo pregledno in vsem dostopno javno zdravstvo. Zdravstvo, kjer bosta pomembna kakovost storitve in bolnik.

Viri

- <https://zakonodaja.com/zakon/zzvzz/71-clen>
- <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV3562>
- <https://www.delo.si/mnenja/gostujoce-pero/o-privatizaciji-in-svobodi-bolnika/>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0024&from=EN>
- <https://www.racunovodstvo.net/zakonodaja/pravila-obveznega-zdravstvenega-zavarovanja/254-clen>
- <https://zakonodaja.com/zakon/zzvzz/13-clen>
- <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/kolumne/267858>
- <https://www.zevnik.eu/b-evropa-hvala-za-reformo>
- <https://siol.net/siol-plus/kolumne/soci-alisticno-planiranje-zdravstvenega-sistema-419845>
- <https://www.zevnik.eu/b-zdravnistvo-kot-tajkunski-poklic>
- <https://www.zdravstvo.si/preplacani-materiali-v-slovenskem-zdravstvu>
- <https://ekstravisor-zdravstvo.rtvsl.si/projekt/dobavitelji/1>
- <https://ekstravisor-zdravstvo.rtvsl.si/projekt/analize/1>
- <https://www.zdravstveniportal.si/zdravstvo/politika/440/zdravstvo-korupcija>
- <https://www.delo.si/sobotna-priloga/resnica-je-drugacna-kot-vam-jo-prikazujejo/>
- https://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Sejni_zapisi_Dravnega_zbora/2014-2018/2018_04_10_IS_58.pdf
- <https://www.zdravstvo.si/apologeti-dr-zavnega-zdravstva>

Koliko letno plačujemo za zdravstvo?	Družina (2+2)	Št.neto plač
DRŽAVNO	SLOVENIJA	6.2
	NEMČIJA	5.3
JAVNO	FRANCIJA	4.4
	ŠVICA	3.6

Slovenska družina v primerjavi z državami z javnim zdravstvom letno plačuje največji delež letnega prihodka.

Krištof Zevnik, dr. dent. med.,
zevnik@zevnik.eu

Triindvajset odpustnih diagnoz

Zlata Remškar

Osemdesetletna bolnica je v začetku januarja letos zbolela za okužbo s SARS-CoV-2 in bila zaradi akutne respiratorne odpovedi sprejeta v bolnišnico. Hospitalizirana je bila do konca aprila, to je štiri mesece.

Do letošnje virusne okužbe je imela diagnosticiranih osem bolezenskih stanj. Kljub polimorbidnosti je živela aktivno ter se ukvarjala z oblikovanjem izdelkov iz gline, kar ji je izpolnjevalo čas in jo miselno zaposlovalo.

Štiri dni po že omenjenem sprejemu v bolnišnico so se pri bolnici zaradi poglobljanja respiratorne insuficience odločili za mehansko ventilacijo, ki se jo je izvajalo šeststo petinštirideset ur. V tem času je prišlo do obojestranskih segmentnih pljučnih embolij, opazili so CT-znake začetne organizirajoče pljučnice, sekundarno bakterijsko pljučnico, okužbo sečil in znake razvijanja miopatije kritično bolnega. Po mesecu in pol od sprejema v bolnišnico je bila premeščena z intenzivnega oddelka na običajni covidni oddelk in konec marca na oddelk za rehabilitacijo, kjer so jo obravnavali do konca aprila ter jo nato odpustili v domačo oskrbo.

Ob odpustu so ugotavljali, da potrebuje pomoč pri opravljanju

večine osnovnih življenjskih potreb, torej se samostojno ne oblači in ne slači, samostojno se ne obuje in ne sezuje, ni sposobna samostojne hoje ne v stanovanju in ne zunaj stanovanja, lahko si samostojno umije roke in obraz, pri higieni telesa je odvisna od tuje pomoči in ima nameščeno pleničo.

Na odpustnici, dolgi dvanajst strani, je bilo zapisanih triindvajset odpustnih diagnoz: to je petnajst več kot ob sprejemu v bolnišnico.

Prvič sem jo srečala v ambulantni sredi junija letos, to je mesec in pol po odpustu iz bolnišnične oskrbe. Na pregled je prišla v spremstvu hčerke. Težko je hodila, še težje se je usedla na stol in z njega vstala. Saturacija hemoglobina s kisikom je bila normalna, frekvenca dihanja blago pospešena ter nad pljuči slišno obojestransko pokanje. Na rentgenogramu prsnih organov so bili vidni kazalci organizirajoče bilateralne pljučnice ter izmerjene restriktivne ventilatorne motnje lažje stopnje. Gospa je bila depresivno razpoložena zaradi svoje telesne oslabelosti, čeprav lahko ugotovimo, da se je glede na opis telesnega stanja ob odpustu po štirimesečni hospitalizaciji njeno stanje pravzaprav zelo izboljšalo.

Na naslednjo kontrolo je prišla sredi julija letos. Ker je bila hči na dopustu, se je na pregled pripeljala sama z avtomobilom. Pri hoji je delovala trdno. Še vedno ji je pokalo nad pljuči. Rentgensko in funkcijsko se je njeno stanje izboljšalo, ne pa še normaliziralo. V osnovnih dnevnih aktivnostih se je povsem osamosvojila. Plenic ni več potrebovala. Še vedno pa se je počutila splošno utrujeno in brez želje po svojem »glinarskem« udejstvovanju.

Razmišljala sem o življenjskem potencialu starejšega posameznika. Stanje osemdesetletnice se je v treh mesecih v domačem okolju skoraj normaliziralo. Iz odpustnice se tega življenjskega potenciala ni dalo slutiti. Medicina je naredila vse, da bi jo obdržala pri življenju, in je bila pri tem uspešna. Bolničin prikrit življenjski potencial pa bolnico vrača v skoraj normalno življenje, kot ga je živela pred boleznijo.

Gre za zmago stroke v kombinaciji z življenjsko rezervo posameznika in tudi za poplačan medicinski trud za preživetje te osemdesetletne gospe.

Takšne zgodbe nas nedvomno razveselijo ter potrjujejo smiselnost naših zdravstvenih prizadevanj za ohranitev življenja posameznika.

Prim. dr. Zlata Remškar, dr. med.,
Medvode

Plan B

Marjan Kordaš

Sredi poletja letos je naš Lojz (prof. dr. A. Ihan: Delo, 23. 7. 2021) pod naslovom zgoraj objavil zapis, ki

po svoji revolucionarnosti (heretičnosti? krivoverstvu?) presega vse, kar sem doslej prebral o visokošolski

didaktiki v medicini. Opisal je izkušnje iz »kastiranega« pouka na MFLj med zaprtjem javnega življenja (*lockdown*) med epidemijo covida-19 v letih 2020/21. Končno je zapisal, da (citiram) »... ni treba, da študentje deset mesecev na leto obiskujejo fakultete, saj lahko večji del pouka opravijo doma ...«. Zato bi bilo v prihodnje najbolje, da bi na MFLj (**Plan B**: s sodelovanjem prof. dr. M.

Košnika) v celoti opustili predavanja. Da bi študent(ke) medicine samostojno **učili se** kar doma. Na fakulteto (v šolo) bi prihajali samo takrat, ko bi bile na programu t. i. aktivne oblike pouka.

Že večkrat sem zapisal, da sem imel srečo, da sem odraščal in »v šolo hodil« v Kraljevini Jugoslaviji, v nacistični Nemčiji ter v socialistični Jugoslaviji. Se pravi v treh, medsebojno docela nekompatibilnih političnih sistemih. Tako sem že kot mulc in pubertetnik ugotovil, da je vsaka šola v bistvu podaljšek vsakokratnega političnega oz. ideološkega ozadja. Da se s tem političnim ozadjem nekateri učitelji identificirajo, nekateri pa ne. Da nekateri učitelji poskušajo učence disciplinirati (npr. zahteva po zapisovanju učiteljeve pripovedi ter pri preverjanju znanja reproduciranje zapisanega). Da pa drugi učitelji, nasprotno, z zgledom učencem kažejo, kaj je disciplina, prek katere se učenec prebije do stopnje, da znanje razume. Če preskočim nadrobnosti: že kot gimnazijec sem spoznal, da npr. odlična (šolska) ocena ne pomeni nujno odličnega znanja. Da utegne biti vsebina predmeta X v mojem razredu na moji šoli v Sloveniji nekaj popolnoma drugega, kot pa velja za predmet X na različnih šolah po svetu.

S takšnimi dvomi, a trdno odločen medicino študirati po svojih predstavah, v mojih, nekakšnih »nadjugoslovanskih« (evropskih?) okvirih, sem se jeseni 1950 pojavil na MFLj. Zaradi nerazumnega (krutega?) selekcioniranja v prvem letniku sem svoje predstave o študiju sicer potisnil ob stran, dosledno pa sem jih začel uveljavljati že v drugem letniku: za vsak predmet sem že imel učbenik, knjigo. Od tretjega letnika dalje celo več knjig, največkrat v nemščini ali angleščini. Ne le učbenike, temveč tudi bolj specializirane monografije. Začel razločevati, kaj je *globina* in kaj je širina vedenja. In se bridko zavedal svojih pomanjkljivosti. Tu žal ne morem opisovati anekdotičnih dogodkov, povezanih s tako

individualno (prismuknjeno?) obliko študija medicine – brez predavanj, brez sogovornika, skoraj izključno s študijem doma. Kako sem osebno, po kognitivni plati, doživel novo vedenje, npr. da samo nova enota (*mmol/L* oz. *meku/L* namesto zastarele *mg%*) postavi celotno presnovo vode in elektrolitov v novo, razumljivo luč. In kako sem se odzival socialno: po eni strani na takratne astronomske cene knjig, po drugi strani pa na komentarje kolegov. Npr. kako se bom znašel na izpitu, ko pa »... profesorji na izpitu zahtevajo reproduciranje tistega, kar so povedali na predavanjih?« Ali npr. zakaj in čemu pred izpitom iz interne ali ginekologije ponavljati fiziologijo ali biokemijo, ko pa slednje na izpitu ni relevantno? In tudi ni mogoče opisovati mojih stisk ob ugotovitvi velikanskih prepadov (v vedenju) med medicinskimi disciplinami sploh.

Študij medicine sem končal spomladi 1958. Po ocenah ter po dolžini študija¹ sem bil povprečen študent. A pozneje, v 70. in 80. letih, ko sem se kar intenzivno ukvarjal z visokošolsko didaktiko ter didaktiko pouka na medicini, sem z veseljem ugotovil, da je – ne da bi se tega zavedal – dograjevanje mojega vedenja, kot gimnazijca in kot študenta na MFLj, vedno, vedno, vedno potekalo po znanih Bloomovih stopnjah kognicije Knowledge, Comprehension², Application, Analysis, Synthesis, Evaluation (znanje, razumevanje, uporaba, analiza, sinteza, evalvacija).

Leta 1962 (še ne asistent) sem za *Medicinske razglede* napisal tri

članke, pravzaprav vzorec, kako študirati. Zaradi enega članka leta 1966 ter novosti pri pouku leta 1968 je bilo včasih kar neprijetno.³ Okoli leta 1970 sem (zdaj že asistent) po svoji pobudi postal član Študijske komisije MFLj. Tu sem ponavljal, da mora izpraševalec na izpitu preverjati ne deskriptivno, temveč kavzalno znanje, tj. razumevanje. In vedno znova sem postavljал vprašanje: Zakaj predavati o tistem, kar je bilo že večkrat zapisano v knjigah? Da je mnogo bolje knjigo v miru prebrati doma ter potem o tem razmišljati. V tem smislu sem decembra 1979 (zdaj pa že profesor) Študijski komisiji MFLj poslal ustrezen predlog. Točka o predavanjih se je glasila takole:

1. Predavanja v sedanji obliki odpraviti v celoti, saj se na predavanjih večinoma le ustno reproducira tisto, kar lahko študent sam prebere v učbeniku. Manjši del tako sproščene fonda ur naj se uporabi v dva namena, 1.1. za t. i. *uzorčna predavanja*, v katerih učitelj prikaže, s kakšnimi pristopi je moč rešiti posamezne probleme; 1.2. za neposredno pomoč študentu, ki je med samostojnim delom zašel v zagato. Ta oblika pouka naj bi reanimirala t. i. *interpersonalni* dejavnik, ki je izdihnil ob predavanjih množicam študentov. Hkrati bi ta oblika pouka dokazala študentu, da samostojno delo nikakor ni osamljenost. Večji del tako sproščene fonda ur naj bi se porabil za seminarje in vaje.

Na prihodnji seji Študijske komisije MFLj je predsednik moj predlog brez razprave, le z nekaj stavki zavrnil.

- 1 Takrat je veljal nemški pregovor »Wer lange studiert und nicht krepirt, der promoviert.« (Kdor dolgo študira in ne crkne, ta promovira). Pri predzadnjem izpitu mi je izpraševalec dal vedeti, da sem zanj *stara bajta*. Zato me je hotel spodnesti s t. i. *smrtnim vprašanjem*. Ni mu uspelo; meni pa je uspelo presenetiti ga.
- 2 Včasih se citirajo le tri: znanje (knowledge), razumevanje (understanding), uporaba (application). Razumevanje pomeni sposobnost prevajanja, razlaganja in ekstrapoliranja.

- 3 Začeli smo uporabljati model (v bistvu analogni računalnik) za simulacijo patološke fiziologije krvnih obtokov. Nastal je tihi spor s kardiologi na interni kliniki, češ da učimo *krivo vero*. A ta spor je brž ugasnil v začetku 70. let, ko je eden od vodilnih kardiologov odšel na superspecializacijo v ZDA ter se ustrezno izobrazil.

Na inštitutu sem poskusil uveljaviti načelo, da lahko študent pri izpitu iz patološke fiziologije uporablja knjige.⁴ In seveda pogorel do kraja. In tudi za predavanja iz našega predmeta je obveljalo, da so bistvena sestavina pouka – četudi je bilo vseskozi jasno, da na predavanjih ni mogoče »povedati vsega«. In da tudi študent(ka) ne more zapisati vsega na predavanjih povedanega.

Po mojem se mit o pomembnosti predavanj vzdržuje iz dveh preprostih razlogov: prvič, predavatelj rad posluša samega sebe in tako uživa v svoji domnevni pomembnosti in, drugič, za predavatelja je na izpitu najlažje, če ocenjuje študentovo

4 Načelo, da je pri izpitu dopustna uporaba knjige, mi je v 90. letih uspelo uresničiti na podiplomskem študiju. A to načelo je bilo kmalu odpravljenno.

papagajsko reprodukcijo predavanj. Preverjanje razumevanja – kavzalno znanje – pa je zelo naporno. Vrh tega utegne razkriti, da študent ve (zna) tisto, česar izpraševalec ne zna (ve), bi pa moral znati (vedeti).

V socializmu se je tudi ponavljala fraza, da učbenikov ni oz. da so dragi, da so zato predavanja neogibna. A to je bilo že takrat slab izgovor. Dandanes pa je ob poplavi podatkov, lahki dostopnosti papirnatih in elektronskih knjig celo nevzdržen izgovor.

Sklep I: Zgodovina se ponavlja: **Leta 2020** sta prof. Ihan in prof. Košnik na UniLj doživela isto kot **leta 1979** jaz na MFLj!!

Sklep II: Najbolj mi je všeč Lojzova ugotovitev, da šola, ki morda velja za cicibane, ne velja nujno za študent(k)e medicine. Ki so juridično

in biološko odrasle ženske in moški. Ki – v nasprotju s cicibani – skoraj zagotovo že intenzivno in ne le medicinsko raziskujejo, kaj devištvo (še) **je** ali **ni** (več). **Plan B** prof. Ihana in prof. Košnika je imeniten predlog. Zagotovo izvedljiv po načelih *znanje - razumevanje - uporaba*, morda celo v obliki *problem-based learning*. Seveda le, če bodo študent(ke)i morda le dojeli, da je pomembno znanje v prvi vrsti asimilirati in internalizirati, ne pa (le) opraviti izpit. V primerjavi s prejšnjimi časi bo pot do znanja kot običajno trnjeva – *per aspera ad astra* – a bo zagotovo manj frustrirajoča.

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš,
dr. med., Ljubljana,
marjan.kordas@mf.uni-lj.si

Življenje z rakom po raku Living with Cancer after Cancer

1. Mednarodna konferenca o celostni rehabilitaciji bolnikov z rakom
1ST International Cancer Care conference on Cancer Survivorship

ORGANIZATOR:

MEDNARODNI FORUM
ZNANSTVENORAZISKOVALNIH
FARMACEVTSKIH DRUŽB, GIZ

ONONET
ONKOLOGIJA IN ONKOLOGIJA

FORUM
ONKOLOGIJA

SIMPOZIJA
Raziskovanje in komuniciranje v medicini

MEDIJSKI POKROVITELJ:

Zavod MedOverNet

NEDELJSKI

Vljudno vabljeni na 1. Mednarodno konferenco o celostni rehabilitaciji bolnikov z rakom Življenje z rakom po raku, ki bo v sredo, 20. oktobra, s pričetkom ob 13. uri na platformi Zoom.

Vedno več rakov postaja obvladljivih kroničnih bolezni, zaradi česar se po zaključenem zdravljenju tudi vse več ljudi lahko in želi vrniti v običajno življenje. Pri procesu celostne rehabilitacije, ki je pomemben del lani sprejetega Evropskega programa obvladovanja raka (Europe's Beating Cancer Plan), potrebujejo pomoč, nekateri tudi dolga leta. Zaradi tega bomo morali prilagoditi tudi nekatere zakone in vpeljati nove, kot recimo pravico do pozabe. O teh in mnogih drugih vprašanjih bodo na konferenci spregovorili domači in tuji strokovnjaki s področja obravnave raka.

Problem raka je skupen celotnemu prostoru EU, zato so potrebne tudi skupne in usklajene politične poteze za izboljšavo položaja ljudi z rakom.

Vljudno vabljeni, da se nam pridružite tudi vi!

Ocenjevanje kakovosti življenja pri raku endometrija

Prevod in uvajanje vprašalnika za oceno kakovosti življenja pri raku endometrija EORTC QLQ-EN24 na Kliniki za ginekologijo in perinatologijo UKC Maribor

Dorotea Gašpar, Estera Gjuris, Monika Sobočan, Jure Knez

Rak endometrija je šesti najpogostejši rak pri ženskah. V Sloveniji prizadene 5,6 % žensk in je najpogostejši ginekološki rak (1). Preživetje po zdravljenju zgodnje oblike bolezni je zelo dobro, saj 5-letno preživetje znaša več kot 90 %. Tako kakovost življenja po zdravljenju danes postaja vse pomembnejši vidik obravnave bolezni. V oceno dolgoročne uspešnosti zdravljenja je treba vključiti tudi počutje, duševno ter socialno stanje. To postaja v zadnjem obdobju sestavni del številnih raziskav (2).

Ocena kakovosti življenja bolnikov med ali po zdravljenju raka se nanaša na večdimenzionalno oceno, ki v najmanjšem obsegu vključuje telesne, čustvene in psihološke domene. Lahko vsebuje tudi druge domene, kot so kognitivne funkcije, seksualnost in duhovnost. Posamezne domene, kot so stanje zmogljivosti in simptomi, so del ocene kakovosti življenja, niso pa same po sebi dovolj za popolno oceno. Kakovost življenja je subjektivno stanje in ga kot takšnega težko količinsko ocenimo. Zato si pomagamo z vprašalniki, ki so izdelani posebej za vrednotenje kakovosti življenja. Pomembno je, da vprašalnik izpolni bolnik sam, saj se njegova ocena stanja zmogljivosti in simptomov lahko precej razlikuje od ocene zdravnika ali svojcev (3–5).

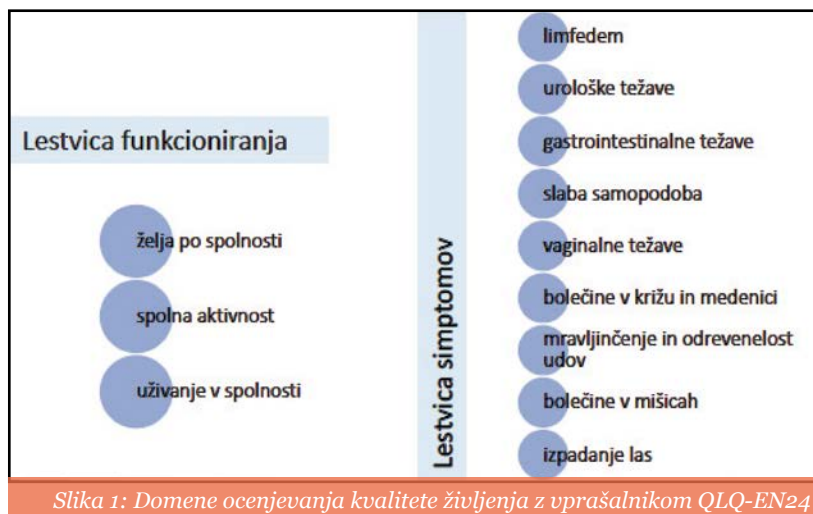
Različne raziskave so preučevale kakovost življenja bolnikov več let po zdravljenju raka. Večina bolnikov, ki so preboleli rak v zgodnji odrasli dobi, je ocenila svojo kakovost življenja kot dobro. Slabše so jo ocenile ženske, brezposelne, tisti s težjimi zdravstvenimi problemi in negativno samopodobo (6). Motnje spolne funkcije, ki so po zdravljenju raka pogoste, so velikokrat tudi podcenjene. Fizične spremembe in spremenjena raven nekaterih hormonov po zdravljenju lahko vodijo v negativno samopodobo, malodušje in znižano željo po spolnih odnosih. Te spremembe so še posebej izrazite pri mlajših bolnicah po zdravljenju ginekoloških rakov (7). Raziskave kažejo, da so bolnice, ki se zdravijo zaradi raka endometrija, bolj nagnjene k

depresivnim epizodam kot bolnice, zdravljene zaradi raka dojk (8).

V namen ocene kakovosti življenja po zdravljenju raka imamo na voljo več uveljavljenih vprašalnikov. V okviru mednarodne zveze Evropske organizacije za raziskovanje in zdravljenje raka (EORTC) je bil razvit vprašalnik EORTC QLQ-EN24 za ocenjevanje kakovosti življenja bolnic z rakom endometrija. Vprašalnik ocenjuje različne dimenzije kakovosti življenja, ki so predstavljene na sliki 1 (4, 5).

Vprašalnik je namenjen specifično bolnicam z rakom endometrija ter usmerjeno preverja dimenzije kakovosti življenja, pomembne za bolnice po primarnem zdravljenju raka endometrija. Vprašalnik je brezplačno dostopen za raziskovalne namene na spletni strani združenja EORTC (<https://qol.eortc.org/>), vendar le v nekaj jezikih. V letu 2020 smo v okviru internega raziskovalnega projekta UKC Maribor na Kliniki za ginekologijo in perinatologijo začeli z načrtovanjem ocene dolgoročnih izidov zdravljenja bolnic z rakom endometrija, za kar smo želeli uporabiti čim bolj natančno orodje za oceno kakovosti življenja naših bolnic. Povezali smo se z EORTC in skladno z njihovimi strogimi navodili izvedli proces prevoda vprašalnika v slovenski jezik. Vprašalnik sta dva raziskovalca neodvisno drug od drugega prevedla najprej iz angleščine v slovenščino in nato druga dva raziskovalca spet iz slovenščine v angleščino. Po procesu uskladitve nam je združenje EORTC omogočilo, da je še uradni prevajalec pregledal naše prevode in uskladili smo besedišče, tako da bo našim bolnicam vprašalnik čim bolj razumljiv. Po zaključku procesa prevajanja je nekaj prostovoljk anonimno pregledalo vprašalnik in podalo pripombe na morebitna nerazumljiva vprašanja. Po poročanju o zadnjem koraku prevajanja vprašalnika, to je pregledu vprašalnika, smo proces prevoda zaključili in prejeli uradno odobreno, končno verzijo vprašalnika EORTC QLQ-EN24 v slovenščini.

Slovenska strokovna javnost ima tako sedaj na voljo natančno sredstvo za spremljanje bolnic z rakom endometrija. Vprašalnik je za raziskovalne namene dostopen na spletni strani EORTC po predhodnem zaprosilu. Izidi naše raziskave o dolgoročni kakovosti življenja bolnic po zdravljenju raka endometrija pa bodo v kratkem tudi dostopni v mednarodni strokovni literaturi.

Kakovost življenja vsakega posameznika je tesno prepletena z njegovim zdravstvenim stanjem. Za bolnika je cilj zdravstvene oskrbe pridobitev ali ohranjanje učinkovitega življenja z ohranitvijo normalnega delovanja ter splošnega dobrega počutja, in ne

samo ohranitev življenja. O doseganju tega cilja je najboljši sodnik bolnik sam s svojo subjektivno oceno. Merjenje z zdravjem povezane kakovosti življenja pa poda veliko več podatkov kot samo podatki o preživetju ali obolevnosti v določenem časovnem obdobju.

Viri

1. Barbara Š, Sebastjan M, Špela S, Sonja B, Ana B, Olga C, et al. Priporočila za obravnavo bolnic z rakom materničnega telesa. *Onkologija*. 2018;22(1):96–114.
2. Bloom JR, Petersen DM, Kang SH. Multi-dimensional quality of life among long-term (5+ years) adult cancer survivors. *Psychooncology*. 2007 Aug;16(8):691–706.
3. Greimel E, Nordin A, Lanceley A, Creutzberg CL, van de Poll-Franse L V,

- Radisic VB, et al. Psychometric validation of the European Organisation for Research and Treatment of Cancer Quality of Life Questionnaire-Endometrial Cancer Module (EORTC QLQ-EN24). *Eur J Cancer*. 2011 Jan;47(2):183–90.
4. Stukan M, Zalewski K, Grabowski JP, Mardas M, Jones S, Pietrzak-Stukan M, et al. Creation of the Polish version and adaptation of the European Organisation for Research and Treatment of Cancer Quality of Life Questionnaire-Endometrial Cancer Module (QLQ-EN24). *Współczesna Onkol*. 2014;18(2):134–9.
5. Lajtman E. Quality of life in endometrial cancer survivors: single institution experience in Slovakia. *Health Qual Life Outcomes*. 2020;18(1):1–8.
6. Zebrack BJ, Yi J, Petersen L, Ganz PA. The impact of cancer and quality of life for long-term survivors. *Psychooncology*. 2008 Sep;17(9):891–900.
7. Raghunathan N, Kelvin JF. Cancer survivors. *Am Fam Physician*. 1988;38(1):93–4.
8. Parker PA, Baile WF, de Moor C de, Cohen L. Psychosocial and demographic predictors of quality of life in a large sample of cancer patients. *Psychooncology*. 2003 Mar;12(2):183–93.

Dorotea Gašpar, dr. med., Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru

Estera Gjuras, dr. med., Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru

Asist. Monika Sobočan, dr. med., Klinika za ginekologijo in perinatologijo, UKC Maribor, monika.sobocan@gmail.com

Doc. dr. Jure Knez, dr. med., Oddelek za ginekološko onkologijo in onkologijo dojk, Klinika za ginekologijo in perinatologijo, UKC Maribor, jure.knez@ukc-mb.si

Kaj se je dogajalo s koloproktologijo v koronskem času?

Pavle Košorok

Koronavirus je res temeljito zarezal v naše življenje. Najbolj so nas pretresla poročila iz Italije. Po internetu je krožilo sporočilo italijanskih zdravnikov, kaj so v času epidemije doživljali v Bergamu.

Ker nismo vedeli, kako se okužba obnaša, in ker na to nismo bili pripravljeni, se je dogajalo podobno, kot se sedaj dogaja v Indiji. Zdravstveni sistem ni bil dovolj močan in opremljen, da bi zdržal pritisk bolnikov,

zato so pred vrati bolnišnic – tako kot danes v Indiji – ljudje umirali brez kisika in brez respiratorjev.

Začeli so umirati tudi zdravniki in medicinske sestre, ki so oskrbovali obbolele. Morda smo se šele takrat

zavedeli, da gre hudo zares. Hoditi v službo, kjer lahko umreš, je vsekakor pogumno dejanje.

V tej paniki je cela Evropa začela naročati respiratorje. Kupovalo se je vse, kar je bilo na razpolago. Verjetno so takrat tudi Kitajci ponudili vse mogoče, čeprav je včasih le delno ustrezalo.

Vse medicinsko delo je kar naenkrat postalo samo skrb za okužene. Ostali bolniki so morali čakati, čakale so operacije, čakala je diagnostika. Šele kasneje smo se zavedeli, da se tudi tukaj dela škoda.

Začele so se podirati tudi naše strokovne mednarodne povezave. Prav 13. marca smo dobili sporočilo organizatorja koloproktološkega kongresa v Kairu, kjer sem imel predvideno predavanje, naj sporočimo podatke o letalskih povezavah, da nas pridejo iskat na letališče. Morali smo jih obvestiti, da so mnogi leti odpovedani in da ne najdemo prostega mesta za prihod na kongres. Že 17. marca 2020 je tudi predsedstvo Slovenskega združenja za gastrologijo in hepatologijo (SZGH) sporočilo, da je strokovna konferenca SZGH v Rogaški Slatini v maju 2020 vprašljiva, vendar zaenkrat ta datum še ni bil preklican. Priporočeno je bilo spremljanje epidemiološke situacije.

Naenkrat je bilo čutiti ganljivo skrb kolegov po svetu, ki so nas obveščali, da tudi pri njih življenje postaja drugačno. Prof. Johann Pfeifer iz graške univerzitetne bolnišnice je sporočil, da so časi čudni, vsak je nekako zaskrbljen in pričakuje najslabše. V bolnišnici so operacije in ambulantni pregledi omejeni, vojaki pregledujejo vhode, intenzivne postelje so pripravljene, številne operacije so odpovedane in prenašane. Bolnišnično osebje je polovično zaposleno, druga polovica pa je na čakanju doma. Na ta način se skušajo zavarovati pred prenašanjem okužbe med medicinskim osebjem. Hči, ki je medicinska sestra, dela v covid timu na urgenci, ostanek družine pa je doma in trenutno v redu.

Zanimivo, da smo takrat še upali, da bomo lahko organizirali prijateljsko srečanje treh kolegov; poleg prof. Pfeiferja je to še dr. Czaterjeva iz Budimpešte. Vsakoletno srečanje, ki ga gojimo že mnogo let, je prijetno doživetje. Vsako leto ga organizira nekdo drug. Vsi se vedno zelo potrudimo, da predstavimo svojo domovino v čim lepši luči.

V tem času sem napisal spodbudno pismo kolegom, s katerimi smo sodelovali, in spraševal o situaciji pri njih. Dobil sem različne odgovore. Manuel Devesa iz Španije je poročal, da so njegov brat in še dva kolega na respiratorju. John Nichols iz Anglije, ki prav tako kot jaz igra v zdravniškem orkestru (The London Medical Orchestra), je povedal, da so njihov koncert odpovedali. Pripravljali so imeniten program: dve Puccinijevi deli in 5. simfonijo P. I. Čajkovskega.

Kolegica Czaterjeva iz Budimpešte je povedala, da je z možem doma, skrbi pa jo za sina, ki že dve leti živi v Španiji, kjer je situacija postala kritična kot v Italiji.

Že v sredini aprila je Evropsko združenje za koloproktologijo (ESCP) poslalo aktualni spisek predavanj, ki so dosegljiva na internetu in ki odražajo takojšnjo prilagoditev spremenjenemu načinu dela. Naslovi predavanj so bili: Kirurški trening med pandemijo, Koloproktologija in izobraževanje med pandemijo, Covid-19 – fronta v Španiji, Raziskave in covid kirurgija, Covid 19 – italijanska izkušnja, Digitalizirana kirurgija v obdobju pandemije, Objavljanje v času pandemije, Pandemska kirurgija, ESCP sklepa novo globalno raziskovalno partnerstvo s covid kirurgijo, Izmenjava izkušenj s Kitajsko.

Prav tako je Mediteransko združenje za koloproktologijo (MSCP) v svojem pismu še obveščalo o prvem mojstrskem tečaju proktologije v Tirani. Novi koncepti zdravljenja analne fistule, zdravljenje hemoroidov, priporočila v obdobju pandemije.

Konec marca je SZGH že odpovedalo spomladansko strokovno konferenco in optimistično računalo, da bi

strokovno srečanje vseeno izvedli jeseni in bi ga združili z Onkološkim dnevom.

Società Italiana di Chirurgia Colo-rettale (SICCR) je konec aprila obveščala o novi številki revije Techniques in coloproctology s številnimi zanimivimi članki.

Kljub pandemiji so bili zdravniki morda še toliko bolj aktivni pri analizi svojega dela in objavljanju.

V dopisovanju s kolegi smo si sporočali, kako lahko delamo. Obžalovali smo situacijo v Italiji in Španiji, ki je bila bistveno slabša kot drugje v Evropi. Srečanje v Budimpešti je bilo preloženo za eno leto. Na koncu svojega sporočila je prof. Pfeifer iz Gradca pošiljal »kisses and hugs, even in Corona pandemic times«.

Dr. Eva Czater iz Budimpešte je sporočila, da doživlja pandemijo kot idealni čas, da začne pisati knjigo. Je vrhunska strokovnjakinja za perianalne dermatološke spremembe in spolno prenosljive anorektalne okužbe. Semmelweisova založba je odgovorila, da takšno knjigo, ki še ne obstaja, založi in organizira prevod iz madžarščine v angleščino. Prof. Pfeifer pripravlja tudi knjigo o zdravljenju analnih fistul. Z veseljem smo lahko sporočili, da je Koloproktologija, ki smo jo izdali ob 25-letnici našega medicinskega centra, že v tisku.

Sredi maja smo se lahko pohvalili z on-line strokovno delavnico Klinike za gastroenterologijo o zdravljenju bolnikov z lokalno napredovalim in metastatskim rakom trebušne slinavke.

Med prvimi se je z videokonferenco potrudil tudi Falk, ki organizira svoje izobraževalne simpozije že vrsto let. Zvesto sledi svojemu poslanstvu, ki je predvsem zdravljenje vnetnih črevesnih bolezni.

Združenje indijskih kolorektalnih kirurgov je ponudilo spletni seminar o perinealnih poškodbah, rektovaginalnih fistulah in prolapsu pelvičnih organov. Mednarodno združenje univerzitetnih kolorektalnih kirurgov (ISUCRS) in fundacija Angelita

Haber-Gama sta v juniju pripravila spletni seminar o razvoju koloproktologije v Latinski Ameriki.

ESPC je v juniju poslal vprašalnik, kako v različnih delih sveta doživljamo pandemijo covid-19 in posledično odloženo zdravljenje kolorektalnega karcinoma.

Prav zaradi izrazitega posvečanja preventivi in zdravljenju koronaviروسne bolezni se je začela pojavljati skrb, kako bo odlašanje zdravljenja škodovalo našim bolnikom s kolorektalnim karcinomom.

Junija je prof. Orel duhovito povabil na spletni seminar o eozinofilnem ezofagitisu, ki ga lahko spremljamo v delovni ali dnevni sobi, najbolje s kavča in s hladilnikom v bližini.

V juniju je spletna ponudba mednarodnih stikov kar oživila. MSCP je ponudil predavanje o zdravljenju zunanjega rektalnega zdrsa (M. Pescatori). Pred poletjem so japonski organizatorji še vabili na kongres ISUCRS (International Society of University Colon and Rectal Surgeons) v Yokohami. Yokohame se z veseljem spominjam iz časa kongresa Svetovnega združenja enterostomalnih terapevtov v letu 1994.

ESCP je v svojem junijskem pismu obveščal o več internetnih predavanjih priznanih mednarodnih strokovnjakov, pojavljala pa so se tudi že poročila o primerih težavnega pokoronskega okrevanja.

Konec junija je ISUCRS ponujal izmenjavo izkušenj o operacijah in zapletih nizkih sprednjih resekcij rektuma. Obvestila o spletnih seminarjih so zanimiva, ker se vedno navaja čas predavanj po zahodno-evropskem času (Greenwich time), tako da lahko kolegi po svetu uskladijo svoje lokalne čase.

Falk je v juliju že ponujal spletni simpozij o prebavnih simptomih pri bolnikih s covidom-19.

ESCP je sporočil, da bo letni kongres združenja v Vilni potekal preko spleta. Istočasno je objavil tudi spletno srečanje o situaciji s covidom-19 v Južni Ameriki s stališča koloproktologije – spopadanje in

okrevanje po pandemiji covid-19, vpliv pandemije na delo kirurgije v Južni Ameriki.

V začetku poletja je bilo videti, da se bo pandemija umirila, in prof. Skrička iz Brna me je spet povabil, da pošljem svoje predavanje za jesensko srečanje.

Virtualni ESCP-kongres v Vilni je imel bogat program, kot se za srečanja ESCP spodobi. V začetku so bile predstavljene nove smernice zdravljenja divertikulitisa, predvsem z vidika evropskega izpita za koloproktologijo.

Pri kirurškem zdravljenju kolorektalnega karcinoma pride pogosto do invazivskih okvar, kar prizadene spolno funkcijo, razmišljati je treba tudi o ohranitvi plodnosti. Še vedno so aktualne debate o kontinentnem Kockovem rezervoarju. Robotska kirurgija prodira tudi na področje kolonkirurgije. Predstavljen je bil video robotske sigmoidektomije. Kirurgija se mora prilagajati in slediti sodobnim možnostim, o tem je bilo govora pri zdravljenju kroničnih vnetnih črevesnih bolezni.

Posebno poglavje so bile izkušnje iz časa pandemije. Poročali so kolegi iz Kitajske, Hongkonga in Italije. Pri globalnem izobraževanju so na razpolago knjige, videi, virtualne konference, spletno učenje. Časi se res spreminjajo.

Fekalna inkontinenca je še vedno pereč in aktualen problem. O tem so poročali najbolj cenjeni strokovnjaki s tega področja: C. Ratto (Italija), P. A. Lehur (Francija) in K. Matzel (Nemčija).

Sakralna živčna modulacija (Klaus Matzel) je še vedno aktualna. Obsežen sklop predavanj o kolorektalnem karcinomu je bil na sporedu ob koncu tretjega dne.

Verjamem, da so se litvanski kolegi zelo potrudili, škoda je le, da srečanje ni bilo v živo, saj so izmenjevanje medosebnih izkušenj in oživljanje osebnih stikov pomemben del mednarodnih srečanj in velik izziv. Lahko pa nas veseli, da je letni kongres v takšni obliki vendarle bil. Mnogi mednarodni dogodki (npr. tudi

olimpijada) so v času pandemije odpadli oz. so bili prestavljeni.

Pogumni mladi kirurgi, ki so večši interneta, pa lahko ponudijo tudi lasten dogodek na medmrežju. Tako je dr. Richard Fortunato z virtualnim sodelovanjem priznanih strokovnjakov (R. Escalante, J. Nunoo-Mensah, N. Samalavicius) pripravil okroglo mizo o modernizaciji sistema TNM-stadijev. Od leta 1926, ko je Lochart-Mummery prvi predlagal oceno stadijev rektalnega karcinoma, so se znanje in izkušnje spremenili. Ocena stanja pomembno vpliva na prognozo in zdravljenje, ker je pomembno, kakšen bo odgovor na terapijo, ki mora biti multidisciplinaren.

Jeseni nas je SZGH ponovno obvestil, da zaradi novega vala epidemije odpade tudi jesensko srečanje in mariborski Onkološki dan. Ostalo je upanje za pomladansko srečanje.

Eno od zaželenih kolorektalnih srečanj je vsako leto tudi kongres v St. Gallenu. Tokrat je bilo organizirano kot štiridnevno srečanje z najbolj zanimivim mojstrskim razredom v soboto in pregledom koloproktologije. V proktologiji so še vedno izziv fistule, kjer so neprecenljive izkušnje in upoštevanje novih pristopov. Stalno še prihaja do porodnih poškodb in poškodb medeničnega dna. Tudi v naši praksi je bolečina še vedno problem. V skrivnost zavite so še spolno prenosljive bolezni. Tudi pri nas se borimo z uhajanjem blata. Popuščanje medeničnega dna postaja vedno bolj prepoznavna in zdravljena motnja, za kar je treba poznati pravilne preiskave in jih v pravi obliki indicirati.

Tudi pandemija koronavirusa in njen vpliv na etične odnose v koloproktologiji ni ostal spregledan. Vedno so dobrodošle izmenjave izkušenj glede anorektalnih težav, kroničnih vnetnih črevesnih bolezni in karcinoma.

Jeseni je oživel tudi MSCP in pripravil spletni seminar o akutnih in malignih analnih težavah.

V času pandemije smo kar pozabili, da delovanje združenj zahteva tudi

določena sredstva. MSCP nas je na to posebej opozoril, saj se je blagajna izpraznila do ubogih 275 evrov na bančnem računu.

Po prijaznem opozorilu konec oktobra 2020 smo dobili sporočilo, da je celoten kongres ISUCRS v Yokohami virtualen. 31. oktobra 2020 je prof. Nam Kyu Kim predstavil robotsko operacijo, ki jo je imenoval »rainbow method«. Pri njej gre za posebno skrb za ohranitev anatomije živčevja fascije, kar je posebno pomembno za kontinenco in spolno funkcijo.

V novembru 2020 je podjetje Applied Medical ponudilo spletno srečanje o transrektalnih operacijah rektalnega karcinoma in zdravljenju polipov. Podjetje BK Medical je v decembru pripravilo virtualno srečanje o 3D anorektalnem ultrazvoku (osnove, kako izbrati pravo sondo, sonoanatomija in patologija, pogled strokovnjaka na interpretacijo anorektalne slike).

MSCP s svojimi pismi še vedno vzdržuje živ stik s člani. V spletnem seminarju je X. Delgadillo govoril o redki in zanimivi izkušnji – bilharciozi in hemoroidih.

Evropski kolorektalni kongres v decembru 2020 je imel poudarek na dehiscenci anastomoz v kolorektalnem predelu po kirurgiji raka.

Spletni seminar MSCP je bil dober pregled proktologije (hemoroidi, fistule, predmaligne analne spremembe in analni karcinom).

Na medmrežju je bilo posebej aktivno mednarodno združenje univerzitetnih kolorektalnih kirurgov ISUCRS, ki po navadi zbere ugledne predavatelje v okviru posameznih nacionalnih združenj. Tako je bil februarja 2021 v navezi z združenjem koloproktologov Litve organiziran spletni seminar o ohranjanju sfinktrskega mehanizma pri zdravljenju kolorektalnega karcinoma. V zadnjem času je izziv manj radikalno zdravljenje rektalnega karcinoma po strategiji »watch and wait«. Posledica takega pristopa so še vedno lokalne ekscizije ostanka rektalnega karcinoma po radiokemoterapiji. Ohranjanje konti-

nence je še vedno večji izziv kot zagotovljena radikalnost ob amputaciji. Ena od teh možnosti je intersfinktrna resekcija.

Takeda je v marcu 2021 pripravila dvodnevni spletni seminar, ki sta ga vodila slovenska zdravnikata Nataša Smrekar in Gregor Norčič. Glavna tema so bile kompleksne perianalne fistule, še posebej pri Crohnovi bolezni, in zdravljenje z matičnimi celicami.

V sodelovanju z malezijskim združenjem koloproktologov je ISUCRS prav tako v marcu 2021 organiziral spletno izobraževanje za področje koloproktologije.

ISUCRS s svojimi predavatelji pomaga tudi nerazvitim. Tako je bil v marcu 2021 dve in polurni spletni seminar s temo »How I do it« v Daki v Bangladešu. Predstavljene so bile teme in videoprojekcije o rektalnem prolapsu, operaciji po Delormu in Altemajerju, laparoskopska rektopeksija in robotska rektopeksija. V drugem delu je bila obravnavana kirurgija raka širokega črevesa z videopredstavitvami desne hemikolektomije, laparoskopske resekcije sigme in resekcija zaradi raka levega kolona. Izobraževanje po internetu je za nerazvite dele sveta velika pomoč.

ISUCRS je nadaljeval s spletnimi seminarji, ki so jih finančno podprli različni sponzorji. V aprilu 2021 je bil vikend seminar s temo »sphincter saving strategies in rectal cancer treatment«. Še vedno je izziv operiranje nizko ležečih karcinomov. Tudi v kolorektalni kirurgiji se začena uveljavljati robotska tehnika.

V anglosaškem svetu je ob koncu strokovnih srečanj po navadi »consultants corner«, ki zahteva malo miselne telovadbe ob predstavitvi kočljivih primerov, kar mi je bilo vedno všeč. To je ostalo tudi na spletu.

Tudi hemoroidi so še vedno aktualna problematika. Tako je ISUCRS organiziral »masterclass« o hemoroidalni bolezni.

V maju 2021 je imel prof. Stanley M. Goldberg na medmrežju intervju o svojih življenjskih izkušnjah, kar je

tudi ena od možnosti in priznanj za življenjsko delo. Govoril je o svojih izkušnjah, vizijah in pogledih na razvoj kolorektalne kirurgije.

Konec junija 2021 je bilo v Opatiji spet srečanje v živo v organizaciji hrvaškega društva za digestivno kirurgijo. Tega srečanja sem se rad tudi aktivno udeleževal. Posebej v lepem spominu mi je ostalo povabilo prof. Šustiča, ki je bil pobudnik teh srečanj. Povabil me je, da na enem prvih srečanj govorim o enterostomalni terapiji. Prve izkušnje o tem sem si pridobil v času svoje specializacije v Angliji. Vesel sem, da sem nekaj prispeval na tem področju tudi širše v okviru Jugoslavije.

Veseli me, da se je kolorektalna stroka po svetu hitro organizirala. Medmrežje je pomagalo, da smo ohranjali stik. Videli smo, da tudi virus ne more ustaviti napredka.

Zdaj, ko se spet začenejo srečanja v živo, pa je zanimiva ponudba, da bo mednarodna srečanja, ki potekajo v živo, ob vplačilu določenega prispevka mogoče spremljati tudi po spletu. Na ta način bo znanje lažje dostopno tudi tistim, ki si ne bi mogli privoščiti fizične udeležbe.

Četrty val z indijsko različico koronavirusa grozi, da bodo mednarodna srečanja še nekaj časa ostala virtualna. Vprašanje je, kdaj bomo dovolj precepljeni, da se bodo razmere vrstile v normalno stanje.

Prof. dr. Pavle Košorok, dr. med., spec. krg., Iatros, d.o.o., Ljubljana

Priporočila za predpisovanje majhnih odmerkov rivaroksabana 2 x 2,5 mg v kombinaciji z acetilsalicilno kislino po revaskularizacijskih posegih na infraingvinalnih perifernih arterijah

Aleš Blinc, Vinko Boc, Vojko Flis, Mladen Gasparini, Matija Kozak, Rok Luciano Perme, Tadeja Kolar, Mišo Šabovič, Tomo Šibli, Gregor Tratar, Tjaša Vižintin Cuderman

Raziskava Voyager PAD je pri 6.564 bolnikih po uspešni revaskularizaciji infraingvinalnih arterij spodnjih okončin preverila uspešnost dvojne protitrombotične zaščite z rivaroksabanom 2,5 mg dvakrat dnevno in acetilsalicilno kislino (ASA) 100 mg dnevno v primerjavi z ASA 100 mg (1). Po treh letih opazovanja se je ob dvojni protitrombotični zaščiti zmanjšalo tveganje za primarni sestavljeni končni dogodek (akutna ishemija uda, velika amputacija spodnje okončine, srčni infarkt, ishemična možganska kap, srčno-žilna smrt): 17,3 % proti 19,9 % (razmerje tveganja (HR) 0,85, 95 % interval zaupanja (CI) 0,76-0,96; $p = 0,009$) (1). Zmanjšano je bilo zlasti tveganje za pojav akutne ishemije uda (HR 0,67, CI 0,55-0,82) (1), medtem ko spremembe ostalih posamičnih komponent primarnega končnega dogodka niso dosegle statistične značilnosti (1). Med skupinama ni bilo pomembnih razlik v tveganju za veliko krvavitev po kriterijih TIMI (2) (2,56 proti 1,87 %, HR 1,43, CI 0,97-2,10, $p = 0,07$), povečano je bilo tveganje za veliko krvavitev po kriterijih ISTH (3) (5,94 % proti 4,06 %, HR 1,42, CI 1,10-1,84, $p = 0,007$), vendar med skupinama ni bilo razlik v

pojavnosti znotrajlobanjskih krvavitev in krvavitev s smrtnim izidom (1).

Sočasna uporaba klopidogetela in ASA po znotrajžilnem posegu je bila v raziskavi VOYAGER PAD dovoljena največ 6 mesecev (1), izkazalo pa se je, da je približno polovica randomiziranih bolnikov prejela klopidogetel v medianem trajanju 29 dni (4). Podskupinska analiza raziskave VOYAGER PAD je pokazala, da dodatek klopidogetela dvotirni protitrombotični zaščiti z ASA 100 mg in rivaroksabanom 2 x 2,5 mg ni povečal učinkovitosti, zabeležili pa so trend k povečanju velikih krvavitev po kriterijih ISTH, ki se je pojavil po mesecu dni zdravljenja s klopidogetelom (4).

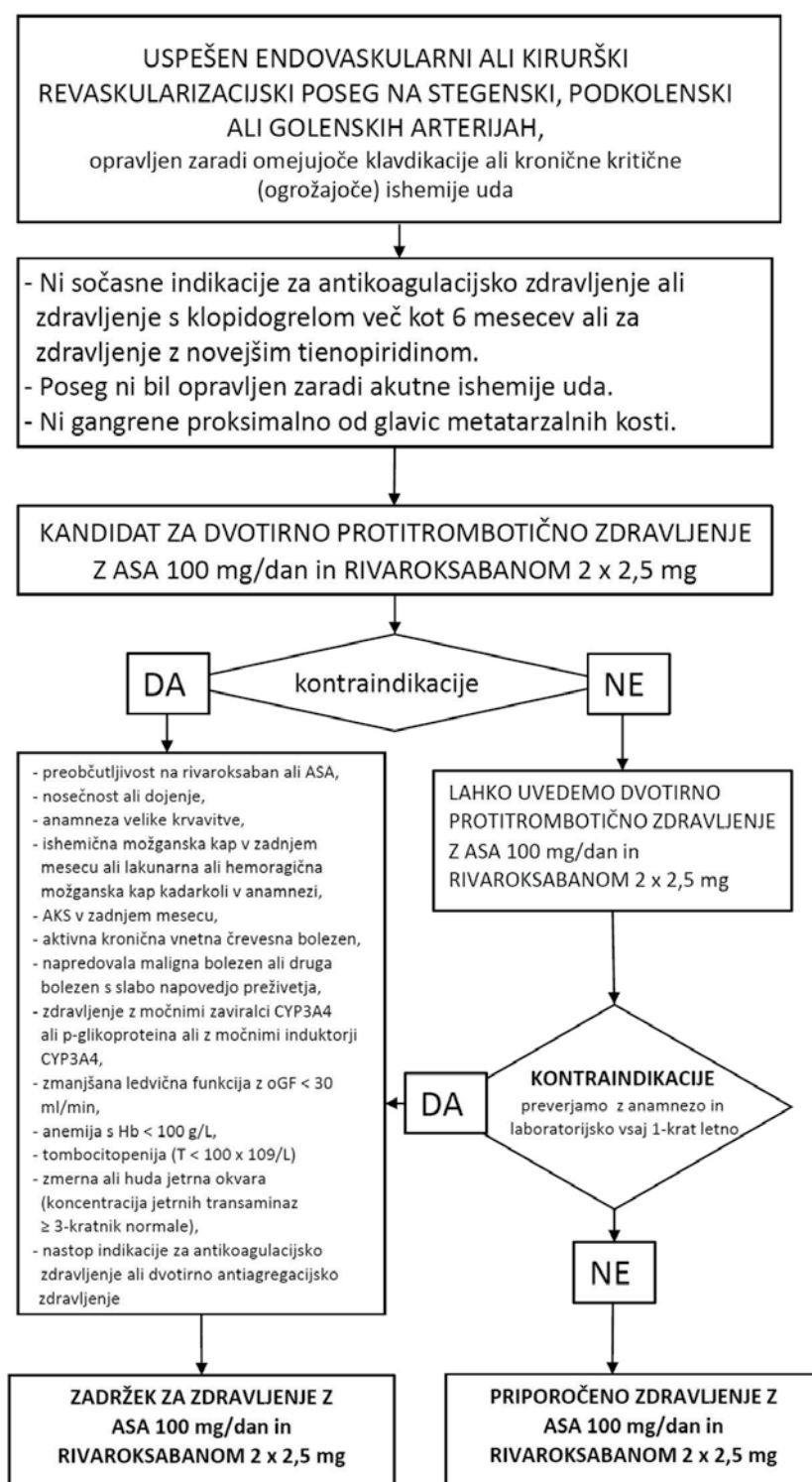
Evropska agencija za zdravila (European Medicines Agency) je leta 2018 na podlagi raziskave COMPASS (4-6) že odobrila indikacijo za 2,5-miligramski odmerek zdravila Xarelto (rivaroksaban), ki se glasi: »Zdravilo Xarelto, ki se jemlje sočasno z ASA, je indicirano za preprečevanje aterotrombotičnih dogodkov pri odraslih bolnikih s koronarno boleznijo ali simptomatsko PAB z velikim tveganjem za ishemične dogodke.« Raziskava VOYAGER PAD je vključevala bolnike s simptomatsko periferno boleznijo, ki imajo zelo

veliko tveganje za srčno-žilne zaplete (5). Glede na raziskavo VOYAGER PAD lahko tem bolnikom predpišemo dvotirno protitrombotično terapijo že takoj po uspešnem revaskularizacijskem posegu z namenom preprečevanja akutne ishemije uda, bolniki nato z enako dvotirno protitrombotično terapijo v odsotnosti zadržkov nadaljujejo dolgotrajno – z namenom preprečevanja vseh aterotrombotičnih zapletov, kot je pokazala raziskava COMPASS (6-8).

Izbor bolnikov in zadržki za zdravljenje z majhnimi odmerki rivaroksabana v kombinaciji z majhnim odmerkom ASA po uspešni periferni arterijski revaskularizaciji

Diagram izbora in spremljanja bolnikov ob zdravljenju z majhnimi odmerki rivaroksabana 2 x 2,5 mg in ASA po periferni arterijski revaskularizaciji je prikazan na sliki 1. Kandidati za zdravljenje z rivaroksabanom 2 x 2,5 mg in ASA 100 mg dnevno so bolniki po uspešni periferni arterijski revaskularizaciji stegenskih, podkolenskih ali golenskih arterij (ne pa tudi iliačnih arterij, ki v študijo niso bili vključeni), ki izpolnjujejo vključitvene kriterije raziskave VOYAGER PAD (1):

- bolniki s simptomatsko periferno arterijsko boleznijo, stari najmanj 50 let, ki so imeli uspešen endovaskularni ali kirurški revaskularizacijski poseg distalno od zunanje iliačne arterije, kar pomeni na

Slika 1. Algoritem za izbor in vodenje bolnikov, ki jih po uspešnem revaskularizacijskem posegu na stegenski, podkolenski ali golenskih arterijah zdravimo z rivaroksabanom 2 x 2,5 mg/dan in acetilsalicilno kislino 100 mg/dan (ter morebiti tudi s klopido-grelom mesec dni – glede na odločitev zdravnika, ki izvaja invazivni poseg). (ASA – acetilsalicilna kislina, AKS – akutni koronarni sindrom, oGF – ocenjena glomerulna filtracija, Hb – koncentracija hemoglobina, T – število trombocitov)

stegenski, podkolenski ali golenskih arterijah;

- periferna arterijska bolezen je bila pred revaskularizacijo potrjena s slikovno diagnostiko in gleženjskim indeksom < 0,80 ali palčnim indeksom < 0,60, klinično je šlo za omejujočo klavdikacijsko simptomatiko ali kronično kritično (ogrožajočo) ishemijo uda z ishemično bolečino med mirovanjem ali ulceracijo.

Zadržki za zdravljenje z rivaroksabanom 2 x 2,5 mg in 100 mg ASA dnevno pri bolnikih po uspešni periferni arterijski revaskularizaciji so (1, 5–9):

- akutna ishemija uda v obdobju 14 dni pred uspešnim revaskularizacijskim posegom,
- razvita gangrena proksimalno od glavic metatarzalnih kosti na simptomatski nogi,
- načrtovano dvojno antiagregacijsko zdravljenje (ASA in klopido-grel) za več kot 6 mesecev ali dvojno antiagregacijsko zdravljenje z ASA in novjšim tienopiridinom (tikagrelor, prasugrel),
- indikacija za antikoagulacijsko zdravljenje v polnem odmerku,
- preobčutljivost na ASA ali rivaroksaban,
- nosečnost ali dojenje,
- zdravljenje z močnimi zaviralci CYP 3A4 in p-glikoproteina (npr. sistemskimi azolnimi antimikotiki ali HIV-proteaznimi zaviralci) ali močnimi induktorji CYP 3A4 (npr. ripampicinom, fenitoinom, karbamazepinom),
- anamneza velike krvavitve po kriterijih International Society on Thrombosis and Haemostasis: simptomatska krvavitev v kritični organ, kot npr. znotrajlobanjska, znotrajspinalna, znotrajčesna, retroperitonealna, sklepna, perikardialna ali mišična krvavitev s sindromom kompartimenta, ali krvavitev, ki je zmanjšala koncentracijo hemoglobina za ≥ 20 g/l in je zahtevala transfuzijo najmanj dveh vrečk koncentriranih eritrocitov (3),

- anamneza akutnega koronarnega sindroma v zadnjem mesecu,
- anamneza ishemične možganske kapi v zadnjem mesecu ali simptomatske lakunarne ali hemoragične možganske kapi kadarkoli v preteklosti,
- aktivna kronična vnetna črevesna bolezen,
- napredovala maligna bolezen ali druga bolezen s slabo napovedjo preživetja,
- zmanjšana ledvična funkcija z $\text{oGF} < 30 \text{ ml/min.}$,
- anemija s koncentracijo hemoglobina $< 100 \text{ g/l}$,
- trombocitopenija s številom trombocitov $< 100 \times 10^9/\text{l}$,
- zmerne ali hude jetrne okvare (koncentracija jetrnih transaminaz ≥ 3 -kratnik normalne).

Uvajanje majhnih odmerkov rivaroksabana 2 x 2,5 mg v kombinaciji z majhnim odmerkom ASA

Kombinacijo rivaroksabana 2 x 2,5 mg/dan in ASA 100 mg/dan ob izpolnjeni indikaciji in odsotnosti zadržkov, upoštevajoč tudi željo bolnika, po uspešnem revaskularizacijskem posegu na perifernih arterijah lahko predpiše specialist internist, specialist kardiologije in vaskularne medicine, specialist kardiovaskularne kirurgije, specialist vaskularne kirurgije ali osebni zdravnik – specialist družinske medicine, ki v zdravstveni dokumentaciji zabeleži indikacijo in odsotnost kontraindikacij.

Če ne nastopijo kontraindikacije, bolniki jemljejo dvotirno protitrombotično zaščito dolgotrajno z namenom preprečevanja vseh vrst aterosklozičnih zapletov (5–9).

Redno spremljanje bolnikov, ki imajo predpisan rivaroksaban 2 x 2,5 mg v kombinaciji z majhnim odmerkom ASA

Nastop morebitnih zadržkov za zdravljenje z rivaroksabanom 2 x 2,5 mg/dan in ASA 100 mg/dan pri bolniku, ki ne navaja novih težav,

preveri izbrani zdravnik, specialist družinske medicine, s kliničnim in laboratorijskim pregledom najmanj 1-krat letno.

Ukinjanje majhnih odmerkov rivaroksabana 2 x 2,5 mg v kombinaciji z majhnim odmerkom ASA

Pri bolnikih z bolezenskimi zapleti morebitne kontraindikacije za zdravljenje z rivaroksabanom 2 x 2,5 mg/dan in ASA 100 mg/dan preverja zdravnik, h kateremu pride pacient v akutno obravnavo.

Bolnikov, ki se zdravijo z rivaroksabanom 2 x 2,5 mg/dan in ASA 100 mg/dan, se ne vodi v antikoagulacijskih ambulantah.

Viri

1. Bonaca PM, Bauersachs RM, Anand SS, Debus ES, Nehler MR, Patel MR, et al. Rivaroxaban in peripheral artery disease after revascularization. *N Engl J Med* 2020; 382:1994-2004. doi: 10.1056/NEJMoa2000052.
2. Bovill EG, Terrin ML, Stump DC, Berke AD, Frederick M, Collen D, et al. Hemorrhagic events during therapy with recombinant tissue-type plasminogen activator, heparin, and aspirin for acute myocardial infarction: results of the Thrombolysis in Myocardial Infarction (TIMI), phase II trial. *Ann Intern Med*. 1991; 115: 256–265. doi: 10.7326/0003-4819-115-4-256.
3. Schulman S, Kearon C, on behalf of the Subcommittee on control of anticoagulation of the Scientific and Standardization Committee of the International Society on Thrombosis and Haemostasis. Definition of major bleeding in clinical investigations of antithrombotic medicinal products in non-surgical patients. *J Thromb Haemost* 2005; 3: 692-4. doi: 10.1111/j.1538-7836.2005.01204.x.
4. Hiatt WR, Bonaca MP, Patel MR, Nehler MR, Debus ES, Anand S, et al. Rivaroxaban and aspirin in peripheral artery disease lower extremity revascularization - impact of concomitant clopidogrel on efficacy and safety. *Circulation* 2020; 142: 2219–30. doi: 10.1161/CIRCULATIONAHA.120.050465.
5. Piepoli MF, Hoes AW, Agewall S, Albus C, Brotons C, Catapano AL, et al. 2016 European guidelines on cardiovascular disease prevention in clinical practice: The Sixth Joint Task Force of

the European Society of Cardiology and Other Societies on Cardiovascular Disease Prevention in Clinical Practice. *Eur Heart J* 2016; 37: 2315-81. doi:10.1093/eurheartj/ehw106.

6. Eikelboom JW, Connolly SJ, Bosch J, Dagenais GR, Hart RG, Shestakovsky O, et al. Rivaroxaban with or without aspirin in stable cardiovascular disease. *N Engl J Med* 2017; 377: 1319-30. doi: 10.1056/NEJMoa1709118.
7. Connolly SJ, Eikelboom JW, Bosch J, Dagenais G, Dyal L, Lanis F, et al. Rivaroxaban with or without aspirin in patients with stable coronary artery disease: an international, randomised, double-blind, placebo-controlled trial. *Lancet* 2018; 391: 205-18. doi: 10.1016/S0140-6736(17)32458-3.
8. Anand SS, Bosch J, Eikelboom JW, Connolly SJ, Diaz R, Widimsky P, et al. Rivaroxaban with or without aspirin in patients with stable peripheral or carotid artery disease: an international, randomised, double-blind, placebo-controlled trial. *Lancet* 2018; 391: 219-29. doi: 10.1016/S0140-6736(17)32409-1.
9. Delovna skupina Združenja za žilne bolezni Slovenskega zdravniškega društva in Združenja kardiologov Slovenije. Priporočila za predpisovanje majhnih odmerkov rivaroksabana 2 x 2,5 mg v kombinaciji z acetilsalicilno kislino. *Revija ISIS* 2019; št. 6 (junij): 37 – 39.

Izjava o nasprotju interesov

Avtorji za pisanje prispevka nismo bili honorirani in priporočila odražajo naše strokovno stališče. Avtorji smo od Bayerja prejeli sponzorska sredstva za izobraževanje zdravnikov naših oddelkov, honorarje za predavanja in posvete.

Prof. dr. Aleš Blinc, dr. med., mag. Vinko Boc, dr. med., prof. dr. Vojko Flis, dr. med., doc. dr. Mladen Gasparini, dr. med., prim. prof. dr. Matija Kozak, dr. med., Rok Luciano Perme, dr. med., Tadeja Kolar, dr. med., prof. dr. Mišo Šabovič, dr. med. Tomo Šibli, dr. med., doc. dr. Gregor Tratar, dr. med., asist. dr. Tjaša Vižintin Cuderman, dr. med., Delovna skupina Združenja za žilne bolezni Slovenskega zdravniškega društva

Veliko hrupa za nič ali kako je ivermektin postal medijska zvezda

Strokovni kolegij Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja, UKCL

Kaj je ivermektin, zakaj se uporablja in kako varno zdravilo je

Ivermektin je antiparazitik, ki se uporablja za zdravljenje okužb s paraziti pri ljudeh in živalih; pri ljudeh najpogosteje za onkocerkiaze, strongiloidaze in kožne larve migrans. Po peroralni uporabi se zaradi lipofilnosti v večji meri zadržuje v maščobnem tkivu. Metabolizira se v jetrih preko encima CYP3A4, zato lahko pričakujemo součinkovanja z drugimi učinkovinami, ki se metabolizirajo ali vplivajo na ta encim. Je tudi substrat in zaviralec transporterja Pgp, tudi tu lahko pričakujemo součinkovanja z drugimi učinkovinami, ki uporabljajo isti transporter.

V zadnjem času poročajo tudi o več primerih zastupitev z ivermektinom, tudi z veterinarskimi pripravki, ki jih nekritično jemljejo bolniki s covidom-19. Prekomerni odmerki niso povezani le s slabostjo, bruhanjem in drisko, pač pa tudi z znižanim krvnim tlakom, učinki na osrednje živčevje, npr. motnjo zavesti, zmedenostjo, halucinacijami, krči, komo in smrtjo (1, 2).

Varnost ivermektina pri nosečnicah ni znana, rezultati ene randomizirane raziskave ter retrospektivni podatki pri zaužitju ivermektina med nosečnostjo niso pokazali škodljivih učinkov. Izloča se tudi v materino mleko.

Zaradi prekomerne uporabe ivermektina že poročajo o nastanku odpornosti določenih parazitov proti tej učinkovini. Izpostavljenost naraščajočim odmerkom ivermektina v živalskem modelu pa je bila povezana

s pojavom odpornosti proti več različnim antihelmintikom (zdravila za zatiranje zajedavskih črvov), npr. moksidektinu, levamizolu in pirantelu (1, 3).

Ivermektin in covid-19

Kmalu po pojavu pandemije covid-19 so znanstveniki zaradi odsotnosti učinkovitih zdravil proti SARS-CoV-2 in hude nuje ob velikem številu težko obolelih preizkusili veliko obstoječih registriranih zdravil, v upanju, da ima katero od njih nepričakovano delovanje tudi na viruse. Ta pristop ni neznan, njegova prednost pa je, da za znana zdravila poznamo njihovo obnašanje v človeškem organizmu in predvsem morebitne neželene učinke. Podobno so poskusili tudi v primeru raka – ivermektin se je tako npr. *in vitro* izkazal pri raku jajčnikov (4) in raku dojke (5).

Na listi obetavnih učinkovin za zdravljenje covid-19 so se tako znašli lopinavir, hidroksiklorokin, azitromicin, doksiciklin, nafamostat, acetilsalicilna kislina, ivermektin, kolhicin, če jih naštejemo le nekaj. V laboratoriju so kmalu preizkusili tudi ivermektin, in sicer je 5 mikromolarna raztopina ivermektina v celični liniji, narejeni iz ledvičnih epitelnih celic afriške zelene opice, po 48 urah za 5000-krat zmanjšala količino virusne RNK (6). Kmalu zatem so sledile različne objave in poročila o uspešnem zdravljenju bolnikov s covidom-19, marsikatero nerecenzirane, v obliki predobjave. Prva taka raziskava je bila analiza baze podatkov podjetja Surgisphere, ki je bila kasneje umaknjena

(7). Spomnimo, Surgisphere je prav tako objavil domnevno analizo podatkov bolnikov, ki naj bi bili zdravljeni s hidroksiklorokinom, vendar se je kasneje izkazalo, da podatki niso bili verodostojni. Kljub umiku tega članka zaradi možnosti goljufije, pa so ga še vedno številni citirali (8).

Sledilo je veliko raziskav slabe kakovosti, na zelo majhnem številu bolnikov, odlikovale so jih številne metodološke pomanjkljivosti, npr. neuravnotežene skupine glede dejavnikov tveganja, majhno število izidov v posameznih skupinah, slabo definirane kategorije kliničnih ali radioloških značilnosti, možna subjektivna pristranskost ter veliko število dodatnih zdravil, pogosto neuravnoteženih med skupinami. Objavam raziskav je sledila množica preglednih člankov in spletnih strani, na katerih so avtorji prikazovali zbirke raziskav z vprašljivim metodološkim pristopom, brez strogega vrednotenja kakovosti raziskav in zanesljivosti njihovih rezultatov, vendar pa opremljene z imenitnimi grafi, ki so laični javnosti vzbujali vtis, da gre za neodvisno analizo strokovnjakov (9).

Raziskave

Težave z raziskavami, v katerih so preučevali zdravilo ivermektin, lahko ponazorimo z nedavno umaknjeno predobjavo egiptovske raziskave: Elgazzar, A., Eltaweel, A., Youssef, S. A., Hany, B., Hafez, M., & Moussa, H. (2020). *Efficacy and safety of Ivermectin for treatment and prophylaxis of COVID-19 pandemic*. Research Square, 100956. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-100956/v3>, ki je bila v javnosti zelo odmevna, nikoli

pa ni bila objavljena v znanstveni reviji. V raziskavi, v katero naj bi vključili 400 bolnikov s covidom-19 in 200 njihovih kontaktov, naj bi ivermektin zmanjšal smrtnost in trajanje hospitalizacije (10).

Analiza »surovih podatkov« te raziskave, ki sta jo opravila neodvisna raziskovalca Jack Lawrence in Nick Brown (analitika raziskovalnih podatkov), je pokazala veliko pomanjkljivosti, ki so vzbudile dvom v resničnost podatkov, zato je Research Square predobjavo umaknil s spletne strani. Lawrence in Brown tako med drugim navajata, da preiskovane skupine niso bile uravnotežene, randomizacija pogosto ni bila uspešna. Nadalje se navedena povprečja niso ujemale z izračunanimi povprečji iz surovih podatkov; nekaterih podatkov, za katere so navedena povprečja, pa v tabeli sploh ni. Podatki za vsaj polovico umrlih bolnikov so si bili tako podobni, da so dajali vtis, kot da so prekopirani, vključno s slovničnimi napakami, le občasno je bila kakšna vrednost popravljena. Še bolj zaskrbljujoč pa je podatek, da je skoraj polovica bolnikov, ki so umrli, umrla pred navedenim datumom odobritve raziskave s strani etične komisije ter uradnim začetkom raziskave. Avtorji naj bi tudi prepisali večino uvoda iz drugih člankov, medijskih novic in spletnih strani (10–12). Do podobnih ugotovitev je prišel tudi epidemiolog Gideon Meyerowitz-Katz (13–15).

Kljub neverjetnim rezultatom te raziskave, ki bi že v temeljih morali resnim raziskovalcem vzbuditi dvom, pa so raziskavo uporabili za najmanj dve metaanalizi. Od teh je bila nato ena umaknjena (16, 17). Njen avtor, dr. Andrew Hill, farmakolog z Univerze v Liverpoolu, je kasneje preko socialnega omrežja Twitter sporočil, da je ponovno opravil analizo brez podatkov umaknjene raziskave in ugotovil, da ivermektin ni imel vpliva na preživetje bolnikov (18). Avtor druge metaanalize, v kateri je prav tako uporabil podatke iz umaknjene predobjave, pa se ni odločil za njen umik, čeprav so drugi ponovili analizo

podatkov brez podatkov egiptovske raziskave ter ugotovili, da s tem ugotovljen učinek ivermektina na smrtnost izgine (13, 19). Zanimivo, a ne presenetljivo je, da je med soavtorji te metaanalize tudi Theresa Lawrie, ki je ena od glavnih akterjev pri britanski organizaciji BIRD (The British Ivermectin Recommendation Development Group) (20). Ta agresivno promovira uporabo ivermektina za bolnike s covidom-19, kljub temu da ni registriran za to indikacijo in ni dovolj dokazov o njegovi učinkovitosti pri covidu-19 (21).

Zelo pomembno je vedeti, da so rezultati metaanaliz odvisni predvsem od verodostojnosti posameznih vključenih raziskav ter od sposobnosti raziskovalca, da oceni možne pristranskosti in kakovost raziskave ter s tem tudi podatkov (22). Vse to so zagotovila, da metaanalizi in raziskovalcu lahko zaupamo.

Cochranova analiza podatkov

Sistematični pregledni članki in metaanalize Cochrane predstavljajo najvišji standard »z dokazi podprte medicine«. Gre za neprofitno mednarodno organizacijo, ki je zavezana k neodvisnemu in nepristranskemu zbiranju obstoječega znanja in raziskav, tovrstni zbir pa v obliki neodvisnih sistematičnih preglednih člankov in metaanaliz preda na razpolago tako strokovni kot tudi laični javnosti z namenom, da se odločitve glede diagnostike, zdravljenja in nege sprejemajo na temelju nepristranskih dokazov o učinkovitosti.

Avtorji nedavno objavljene Cochrane metaanalize o vplivu ivermektina na covid-19 so želeli ugotoviti, ali ima zdravljenje bolnikov s covidom-19 z ivermektinom vpliv na smrtnost, potek in trajanje okužbe, pojavnost neželenih učinkov, potrebo po hospitalizaciji in čas izločanja virusa iz dihalnih poti. Pri poekspozicijski profilaksi – PEP (zaščiti po izpostavitvi okužbi) pa jih je zanimalo, ali

ivermektin prepreči okužbo. Zbrali so randomizirane kontrolirane klinične raziskave, v katerih so preučevali vpliv ivermektina na zdravljenje covid-19 pri ljudeh, ki so imeli laboratorijsko potrjeno okužbo s SARS-CoV-2 in so prejeli zdravljenje v bolnišnici ali ambulantno. Kontrole so bili bolniki, ki so prejeli standardno terapijo ali placebo. Pri raziskavah so ocenili možnost pristranskosti in kakovost podatkov. Našli so 14 ustrezno narejenih randomiziranih kontroliranih kliničnih raziskav, v katere je bilo vključenih skupno 1678 preiskovancev. Zaradi majhnega števila ustrezno narejenih raziskav z malo vključenih bolnikov in majhnega števila izhodov (npr. smrti) so ocenili, da je zanesljivost podatkov majhna. Tveganje pristranskosti je bilo pri približno eni tretjini rezultatov teh študij veliko. Poleg tega so našli še 31 potekaajočih raziskav in 18 raziskav, pri katerih rezultati še niso bili objavljeni oz. so bile še v postopku razjasnjevanja neskladij.

Pri hospitaliziranih bolnikih z zmernim potekom covid-19 niso mogli sklepati o morebitnem učinku ivermektina na smrtnost, potrebo po invazivni ventilaciji ali kisiku, pojavnost neželenih učinkov 28 dni po začetku zdravljenja in na izločanje virusa sedmi dan poteka zdravljenja. Intervali zaupanja so bili tako široki, da bi ivermektin lahko pomembno zmanjšal ali pa povečal tveganje za vse navedene izhode. V primerjavi s placebom ali standardnim zdravljenjem pa ivermektin ni imel vpliva na klinično izboljšanje v 28 dneh bolezni ali na trajanje hospitalizacije.

Pri zdravljenju »ambulantnih« bolnikov s covidom-19 niso mogli sklepati o učinku ivermektina na smrtnost znotraj 28 dni, potrebo po invazivni ventilaciji v 14 dneh ali na izločanje virusa po sedmih dneh. Tudi tu so bili intervali zaupanja tako široki, da bi ivermektin lahko pomembno zmanjšal ali pa povečal tveganje za vse navedene izhode. Zanesljivo pa ivermektin ni imel vpliva na klinično

izboljšanje na 14. dan ali na neželene učinke na 28. dan bolezni.

V edini vključeni raziskavi, kjer so preverjali vpliv ivermektina na preprečevanje covid-19 po izpostavitvi (PEP), so lahko ocenili le podatek o smrtnosti, vendar ni umrl nihče, tako da niso mogli sklepati o morebitni smrtnosti 28 dni od izpostavitve. V raziskavi so poročali le o simptomih in znakih covid-19, ne pa tudi o dokazanih okužbah, zato niso mogli oceniti, ali je ivermektin vplival na pojav okužb.

Avtorji mednarodne organizacije Cochran so zaključili, da je zaupanje v podatke vseh zbranih raziskav majhno do zelo majhno, zato ne morejo sklepati o učinkovitosti ali varnosti ivermektina za zdravljenje ali preprečevanje covid-19. Zaključenih raziskav je bilo malo in le malo jih je visoke kakovosti.

Zaenkrat tisti podatki, ki so zanesljivi, ne podpirajo uporabe ivermektina za preprečevanje ali zdravljenje covid-19 zunaj dobro zasnovanih randomiziranih kontroliranih kliničnih raziskav (23). Podobno pred nekritično rabo ivermektina zunaj kliničnih raziskav svarijo tako Evropska agencija za zdravila (EMA, *European Medical Agency*) (24), ameriška Uprava za hrano in zdravila (FDA, *Food and Drug Administration*) (25) ter Svetovna zdravstvena organizacija (WHO, *World Health Organisation*) (26). Na spodnjem spletnem naslovu lahko npr. preberete, kakšno je stališče FDA glede ivermektina za laično javnost: <https://www.fda.gov/consumers/consumer-updates/why-you-should-not-use-ivermectin-treat-or-prevent-covid-19>.

Zaradi takega stališča so omenjenim uglednim organizacijam in institucijam nekateri pripisali pristranskost in ob tem namigovali na donacije farmacevtske industrije (27). Podobno je Theresa Lawrie nedavno od britanske agencije za zdravila MHRA zahtevala podatek o vrsti in količini donacij, ki jih agencija preje-

ma, kar ji je ta tudi posredovala. Ironično pa je, da Theresa Lawrie sama v svoji metaanalizi o ivermektinu ni razkrila svojega pomembnega konflikta interesov, kot se za raziskovalce spodobi, tj. sodelovanja v organizaciji BIRD (20) in vodenje organizacije The Evidence-Based Medicine Consultancy Ltd. Še bolj zanimivo pa je njeno negativno stališče do cepiv proti covidu-19, pri čemer je napačno predstavila podatke iz sheme zbiranja vseh opaženih simptomov in znakov po cepljenju (t. i. Yellow Card) in je cepiva razglasila za nevarna (28, 29).

Miti, povezani z ivermektinom

V raznih laičnih medijih se pojavljajo trditve, da so se po uvedbi ivermektina v Indiji in Latinski Ameriki novi valovi covid-19 zaustavili. Da to ne drži, nas prepriča primer Peruja, kjer so nedavno preverjali nekatera dejstva (30). Ivermektin je bil v Peruju dodan v smernice za zdravljenje blagega poteka covid-19 že 8. maja 2020. Od takrat je bilo v Peruju, kljub uporabi ivermektina, zaznati več novih valov covid-19. Zaradi tega je Peru marca 2021 ivermektin umaknil iz smernic zdravljenja. Tudi v Indiji so ivermektin dodali v smernice zdravljenja covid-19 verjetno že 28. aprila 2021, reprodukcijsko število okužb pa se je začelo zmanjševati že 16. aprila (30). Ob tem se v državah, kjer je uporaba ivermektina za zdravljenje covid-19 zelo razširjena, soočajo s težavnim vključevanjem bolnikov v kontrolirane klinične raziskave, saj je danes tam težko najti bolnika s covidom-19, ki tega zdravila ne prejema (7). Ob tem poteka prava kulturna vojna (29), saj zagovorniki ivermektina uporabljajo vsa sredstva za promocijo svojega prepričanja, tako z neposrednim pritiskom na raziskovalce, ki vodijo randomizirane klinične raziskave, kot tudi z zasmehovanjem le-teh; oporekajo jim vključevanje kontrolne skupine v raziskave, saj trdijo, da je neetič-

no bolniku ne dajati ivermektina (7), prav tako pa objavljajo tudi razne mnenjske članke v javnih medijih (27).

Zaključek

Če sklenemo, ivermektin še zdaleč ni čudežno zdravilo za zdravljenje covid-19. Tudi prepovedano zdravilo ni. Je učinkovito zdravilo za zdravljenje parazitov, še posebej v državah v razvoju, kjer med drugim učinkovito preprečuje rečno slepoto, ki je zelo resen javnozdravstveni problem.

In zakaj se slovenski infektologi nismo odločili, da izvedemo raziskavo?

Prvič zato, ker na temelju zgoraj navedenega v nobenem trenutku ni bilo na voljo dovolj ustreznih strokovnih razlogov, ki bi ivermektin uvrščali med naše prednostne raziskovalne dejavnosti v razburkanem času epidemičnih valov.

Drugič zato, ker gre za zdravilo, ki naj bi bilo po zgoraj navedenih »referencah« namenjeno tako zaščiti po izpostavitvi okužbi (PEP) kot za zdravljenje »ambulantnih« bolnikov v čim bolj zgodnjem obdobju še blago potekajoče bolezni, kakršnih po doktrini infektologi sploh ne obravnavamo, saj sodijo v domeno družinskih zdravnikov.

In tretjič zato, ker smo med epidemičnimi valovi infektologi komaj zmogli kakovostno in vestno oskrbeti prav vse bolnike z zmerno hudim in hudim, življenje ogrožajočim covidom-19, pri čemer smo se morali celo zateči po pomoč h kolegom različnih drugih specialnosti medicine, za kar smo jim zelo hvaležni.

Slovenski infektologi pa smo, gledano zgodovinsko, od nekdaj poznani po izredni odprtosti za najrazličnejše raziskave, saj je naša raziskovalna dejavnost poleg klinične in pedagoške eden najpomembnejših

temeljev našega delovanja. Predlagani raziskavi o ivermektinu s strani uglednih kolegov, prof. dr. Matjaža Zwitterja in družinskega zdravnika Igorja Muževiča, nikoli nismo nasprotni. Ravno nasprotno, s kolegom smo se strinjali in jima pri njunem interesu glede raziskave ponudili našo strokovno podporo, saj gre za zdravilo, ki se ga zaužije, ga je torej možno predpisovati v ambulantah, in to bolnikom, ki po doktrini sodijo v domeno družinskega zdravnika.

Ugledni in priznani zdravniki, kot sta cenjena omenjena kolega, imajo v Sloveniji vse možnosti, da sproti postopek in predlagano raziskavo o ivermektinu prijavijo na Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS ali eno izmed mednarodnih tovrstnih raziskovalnih agencij, s čimer ob ustrezni odobritvi lahko pridobijo potrebna finančna sredstva za njeno izvedbo, pomembno pa je, da seveda prej pridobijo tudi mnenje Republiške komisije za medicinsko etiko o ustreznosti in etični plati take raziskave.

Zagotovo pa nepreverjene obljube, ki (še?) ne temeljijo na »z dokazi podprti medicini«, javno izrečene s strani uglednih in priznanih zdravnikov, ki odgovornost za njihovo izpolnitev prelagajo na ta trenutek najbolj izpostavljeno vejo medicine, v krhko laično srenjo in razburkano medijsko sceno po nepotrebnem vnašajo najmanj dodatno zmedo.

Slovenski infektologi se močno zavedamo svoje vloge v času pandemije in z vsakim vlaknom svojega na novo pridobljenega znanja, izkušenj in raziskovanja predano rešujemo prebivalke in prebivalce Slovenije iz krempljev covida-19 na temelju preverjenih dognanj.

Viri

- Mounsey K. Ivermectin and Moxidectin. In: Grayson ML, editor. Kucers' the use of antibiotics: a clinical review of antibacterial, antifungal, antiparasitic and antiviral drugs. Seventh edition. Boca Raton: CRC Press; 2017.
- CDC. Rapid Increase in Ivermectin Prescriptions and Reports of Severe Illness Associated with Use of Products Containing Ivermectin to Prevent or Treat COVID-19. [Internet]. 2021 [cited 2021 Sep 2]. Available from: <https://emergency.cdc.gov/han/2021/han00449.asp>
- MSD. STROMECTOL, SPC. [Internet]. FDA; [cited 2021 Aug 18]. Available from: https://www.accessdata.fda.gov/drugsatfda_docs/label/2009/050742s0261bl.pdf
- Li N, Zhan X. Anti-parasite drug ivermectin can suppress ovarian cancer by regulating lncRNA-EIF4A3-mRNA axes. EPMA J. 2020 Jun;11(2):289–309.
- Dou Q, Chen H-N, Wang K, Yuan K, Lei Y, Li K, et al. Ivermectin Induces Cytostatic Autophagy by Blocking the PAK1/Akt Axis in Breast Cancer. Cancer Res. 2016 Aug 1;76(15):4457–69.
- Caly L, Druce JD, Catton MG, Jans DA, Wagstaff KM. The FDA-approved drug ivermectin inhibits the replication of SARS-CoV-2 in vitro. Antiviral Res. 2020;178:104787.
- Mega ER. Latin America's embrace of an unproven COVID treatment is hindering drug trials. Nature. 2020 Oct 22;586(7830):481–2.
- Lee TC, Senecal J, Hsu JM, McDonald EG. Ongoing Citations of a Retracted Study Involving Cardiovascular Disease, Drug Therapy, and Mortality in COVID-19. JAMA Intern Med [Internet]. 2021 Aug 2 [cited 2021 Sep 2]; Available from: <https://jamanetwork.com/journals/jamainternalmedicine/fullarticle/2782460>
- Garegnani LI, Madrid E, Meza N. Misleading clinical evidence and systematic reviews on ivermectin for COVID-19. BMJ Evid-Based Med. 2021 Apr 22;bmjebm-2021-111678.
- Efficacy and Safety of Ivermectin for Treatment and prophylaxis of COVID-19 Pandemic. Research Square withdrew this preprint on 14 July, 2021 due to an expression of concern communicated directly to our staff. These concerns are now under formal investigation. (note updated 19 July, 2021). [Internet]. In Review; 2021 Jul [cited 2021 Aug 22]. Available from: <https://www.researchsquare.com/article/rs-100956/v4>
- Brown N. Some problems in the dataset of a large study of Ivermectin for the treatment of Covid-19. [Internet]. 2021 [cited 2021 Aug 16]. Available from: <https://steamtraen.blogspot.com/2021/07/Some-problems-with-the-data-from-a-Covid-study.html>
- Lawrence J. Why Was a Major Study on Ivermectin for COVID-19 Just Retracted? [Internet]. 2021 [cited 2021 Aug 16]. Available from: <https://grfrtr.news/why-was-a-major-study-on-ivermectin-for-covid-19-just-retracted/>
- Meyerowitz-Katz G, Health Nerd. Does Ivermectin Work for Covid-19? Why we still don't really know if ivermectin has any benefit at all for Covid-19. [Internet]. 2021 [cited 2021 Aug 22]. Available from: <https://gidmk.medium.com/does-ivermectin-work-for-covid-19-1166126c364a>
- Meyerowitz-Katz G. Is Ivermectin for Covid-19 Based on Fraudulent Research? Part 2 [Internet]. Medium; 2021 [cited 2021 Sep 2]. Available from: <https://gidmk.medium.com/is-ivermectin-for-covid-19-based-on-fraudulent-research-part-2-a4475523b4e4>
- Meyerowitz-Katz G. Is Ivermectin for Covid-19 Based on Fraudulent Research? [Internet]. Medium; 2021 [cited 2021 Sep 2]. Available from: <https://gidmk.medium.com/is-ivermectin-for-covid-19-based-on-fraudulent-research-5cc079278602>
- Oransky I. Ivermectin meta-analysis to be retracted, revised, say authors. [Internet]. Retraction Watch; 2021 [cited 2021 Aug 16]. Available from: <https://retractionwatch.com/2021/08/10/ivermectin-meta-analysis-to-be-retracted-revised-say-authors/>
- Hill A, Garratt A, Levi J, Falconer J, Ellis L, McCann K, et al. Expression of Concern: "Meta-analysis of Randomized Trials of Ivermectin to Treat SARS-CoV-2 Infection." Open Forum Infect Dis. 2021 Aug 1;18(8):ofab394.
- Hill A. Our meta-analysis of survival for ivermectin had to be retracted after one of the main studies was suspected of medical fraud. With the revised version, there is no statistically significant survival benefit for ivermectin. So the original version should not be quoted. [Internet]. Twitter; 2021 [cited 2021 Aug 18]. Available from: <https://twitter.com/DrAndrewHill/status/1427280239604944901>
- Bryant A, Lawrie TA, Dowswell T, Fordham EJ, Mitchell S, Hill SR, et al. Ivermectin for Prevention and Treatment of COVID-19 Infection: A Systematic Review, Meta-analysis, and Trial Sequential Analysis to Inform Clinical Guidelines. Am J Ther. 2021 Jul;28(4):e434–60.
- BIRD. Who are the BIRD Group? [Internet]. [cited 2021 Sep 2]. Available from: <https://bird-group.org/who-are-bird/>
- BIRD. BIRD [Internet]. [cited 2021 Sep 2]. Available from: <https://bird-group.org/>
- Boughton SL, Wilkinson J, Bero L. When beauty is but skin deep: dealing with problematic studies in systematic reviews. Cochrane Editorial Unit, editor. Cochrane Database Syst Rev [Internet]. 2021 Jun 3 [cited 2021 Aug 19]; Available from: <http://doi.wiley.com/10.1002/14651858.ED000152>
- Popp M, Stegemann M, Metzendorf M-I, Gould S, Kranke P, Meybohm P, et al. Ivermectin for preventing and treating COVID-19. Cochrane Infectious Diseases Group, Cochrane Haematology Group, editors. Cochrane Database Syst Rev [Internet]. 2021 Jul 28 [cited 2021 Aug 16];2021(7). Available from: <http://doi.wiley.com/10.1002/14651858.CD015017.pub2>
- EMA. EMA advises against use of ivermectin for the prevention or treatment of COVID-19 outside randomised clinical trials [Internet]. 2021. Available from: <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-advises-against-use-ivermectin-prevention-treatment-covid-19-outside-randomised-clinical-trials>
- FDA. Why You Should Not Use Ivermectin to Treat or Prevent COVID-19 [Internet]. Available from: <https://www.fda.gov/consumers/consumer-updates/why-you-should-not-use-ivermectin-treat-or-prevent-covid-19>
- WHO. Therapeutics and COVID-19: living guideline [Internet]. 2021 [cited 2021 Aug 17]. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-therapeutics-2021.2>
- Zwitter M. Prepovedano zdravilo. Delo [Internet]. 2021 Apr 10 [cited 2021 Sep 2]; Available from: <https://www.delo.si/sobotna-priloga/prepovedano-zdravilo/>
- Ian Le Guillou, editor. Yellow Card scheme for adverse events does not suggest any new side effects of COVID-19 vaccines [Internet]. 2021 [cited 2021 Sep 2]. Available from: <https://healthfeedback.org/claimreview/yellow-card-scheme-for-adverse-events-does-not-suggest-any-new-side-effects-of-covid-19-vaccines-tess-lawrie/>
- Cohen J. Ivermectin, A 40-Year Old Anti-Parasitic Now Embedded In A Covid-19 Culture War. Forbes [Internet]. [cited 2021 Sep 2]; Available from: <https://www.forbes.com/sites/joshuacohen/2021/08/29/ivermectin-a-40-year-old-anti-parasitic-now-embedded-in-a-covid-19-culture-war/?sh=1ec050fece09>
- Rougerie P, editor. No data available to suggest a link between India's reduction of COVID-19 cases and the use of ivermectin. [Internet]. [cited 2021 Aug 23]. Available from: <https://healthfeedback.org/claimreview/no-data-available-to-suggest-a-link-between-indias-reduction-of-covid-19-cases-and-the-use-of-ivermectin-jim-hoft-gateway-pundit/>

Poučevanje težavnih študentov

10. učna delavnica za mentorje družinske medicine

Tina Virtič, Klemen Pašić, Erika Zelko

Zagotavljanje kakovostnega pouka iz družinske medicine zahteva stalno izobraževanje, zato smo 15. 5. 2021 sodelavci Katedre za družinsko medicino na Medicinski fakulteti Univerze v Mariboru organizirali jubilejno, 10. učno delavnico za mentorje študentom medicine 4. in 6. letnika. Zaradi epidemije covida-19 je letošnja delavnica potekala preko spleta, in sicer s pomočjo aplikacije Zoom.

Tema jubilejne delavnice je bila poučevanje težavnih študentov, kako jih motivirati za aktivno sodelovanje pri pouku in vzpodbujati razvoj profesionalizma. Želeli smo poiskati strategije, s katerimi bi povečali zanimanje za družinsko medicino in jo naredili bolj privlačno za študente medicine.

Delo s študenti medicine ni vezano samo na poučevanje na fakulteti, izjemno pomemben del procesa poteka v kliničnem okolju ambulant in ob bolniku, kar pa predstavlja izziv tako za mentorje kot študente, ki prihajajo v ambulantno z različnim predznanjem in pričakovanji. Velika večina študentov opravi študijske obveznosti brez težav, približno 1 do 10 študentov v generaciji pa predstavlja izziv za učitelja in jih radi označimo za »težavne« študente. Steinert jih je opredelil kot tiste, ki ne uspejo izpolniti pričakovanih izobraževalnega programa. Delo s študenti zahteva dodatna znanja in pedagoške veščine, naš nadzor, pozornost in trud ter terja določen čas, kar na drugi strani pomeni manj časa za bolnike. V kliničnem okolju pa težje govorimo o težavnih študentih, bolj primerno je govoriti o neprofesionalnem vedenju študentov.

V medicinski literaturi je profesionalizem definiran kot običajna in razumna uporaba komunikacij, znanja, veščin, kliničnega presojanja ter čustev za dobrobit posameznika in družbe. Profesionalizem zdravnikov pomembno prispeva h kakovostni zdravstveni oskrbi bolnikov, vpliva na dobre odnose v kolektivu, na zaupanje bolnikov ter ugled v javnosti, zato se ga študentje v času izobraževanja morajo naučiti ter razviti strategije za prepoznavanje lastnega

neprofesionalnega vedenja. Žal je proces pridobivanja profesionalizma zelo dolg. Nanj vpliva mnogo dejavnikov, med katerimi je najpomembnejši izobraževanje in pomeni proces spreminjanja študenta v zrelega zdravnika z visoko profesionalnostjo, ki se oblikuje s pomočjo brušenja načel in obnašanj. Kljub pozitivnim vplivom tega procesa na osebno rast pa obstaja nevarnost, da se mladostna energija in idealizem med izobraževanjem spremenita v izgorelost in cinizem.

Proces izobraževanja, ki vsebuje neprimerne metode poučevanja, napačne vzorce spodbujanja ali napačne modele, po katerih se študenti oz. specializanti zgledujejo, lahko kaj hitro pripelje do neprofesionalizma. Pomembno je, da si v procesu poučevanja učitelji in študenti izmenjujemo mnenja, stališča in vrednote; tako se v naši medsebojni interakciji oblikuje naša profesionalna identiteta. Vsaka izobraževalna institucija naj bi razvila standarde profesionalizma, orodja za oceno in metode za poučevanje le-teh.

Na delavnici so svojo dragoceno osebno izkušnjo o poteku kliničnih vaj pri predmetu Družinska medicina I in II delili trije nekdajni študenti MF UM, prav tako pa so nam zaupali razloge za odločitev za specializacijo iz družinske medicine.

Sledilo je delo v skupinah, kjer smo se pogovarjali o osebnih izkušnjah in izzivih učitelja in mentorja pri poučevanju ter njihovih vlogah pri razvoju profesionalnega odnosa študenta. Strinjali smo se, da je dober mentorski odnos pri poučevanju izjemnega pomena. Izkušnje, ki jih študentje pridobijo na kliničnih vajah, v veliki meri vplivajo na profesionalni in nadaljnji karierni razvoj z izbiro specializacije. Dotaknili smo se tudi aktualnega vprašanja spreminjajoč se družbe, ki prinaša v medicino pridih posla in kariere, ne toliko plemenitosti. Opažamo, da se v sedanjih generacijah vedno bolj izgublja princip »dela na etični pogon«, kar pa ni nujno slabost in tega ne moremo enačiti z neprofesionalnim odnosom do dela.

Pogovarjali smo se tudi o strategijah za povečanje zanimanja za družinsko medicino. Pomembno je, da se študenti medicine med študijem čim prej spoznajo z delom družinskega zdravnika in da se jim omogoči kakovostne praktične vaje, ki naj potekajo kontinuirano čez vsa leta študija. Treba je širiti dober glas o delu v ambulantni družinski medicine in promovirati številne pozitivne dejavnike dela, zaradi katerih se bodo mladi zdravniki odločili za našo specializacijo: najširša veja medicine, ki prinaša vsakodnevno raznolikost in pestrost, temelji na celostnem pristopu in partnerskem odnosu s pacientom, omogoča timsko delo, nudi neodvisnost in samostojnost pri delu in sprejemanju odločitev ter prinaša posebno vlogo v lokalni skupnosti. Treba je zagotoviti zmanjšanje delovnih obremenitev na posameznega zdravnika družinske medicine, finančno ovrednotiti in stimulirati naše delo ter omogočiti večjo fleksibilnost in prilagodljivost delovnega časa.

Delavnica je bila deležna pozitivnih komentarjev mentorjev, predvsem pa smo si bili edini, da so nas zapisi študentov in specializantov o družinski medicini (z njimi tudi zaključujemo naš prispevek) ganili in nas v teh težkih časih za družinsko medicino napolnili s posebno energijo, optimizmom in ponosom, da smo specialisti družinske medicine. Prilagamo nekaj najbolj zanimivih izkušenj in mnenj, ki so jih zapisali nekdanji študentje medicine:

»Vesela sem, da Katedri za DM uspeva vključevati vedno več predmetov v študij medicine, in to že od prvih let študija naprej. Zdi se mi, da se delo v ambulantni družinskega zdravnika res zelo razlikuje od dela na kliničnih oddelkih. Pri delu je poleg velikega obsega strokovnega znanja potrebnega ogromno potrpljenja in zelo dobre komunikacijske sposobnosti. Odlično je, da je pouk tako močno usmerjen prav v komunikacijo, saj nam tega pri drugih predmetih manjka. Zaradi

dobre izkušnje s predmetom je družinska medicina splezala z dna lestvice mojih zelenih specializacij proti vrhu.« (Študentka 6. letnika MF)

»Mentor naj študenta spodbuja in naj bo odprt za različna vprašanja in dileme, da se lahko študent na vajah čim več nauči in se mu predstavi vse prednosti družinskega zdravnika. Študenti velikokrat zmotno mislimo, da delo družinskega zdravnika pomeni samo po šivih pokajoče čakalnice in kup administrativnega dela. Pomembno je, da mentorji študentom na vajah pokažejo, da ni tako in da je poklic družinskega zdravnika zelo lep in izpopolnjujoč.« (Študentka 6. letnika MF)

»Specialisti družinske medicine človeka vidijo kot celoto. Ne zanimajo jih samo simptomi in izvidi diagnostike, temveč celotno stanje človeka, njegova osebnost, socialna stiska, svojci ... S svojimi pacienti ustvarijo poseben krog zaupanja in odprto komunikacijo brez tabu tem. V procesu zdravljenja ostanejo v stiku z bolnikom ves čas. So prvi, ki izvedo za bolnikovo težavo in pričnejo odkrivati vzrok zanj.« (specializantka DM)

»Družinska medicina je ena izmed redkih specializacij, ki omogoča graditev globljega odnosa z bolniki. Ta nam omogoča boljše razumevanje bolnikov in lažjo ter boljše komunikacijo. Ob tem pa nas delo tudi bolj nagraduje in osrečuje. Rada hodim v službo.« (specializantka DM)

»Vsi se moramo zavzemati za prihodnost specialistov družinske medicine, brez katerih naš zdravstveni sistem ne bi vzdržal. Predstavljamo pomemben most med bolnikom in njegovo boleznijo, poleg tega pa tudi most med študentom in njegovo karierno potjo. Če si specialist družinske medicine, opravljaš enega izmed najbolj častnih in spoštovanih poklicev. Si človek s širokim znanjem, ki se nenehno veča in vsak dan raste ter se plemeniti z izkušnjami.« (specializantka DM)

»V moderni medicini je za doseg celostne obravnave nujno potreben interdisciplinaren pristop. Če je biopsihosocialno blagostanje v tej prispodobi čudovita melodija, je vloga specialista družinske medicine v tem kontekstu primerljiva z vlogo dirigenta. Dirigent ne zmore tehnično izvesti vseh zahtevnih solov za vsa glasbila, ki v orkestru nastopajo, pa vendar pozna in predvidi melodijo posameznih glasbil. Brez orkestra vrhunskih solistov dirigent ne more ustvarjati čudovitih aranžmajev, prav tako pa vrhunski solisti brez dirigenta ne zvenijo usklajeno in uigrano.« (specializant DM)

V organizaciji in izvedbi delavnice so sodelovali: Tina Vrtič, Erika Zelko, Zalika Klemenc Ketiš, Ksenija Tušek Bunc, Klemen Pašić, Nika Lušnic, Matija Ambrož in Alina Verdnik Tajki.

Tina Vrtič, dr. med., Zdravstveni dom Slovenj Gradec

Asist. Klemen Pašić, dr. med., MEDIKUS, zdravstvena dejavnost, d. o. o.

Prim. doc. dr. Erika Zelko, dr. med., Zdravstveni dom Ljubljana, Enota ZD Bežigrad

20. Rtiško strokovno srečanje šolskih zdravnikov in pediatrov

Debeli rtič, 12. 6. 2021

Jasna Čuk Rupnik

Zanimive vsebine jubilejnega srečanja so organizatorji zajeli v odličen zbornik, na voljo bo tudi posnetek. V uvodu zbornika beremo, da Mladinsko zdravilišče in letovišče RKS Debeli rtič skrbi za zdravje otrok in drugih ranljivih skupin že od leta 1956. V njem danes izvajajo 14-dnevno zdraviliško zdravljenje otrok in mladostnikov z obolenji dihal, kože in po poškodbah ter interdisciplinarni program obravnave otrok s preveliko telesno maso. S podporo ZZS organizirajo številna 7-dnevna zdravstvena letovanja otrok. Na 7-dnevna letovanja prihajajo tudi otroci iz socialno ogroženih okolij. Več kot 120 šol in vrtcev izvaja večdnevne »šole v naravi«, številne športne skupine otrok pa tam izvajajo skupinske priprave.

Uvodno predavanje je bilo posvečeno 40-letnici Sekcije za šolsko, študentsko in adolescentno medicino pri SZD. Prim. Jožica Mugoša je poročala, da sega v Evropi organiziranje šolske zdravstvene službe že v 19. stoletje. S ponosom je opozorila, da šolska medicina na Slovenskem deluje od leta 1909, ko sta bila za prva dva šolska zdravnika imenovana Mavricij Rus in Jernej Demšar. Posebej je omembe vredno leto 1993, ko je sekcija med prvimi izmed vseh medicinskih strok v samostojni Sloveniji organizirala Prvi kongres šolske in visokošolske medicine, istega leta pa je bila sekcija sprejeta tudi v Evropsko združenje za šolsko in univerzitetno zdravje in medicino (EUSUHM).

Še več o 40-letnem bogatem strokovnem dogajanju je povedala predsednica sekcije asist. dr. Mojca Juričič. Jasno je ponovila sporočilo, ki ga je zapisala že ena od ustanoviteljic

sekcije prim. Urška Arko: »Delo za šolske otroke in mladino je delo za našo bodočnost.«

Mojca Ivankovič Kacjan je svojemu prispevku dala izzivalen naslov: »Končno imamo novi pravilnik o preventivi otrok, mladostnikov in študentov. Kaj pa sedaj?« Primarni pediatri in šolski zdravniki izvajajo preventivno zdravstveno varstvo za pomemben del, 22,1 % populacije, in zagotovijo preventivne preglede 97 % otrok in mladostnikov. Temu, da lahko otroci in mladostniki uveljavijo svojo pravico do preventive, je treba nameniti posebno pozornost, saj je ta pravica ena od njihovih najbolj temeljnih pravic. Posodobitev pravilnika je velik prispevek k javnemu zdravju, skrb za zdravje te populacije pa mora biti ena od najpomembnejših prioritet naše družbe in države. Pomemben del pravilnika so tudi njegova določila, da bo NIJZ skupaj s pediatrično stroko redno analiziral izvajanje programa in zbrane podatke. Na osnovi tega se bodo spreminjale smernice in vključevali drugi javno-zdravstveni ukrepi.

Doc. dr. Tina Bregant je v prispevku »Digitalizacija zdravstva« odlično, prodorno, natančno in široko obravnavala današnjo zapleteno situacijo na tem področju. Sklenila jo je s predlogi, zakaj je smiselno prve korake narediti prav na primarni ravni pediatrije. Torej pri otrocih in mladostnikih, njihovih e-kartonih in njihovem življenjskem slogu, saj ta pomembno določa kasnejše zdravstvene izide, pomembne tudi za populacijo v celoti.

Doc. dr. Primož Kotnik je v uvodu v nivojsko obravnavo čezmerne

prehranjenosti/debelosti otrok in mladostnikov poudaril njeno povezanost z razvojem presnovnih in nepresnovnih komorbidnosti, ki zmanjšajo kakovost in trajanje življenja pri odraslih. Zgodnja prepoznavna in obravnavanje sta lahko bolj učinkovita in dolgotrajna kot pri odraslih, kar je izrednega pomena z javnozdravstvenega vidika. V postopku posodobitve so smernice za obravnavo čezmerne prehranjenosti in smernice za obravnavo sladkorne bolezni tipa dve, v katerih so podrobno zajeti kriteriji za obravnavo na treh ravneh zdravstva.

Uspehe interdisciplinarnega pristopa v Mladinskem zdravilišču in letovišču RKS Debeli rtič so predstavile Breda Prunk Franetič, doc. dr. Tamara Poklar Vatovec, Brigita Jevšenak in Maša Žerjav s pojasnilom, da sta prekomerna telesna masa in debelost vzrok za približno 80 % vseh primerov diabetesa tipa dve, 35 % vseh ishemičnih bolezni srca in 55 % vseh primerov povišanega krvnega tlaka med odraslimi. Gre za zaskrbljujoč problem, ki zahteva prednostno, urgentno reševanje, ne samo zdravstva, temveč celotne družbe in vseh resorjev. Vključeni v 14-dnevne taborne »Moj izziv« imajo večjo možnost izboljšanja svojega življenjskega sloga in zmanjšanja telesne mase. Program vsebuje tudi izobraževanje staršev in dajanje domačih nalog staršem vzporedno s potekajočim programom za udeležence tabora s ciljem osvajanja zdravega življenjskega sloga, uravnotežene prehrane in gibalne aktivnosti cele družine. Vzdrževanje redne telesne aktivnosti, izboljšanje znanja o zdravem prehranjevanju, povečanje zaupanja in boljša samopodoba, socialno vključevanje (več prijateljev), boljši družinski odnosi in večja disciplina je le nekaj rezultatov vključitve v program.

Družinska obravnava za zdrav življenjski slog je multidisciplinarna obravnava v lokalni skupnosti. Nadgrajevala se je od leta 2016, od leta 2020 pa je program umeščen v redno delo v 25 zdravstvenih domovih. S poglobljenimi psihološkimi, prehranskimi in gibalnimi intervencijami odpravlja bistvene vzroke nezdravega življenjskega sloga otrok in njihovih družin. Ta uspešni program sta predstavili asist. dr. Bernarda Vogrin in Polonca Truden Dobrin s sodelavci v projektu MoST. Pandemija bolezni covid-19 je prispevala k izrazitemu

porastu debelosti in k zmanjšanju telesne zmogljivosti otrok in mladostnikov, zato je povečanje dostopnosti do takšne družinske obravnave toliko bolj nujno.

Sodelavke Centra za zdravljenje bolezni otrok iz Šentvida pri Stični, na čelu z dr. Ireno Štucin Gantar, so prikazale uspešnost programa celostne obravnave otrok »Šola zdravega načina življenja«. Raziskave namreč kažejo na 15-kratno povečano tveganje za zgodnji razvoj srčno-žilnih bolezni pri odraslih, ki so že kot otroci imeli razvit metabolični sindrom.

Obravnava poteka dve leti. V tem času sta poleg krajših stikov izvedeni tudi dvotedenska in čez čas še enotedenska hospitalizacija.

Prim. mag. Martin Bigec in Mojca Ivankovič Kacjan sta predstavila možnost obravnave otrok in mladostnikov z debelostjo in komorbidnimi boleznimi v okviru zdravstvenega letovanja. Takšna letovanja so ena največjih dobrin za krepitev zdravja otrok in mladostnikov. Ne smemo čakati, da se bolezen razvija in se komorbidnosti seštevajo, breme oskrbe pa nalagati na pleča zdravnikov in na družbo prihodnosti.

Med novostmi opeklinske kirurgije in organizacije zdravljenja pri otrocih in mladostnikih v zadnjih 10 letih sta asist. dr. Albin Stritar in študent medicine Anže Arhar navedla večjo zahtevnost in natančnost pri oceni površine in globine opeklinske rane, uporabo aktivnih oblog s srebrom, hidronekrektomijo ter odloženo nekrektomijo, pri kateri nezacelejena mesta operirajo šele po treh do štirih tednih. Največ zaslug za uspehe zdravljenja imajo znanstvenoraziskovalno delo, bioinženiring in farmacevtska industrija.

Prim. Jasna Čuk Rupnik, dr. med.,
Dutovlje

Specialisti zobne in čeljustne ortopedije na seminarju ponovno v živo

Sanda Lah Kravanja

Slovensko ortodontsko društvo (SOD) je v času sproščanja ukrepov v tretjem valu epidemije covid-19 prvič organiziralo strokovno srečanje ponovno v živo, dne 29. maja 2021, z naslovom: **Digitalizacija v orto-**

dontiji in ortodontsko zdravljenje z alignerji – naše izkušnje.

Po dveh uspešno izvedenih spletnih seminarjih tudi epidemiološki varnostni ukrepi niso (z)motili veselja ob ponovnem snidenju v prostorih

ZZS v Domus Medica. Organizacija hibridnega srečanja s predavanji v živo in sodelovanjem mednarodnega predavatelja preko videokonferenčnega klica v dvorano je bila velik organizacijski zalogaj. Uvodni gost je bil podpredsednik ZZS in predsednik Odbora za zobozdravstvo Krunoslav Pavlovič, ki je v pozdravnem nagovoru podal aktualne informacije s

Volilna skupščina SOD 2021, delovno predsedstvo. Člani SOD v Modri dvorani Domus Medica in v avli ZZS v živo z razstavljalci. Vodstvo SOD: podpredsednik Tomaž Košorok, blagajničarka Martina Mikac Cankar, predsednica dr. Sanda Lah Kravanja in generalna sekretarka Mojca Lajh (v ozadju, od desne proti levi). (Arhiv Sande Lah Kravanja)

področja zobozdravstva. Sledili sta odlični predavanji mednarodnih strokovnjakov: prof. dr. Maje Ovsenik in dr. Lorenza Moserja.

Predstojnica Katedre za čeljustno in zobno ortopedijo, profesorica Maja Ovsenik, je pripravila pregledno predavanje Digitalizacija v ortodontiji, v katerem je izpostavila tudi številne prispevke domačih specialistov zobne in čeljustne ortopedije, raziskovalcev s področja tridimenzionalne diagnostike v orofacialnem področju. Predavanje tujega gosta je bilo videokonferenčno za udeležence v Modri dvorani in specializante čeljustne ortodontije od doma na Zoom povezavi, saj smo morali upoštevati tudi omejeno število udeležencev na dogodku v živo. Predavatelj dr. Lorenz Moser je v predavanju z naslovom:

Early Non-Appliance Treatment: Why, When, and How? odlično predstavil pomen zgodnjega ukrepanja in terapevtskega znanja in izkušenj, ki jih posedujemo specialisti ortodontije, da pomagamo našim pacientom tudi v najzgodnejših obdobjih, ter pomen zavedanja o tem, da je to najpomembnejše orodje, s katerim zdravimo. Predavanje je po vsebinski plati predstavljalo nekakšno protiutež tistemu, kar posedujemo sami in kar nam omogoča sodobna tehnologija, ki z velikimi koraki vstopa v naše ordinacije.

V strokovnem delu **Ortodontsko zdravljenje z alignerji – naše izkušnje** so o ortodontskem zdravljenju z alignerji »iz prakse za prakso« aktivno sodelovali kolegi Katja Arko Kampuš, Tadeja Kramarič Čizmazija,

Miha Bobič in Karmen Verhovec. Kolegi specialisti člani SOD so s svojstvenim pristopom odprli vrata v lastne ordinacije in delo s pacienti, udeleženci smo bili nad predstavljenim navdušeni.

Po programu srečanja je sledila redna volilna skupščina SOD, ki jo po statutu društva vodi predsednik društva, sedaj predsednica, dr. Sanda Lah Kravanja, in potekala po utečenem protokolu ter brez zapletov. Pregledali smo minulo delo, izvolili člane v upravni odbor društva (podpredsednika, znanstveni, strokovni, nadzorni odbor in častno razsodišče) ter predstavili vizijo dela za naslednje mandatno obdobje.

Predsednica SOD bo tudi v naslednjem mandatnem obdobju dr. Sanda Lah Kravanja, ki se je v imenu novo-

izvoljenega UO zahvalila za ponovno izkazano zaupanje ter napovedala učinkovito in pregledno sodelovanje tudi v prihodnje. Dosedanji sestavi ekipe v UO sta se pridružila novoizvoljena podpredsednik SOD Tomaž Košorok in podpredsednik strokovnega odbora Damijan Blatnik.

Okrogla miza z naslovom Ortodontsko zdravljenje z aligernji je, poleg zdravljenja s temi novimi orodji, odprla številne aktualne teme v ortodontiji, za katere SOD ob pogosti menjavi sogovornikov in odgovornih na Ministrstvu za zdravje in Zavodu za zdravstveno zavarovanje

Slovenije vztrajno daje pobude in predlaga rešitve. Soočamo se z vedno večjimi razhajanjem med možnostmi, ki jih omogoča napredek v tehnologiji in metodah v stroki, ter omejitvami, ki nam jih predpisuje zdravstvena blagajna kot plačnik izvedenih storitev/obravnav. Izmenjava mnenj in pogledov med kolegi je bila zelo dinamična in dobrodošla, želimo si biti slišani in upoštevani.

Na srečanju ortodontov so v predverju Domus Medica lahko ponovno sodelovali razstavljavci dentalnih materialov, instrumentov in pripomočkov, za njihov prispevek in

hitro organizacijo smo se jim v imenu SOD lepo zahvalili.

Celodnevno strokovno srečanje je bilo programsko pestro in izvedbeno zelo zahtevno, kljub temu pa smo bili udeleženci enotni tudi v mnenju, da smo srečanja s kolegi v živo zelo pogrešali. Upamo, da bomo strokovno izobraževanje v novih razmerah v obdobju s covidom-19 lahko kmalu ponovili.

Dr. Sanda Lah Kravanja, dr. dent. med., spec. čeljustne in zobne ortopedije, Slovensko ortodontsko društvo

Podiplomsko geriatrično izobraževanje za zdravnike

Pavel Poredoš, Božidar Voljč

Slovenska medicinska akademija v sodelovanju z Medicinsko fakulteto v Ljubljani organizira podiplomsko izobraževanje za zdravnike z naslovom *Horulae geriatricae* – Geriatrične urice. Program povzema pomembna s starostjo in staranjem povezana zdravstvena področja in izpostavlja za zdravnika pomembne fiziološke in bolezenske posebnosti v zdravstveni obravnavi starejših bolnikov. Z Uricami želijo organizatorji v slovenskem zdravstvu vzpostaviti pridobivanje geriatričnih znanj in si v nadaljnjem razvoju prizadevati za uvedbo specializacije iz geriatrije tudi v Sloveniji.

Brez geriatrov je Slovenija danes med razvitimi državami velika slepa pega, vendar ne brez geriatrične preteklosti. Zakaj je Klinika za geriatrico in gerontologijo v Trnovem pred leti preusmerila svojo dejavnost na področje žilnih bolezni, ni jasnega odgovora. Posledična prezrtost

geriatrične stroke pa našega zdravstva, kljub hitremu staranju slovenske družbe, ni motila. Vse pobude po njeni oživitvi se niso uresničile.

Podaljševanje življenja spremlja vse večje število starih ljudi. S tem se ne spreminja le podoba starostne piramide, ampak na vseh področjih tudi vsebine starosti in staranja. Čeprav nas je dolgoživost soočila s pandemijo kroničnih nenalezljivih bolezni, je ob današnjem načinu življenja in napredku medicine tudi ob njihovi neizogibnosti mogoče aktivno in zdravo živeti. Starost ni več le čas betežnosti in odhajanja, ne drži več, da je že sama po sebi bolezen – *senectus ipsa morbus*. Je dodano obdobje življenja, ki v človekovo jesen prinaša veliko novih barv, z njimi pa drugačne družbene, socialne, etične in zdravstvene izzive. Sodobna geriatrija s širino svojih področij išče in ponuja odgovore nanje. Čas je, da se do nje opredeli tudi slovensko zdravstvo.

Horulae geriatricae so namenjene družinskim zdravnikom in zdravnikom drugih usmerjenih specialnosti, ki se pri vsakdanjem kliničnem delu srečujejo s starostniki. Posebna znanja s področja geriatrije, ki jih ponujajo, naj bi zapolnila vrzel v poznavanju geriatrične medicine, dokler ne bo uvedena specializacija iz geriatrije. Izobraževalni program zajema fiziologijo in patofiziologijo staranja, za starost značilne kronične bolezni, geriatrične sindrome, ustne bolezni in posebnosti farmakoterapije starostnikov. Predstavljen bo tudi pomen fizioterapije in rehabilitacije ter njihove vsebine.

Predvidena so celodnevna izobraževanja dvakrat mesečno. Po zaključnem programu, ki bo ocenjen tudi s točkami, bodo udeleženci prejeli potrdila o dodatni usposobljenosti. Druga obvestila bodo objavljena z razpisom.

Prof. dr. Pavel Poredoš, dr. med., doc. dr. Božidar Voljč, dr. med., Slovenska medicinska akademija

Zbornična izobraževanja za zdravnike in zobozdravnike

Odpredavaj, kot se šika! – Delavnica javnega nastopanja na spletu

delavnica: 6. oktober, 16.30–19.45

V medicini se nenehno srečujemo v situacijah, ko se je treba javno izpostaviti. To se lahko zgodi na jutranjem raportu ali na strokovnem srečanju. Povsod nas lahko hkrati spremlja tudi trema, ki jo moramo znati uporabiti v svojo korist. Na delavnici se bomo naučili, kako pripraviti in izvesti dober javni nastop, kje so skrite zanke in kako se soočiti s tremo. Predavanje bo prilagojeno trenutnim razmeram, kjer moramo javno nastopati pred spletno kamero.

Izvajalec: Zavod Medicinski trenerji

Dobro vzdušje na delovnem mestu – Delavnica reševanja konflikta

delavnica: 12. oktober, 16.30–19.45

Večkrat nas v službi pri sodelavcu ali bolniku nekaj zmoti in ne vemo, kako bi se odzvali. Zgodi se, da podležemo čustvom in reagiramo burno, brez pomisleka. Spet drugič smo tiho in ne damo povratne informacije, ker se bojimo, da bodo sledile negativne posledice. Na delavnici bomo poskušali simulirati najbolj pogoste konfliktne situacije in pri tem vključevati osebne izkušnje udeležencev. Naučili se bomo uporabe tehnik reševanja konfliktov in znanje izpopolnili z metodami aktivnega poslušanja.

Izvajalec: Zavod Medicinski trenerji

Krizno komuniciranje – Obravnava težavnih strank

delavnica: 12. oktober, 9.00–12.00

delavnica: 18. november, 14.00–17.00

Cilj delavnice je slušatelje čim bolj opolnomočiti za odzivanje pri obravnavi težavnih strank. Dotaknemo

se prve ravni: kako umiriti sebe, prevzeti nadzor nad lastnim odzivom in se s komunikacijskimi tehnikami čim bolj opolnomočiti za umiritev situacije. Delavnica je zasnovana v okviru 6 sklopov, ki trajajo po 20 minut in so vsebinsko zaokroženi, pa vendar predstavljajo celoto.

Vsebina prve delavnice: Opredelitev težavnih sogovornikov znotraj stresne krizne situacije s poudarkom na umetnosti odzivanja: načini obvladovanja lastne vibracije (čustev), pomen kalibriranja, vloga različnih zornih kotov in razumevanje pomena stika.

Izvajalka: Biserka Povše Tašić, univ. dipl. nov.

Delavnica za specializante

delavnica: 13. oktober, 15.30–18.10

delavnica: 17. november, 15.30–18.10

Vabimo vse specializante, ki ste ali boste v kratkem začeli s specializacijo, da se udeležite ene izmed delavnic za specializante.

Predstavili vam bomo teme o pravicah, obveznostih in odgovornosti specializanta, delovnopravne dileme, E-list in nekaj malega o stresu.

Izvajalke: Tina Šapec, Barbara Galuf, Maja Horvat, Polona Selič

Obvladovanje stresa ob kriznih dogodkih v zdravniški službi

delavnica: 15. oktober, 9.00–14.00

Udeleženci boste spoznali krizne dogodke, s poudarkom na dogodkih v zdravstvu. Spoznali boste faze in vrste odziva na travmatski dogodek ter različne vrste pomoči po tovrstnem dogodku. Podrobneje se bomo posvetili individualnim in skupinskim razbremenilnim pogovorom ter jih na delavnici tudi izkusili. Predstavili bomo več tehnik sproščanja in jih tudi izvedli.

Izvajalki: dr. Andreja Lavrič, univ. dipl. ped. in prof. soc., in Elizabeta Vovko, univ. dipl. psih.

Seminar iz nujnih stanj v psihiatriji

spletni seminar: 19. oktober, 8.15–12.45

Vsebina:

- uvod v urgentna psihiatrična stanja in poti obravnave,
- prepoznavanje in obravna samomorilne ogroženosti,
- akutna psihoza in njeni vzroki,
- pogostejše motnje razpoloženja in anksiozne motnje,
- delirij in diferencialna obravna kognitivnega upada,
- preprečevanje oziroma obvladovanje agresivnega vedenja,
- uporaba psihiatričnih zdravil,
- prikazi primerov z razpravo,
- zaključek z vprašanji in razpravo.

Izvajalec: Marko Saje, dr. med., specialist psihiatrije

Prevzgoja samozavedanja – Delavnica za krepitev osebnostne moči – 1. del

delavnica: 21. oktober, 16.30–19.30

delavnica: 24. november, 16.30–19.30

Delavnica bo spodbudila udeležence, da se zavejo svoje osebnosti ter odkrijejo/ubesedijo lastna pričakovanja v zvezi z iskanjem ravnotežja med zasebnim, družabnim in profesionalnim. Udeleženci bodo izvedeli, kako je mogoče po vsaki krizi (z)rasti – se okrepiti, pridobiti znanje, napredovati, se izuriti, pogledati na situacijo z drugih/novih perspektiv; opredeliti problem, ga temeljito analizirati in se odločiti o rešitvi.

Izvajalka: prof. dr. Polona Selič - Zupančič, univ. dipl. psih.

Razvoj tima

delavnica: 21. oktober, 16.00–20.00 – Stili pogajanja/prepričevanja

delavnica: 1. december, 16.00–20.00 – Dinamika moči v službi

Namen treningov je pridobivanje novih veščin komuniciranja. Osrednja aktivnost vsakega modula je vaja in analiza vaje. Nad tem so udeleženci vedno navdušeni. Vaje izvajamo vedno na vaših primerih, da se z njimi lažje identificirate. Delavnice so namenjene

vsem, ki želijo izboljšati svoje komunikacijske veščine in dvigniti odnose na višjo raven (so)delovanja, ne glede na to, ali gre za službene, prijateljske ali domače odnose.

Izvajalka: Metka Komar, univ. dipl. ekon.

Kakšne barve si? – Delavnica komunikacije in SDI (Strenght Deployment Inventor)

delavnica: 3. november, 16.30–19.45

Učinkovita komunikacija pomeni prenos informacij med deležniki brez izgube podatkov in nepotrebnega časa. Pri tem morata dobro sodelovati tako pošiljatelj kot prejemnik informacij z uporabo tako besedne kot nebesedne komunikacije. S poznavanjem, zakaj je pomembna učinkovita komunikacija, kaj sploh to je in kako jo uporabiti v svojem domačem ali delovnem okolju, lahko pomembno prispevamo k razvoju lastnega socialnega življenja, boljšega timskega dela in uresničevanju lastnih želja.

Izvajalec: Zavod Medicinski trenerji

Izgorelost in profesionalizem v medicini

delavnica: 10. november, 16.30–19.45

Veliko medicinskih fakultet po svetu eksplicitno uči profesionalizem. Medicinski profesionalizem je set vrednot, obnašanja in odnosov, ki poudarja zaupanje javnosti v zdravnike. Medicina je poklic, pri katerem so zdravnikovo znanje, klinične veščine in presoja v službi zaščite in ponovnega vzpostavljanja dobrega počutja ljudi. Dobro počutje pa težko vzpostavlja zdravnik, ki je izgorel. Objave raziskav iz tujine kažejo na več kot 50 % izgorelost zdravnikov. Na delavnici se bomo pogovarjali o odkrivanju in preprečevanju izgorelosti ter metodah učenja profesionalizma v medicini.

Izvajalec: Zavod Medicinski trenerji

Mednarodna konferenca javno zdravstvo v EU in Sloveniji

konferenca: 15. november, 16.00–18.00

Namen konference je ugotoviti, kaj se pod pojmom »javno zdravstvo« razume v zahodnoevropskih

državah, ki izstopajo po učinkovitosti in dostopnosti svojih zdravstvenih sistemov. Primerjali bomo zdravstvene sisteme različnih držav: Finske, Švice, Nizozemske, Francije, Slovenije in Velike Britanije. Zaključek konference bo priporočilo, katere

spremembe zdravstvenega sistema v Sloveniji so bistvene, da bi se približali in dosegli nivo zdravstvene oskrbe, ki je primerljiv z najboljšimi državami v Evropi.

Izvajalec: Zdravniška zbornica Slovenije

Informacijska točka

Prijave in programi: www.domusmedica.si

Pregled in urejanje prijav: www.zdravniskazbornica.si (vstop v osebni profil preko »Prijava«, zavihek »Moje prijave«) **Potrdilo o izobraževanju** bo na voljo v nekaj dneh po dogodku v vašem osebnem profilu (v zavihku »Moje prijave« v rubriki »Arhiv«).

Dodatne informacije: Andreja Stepišnik, E: mic@zss-mcs.si

1. ob 8.00 • 9. SLOVENSKO SREČANJE O KLINIČNI FARMAKOLOGIJI: VARNA UPORABA ZDRAVIL

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162

št. udeležencev: 200

kotizacija: 130 EUR z DDV

k. točke: 6

vsebina: Srečanje je namenjeno vsem zdravnikom, predvsem zdravnikom družinske medicine, urgentne medicine, interne medicine, pediatrije, nevrologije in psihiatrije, ter farmaceutom v lekarnah (teme: farmakologija/farmacija, neželeni učinki, sodni primeri, zdravila in neplodnost, nočne more in sanje, obvladovanje alkoholizma in mačka z zdravili, ponarejena zdravila)

organizator: Sekcija za klinično toksikologijo SZD v sodelovanju s Centrom za klinično toksikologijo in farmakologijo UKCL in Inštitutom za farmakologijo in eksperimentalno toksikologijo Medicinske fakultete v Ljubljani, izr. prof. dr. Miran Brvar, dr. med.

prijave, informacije: prijave: Sekcija za klinično toksikologijo SZD, Center za zastupitve, Interna klinika, Univerzitetni klinični center Ljubljana, Zaloška cesta 7, 1000 Ljubljana, E: andreja.lamovsek@kclj.si, informacije: Miran Brvar, T: 01 522 12 93, E: miran.brvar@kclj.si

1. • IZBOR PRIPOROČIL ZA FIZIOTERAPEVTSKO OBRAVNAVO

kraj: preko spletne aplikacije Zoom

št. udeležencev: ni podatka

kotizacija: 120 EUR (z DDV) za člane Združenja fizioterapevtov Slovenije, 150 EUR (z DDV) za ostale

k. točke: v postopku

vsebina: Spletno strokovno srečanje je namenjeno fizioterapevtom in vsem ostalim članom rehabilitacijskih timov na vseh nivojih zdravstvene dejavnosti. Predstavljen bo pomen in nastajanje kliničnih smernic ter primer dobre prakse pri fizioterapevtski triazi pacientov. Strokovni vodje srečanja: Janez Špoljar, mag. fiziot., Marko Rudolf, dipl. fiziot., in Aleksander Zupanc, mag. fiziot.

organizator: URI – Soča

prijave, informacije: prijave W: <https://dogodki.uri-soca.si/sl/Dogodki/>, informacije: Marko Oset, E: dogodki@ir-rs.si, T: 030 620 377

1. ob 8.00 • ZAŠČITA DOJENJA: SKUPNA ODGOVORNOST

kraj: LAŠKO, Kulturni center

št. udeležencev: 100

kotizacija: 140 EUR (DDV ni vštet), kotizacija vključuje udeležbo na strokovnem srečanju, gradivo s povzetki predavanj, odmora s kavo in kosilo

k. točke: v postopku

vsebina: Cilj strokovnega srečanja je aktivna izmenjava izkušenj s primarne in terciarne ravni zdravstvenega varstva v nosečnosti in poporodnem obdobju ter vplivov na dojenje v času pandemije. Predstavili bomo tudi dojenje po operaciji dojke in novosti glede indikatorjev spremljanja prehrane dojenčkov in malčkov. Povabili smo dve strokovnjakinji iz tujine. Ilana Levene nam bo ob 40-letnici Mednarodnega kodeksa o trženju nadomestkov materinega mleka predstavila, kako naj vplivamo na profesionalne organizacije, da se odrečejo sponzorstvu s strani formul. Ob njenem predavanju bomo prikazali tudi, kje smo pri uresničevanju Kodeksa v Sloveniji. Natalie Shenker bo govorila o globalnem pogledu na mlečne banke. Srečanje je namenjeno družinskim zdravnikom, pediatrom, porodničarjem, patronažnim medicinskim sestram, svetovalkam za dojenje, zdravstvenemu osebju porodnišnic, pediatričnih oddelkov in ambulant ter drugih ustanov, kjer obravnavajo doječe matere in njihove otroke.

organizator: Slovenska fundacija Unicef, Pavšičeva 1, 1000 Ljubljana

prijave, informacije: Danica Živec, 01 583 80 73, 031 667 895, danica.zivec@unicef.si, <http://www.dojenje.unicef.si/>

1.–2 • ARITMIJE/PACING 2021

kraj: BRDO PRI KRANJU, Kongresni center Brdo, posestvo Brdo pri Kranju

št. udeležencev: ni omejeno

kotizacija: kotizacije ni

k. točke: v postopku

vsebina: 8. znanstveno-strokovno srečanje o elektrostimulaciji srca in motnjah srčnega ritma z mednarodno udeležbo – novosti s področja elektrostimulacije srca, defibrilacije, srčne resinhronizacije in srčnega popuščanja ter zdravljenja aritmij z zdravili ali ablacijo. Oblika simpozija bo v skladu s takratno epidemiološko situacijo in veljavnimi smernicami glede covida-19.

organizator: UKC Ljubljana, Klinični oddelek za kardiologijo v sodelovanju z Združenjem kardiologov Slovenije

prijave, informacije: E: info@aritmije-pacing.si, W: www.aritmije-pacing.si

1.–2. ob 8.00 • ŠOLA URGENCE 2021, 3. LETNIK

kraj: BLEND, Hotel Park, v primeru ugodne epidemiološke slike v živo, sicer preko spletne platforme	št. udeležencev: 300	kotizacija: kotizacija za virtualno udeležbo: specialisti 130 EUR, specializanti, sobni zdravniki, zdravstveni tehniki, dipl. zdravstveniki 100 EUR, pripravniki 70 EUR, kotizacija za udeležbo v živo: specialisti 160 EUR, specializanti, sobni zdravniki, zdravstveni tehniki, dipl. zdravstveniki 130 EUR, pripravniki 100 EUR	k. točke: ***
vsebina: Šola urgentne medicine 2021, 3. letnik (abdominalna kirurgija, gastroenterologija, ginekologija, onkologija, hematologija, endokrinologija, urologija, nefrologija)	organizator: Slovensko združenje za urgentno medicino, Zaloška cesta 2, 1525 Ljubljana – Klinični center	prijave, informacije: Ana Bogataj, 041 682 607, solaurgence@gmail.com	

1.–30. • PREPOZNAVANJE KOŽNEGA MALIGNEGA MELANOMA

kraj: spletno izobraževanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: 1
vsebina: Prim. dr. Ručigaj predstavi klinično sliko kožnega malignega melanoma. Podrobno pojasni, kaj bi lahko še storili za čimprejšnje prepoznavanje le-tega, in izpostavi raziskavo Dermatovenerološke klinike, v kateri so preučevali ozaveščenost splošne populacije o preprečevanju posledic izpostavljanja UV-žarkom.	organizator: Adriassonara d.o.o.	prijave, informacije: Mira Čirovič, T: 031 772 738, E: mira.cirovic@adriassonara.eu , W: www.pharmonia.si	

1. 10. 2021–31. 3. 2022 • CEPLJENJA PRI BOLNIKI S SLADKORNO BOLEZNIJO

kraj: spletna in mobilna aplikacija Register zdravil – multimedijška izobraževalna vsebina	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: ***
vsebina: Spletno izobraževanje o priporočenih cepljenjih pri bolnikih s sladkorno boleznijo. Celosten pregled priporočenih cepljenj proti pnevmokoku, gripi in hepatitisu B pri bolnikih s sladkorno boleznijo. (Do vseh izobraževanj lahko dostopate prek spletne strani www.mediatelly.co/cme in aplikacije Register zdravil (zavihek izobraževanja). Posamezno izobraževanje je na voljo leto dni.)	organizator: Modra jagoda, spletno oblikovanje in razvoj mobilnih aplikacij d.o.o.	prijave, informacije: informacije: Mediatelly podpora, T: 030 710 976, E: support@mediatelly.co , W: https://mediatelly.co/si/cme	

2. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA OTROKA 1

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 220 EUR	k. točke: ***
vsebina: Interaktivna učna delavnica SIM-centra je namenjena zdravnikom, medicinskim sestram, celotnim zdravstvenim timom, študentom medicine in zdravstvene nege, s ciljem izboljšanja varnosti pacientov in zadovoljstva z večjo učinkovitostjo.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

2. ob 9.00 • A B C DIABETES V AMBULANTI DRUŽINSKE MEDICINE

kraj: VRANSKO, Hotel Grof	št. udeležencev: 30	kotizacija: ni podatka	k. točke: v postopku
vsebina: Izobraževanje je namenjeno osvežitvi nujnih osnovnih znanj o sladkorni bolezni za zdravstvene delavce na primarni ravni ter povezovanju primarne in sekundarne ravni pri obravnavi oseb s sladkorno boleznijo. Predavatelji bodo s primarne in sekundarne ravni Savinjske regije (zdravniki in medicinske sestre).	organizator: Društvo EDMED	prijave, informacije: Simon Javornik, T: 041 724 318, E: info@drustvoEDMED.si , W: www.drustvoEDMED.si	

4.–6. ob 9.00 • PODIPLOMSKI TEČAJ PROTIMIKROBNEGA ZDRAVLJENJA

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica	št. udeležencev: 35	kotizacija: 200 EUR (DDV ni vključen)	k. točke: 14
vsebina: tečaj	organizator: Sekcija za protimikrobno zdravljenje pri SZD, Japljeva 2, 1000 Ljubljana	prijave, informacije: Simona Rojs, 01 522 42 20, simona.rojs@kclj.si , http://www.szpz.info	

6. ob 16.00 • RAZVOJ TIMA: DINAMIKA KONFLIKTA

kraj: Zoom	št. udeležencev: 20	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 52 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjaviti v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 4
vsebina: Slabi odnosi, veliko kreganja – in premalo razreševanja konfliktov. Za tiste, ki imate te težave v službi, bomo na delavnici pogledali, kaj lahko naredimo, da obvladamo konfliktno situacijo. Ogledali si bomo, kaj se dogaja v konfliktnih situacijah, zakaj se zapletemo vanje, in seveda dali poudarek komunikacijskim veščinam, s pomočjo katerih konflikte razrešimo.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

6. ob 16.30 • ODPREDAVAJ, KOT SE ŠIKA! – DELAVNICA JAVNEGA NASTOPANJA NA SPLETU

kraj: Zoom	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 3
vsebina: V medicini se nenehno srečujemo v situacijah, ko se je treba javno izpostaviti. To se lahko zgodi na jutranjem raportu ali na strokovnem srečanju. Povsod nas lahko hkrati spremlja tudi tema, ki jo moramo znati uporabiti v svojo korist. Na delavnici se bomo naučili, kako pripraviti in izvesti dober javni nastop, kje so skrite zanke in kako se soočiti s tremo. Predavanje bo prilagojeno trenutnim razmeram, kjer moramo javno nastopati pred spletno kamero.		orga-nizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

8. 10., 15. 10, 22. 10., 5. 11., 12. 11., 19. 11., 3. 12., 10. 12., 17. 12. • HORULAE GERIATRICAE – PODIPLOMSKI TEČAJ IZ GERIATRIJE

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162	št. udeležencev: 35	kotizacija: 500 EUR	k. točke: ***
vsebina: Pojavne oblike bolezni se pri starostnikih v marsičem razlikujejo od mlajših oseb. Poznavanje bolezni v starosti pa je pomembno. Zato Slovenska medicinska akademija v sodelovanju z MF v Ljubljani organizira podiplomski tečaj iz geriatrije, ki je namenjen družinskim zdravnikom in drugim usmerjenim specialistom in specializantom, ki se pri svojem delu srečujejo s starostniki.		organizator: Slovenska medicinska akademija, prof. dr. Pavel Poredoš, dr. Božidar Voljč	prijave, informacije: prijave: E: tecaj@sma.si , informacije: prof. dr. Pavel Poredoš, E: pavel.poredos@kclj.si , T: 01 434 25 80, E: tecaj@sma.si

8. ob 8.00 • INTERDISCIPLINARNA OBRAVNAVA BOLNIKA Z BOLEČINO V KRIŽU

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica oz. Zoom	št. udeležencev: 100	kotizacija: člani SZB 50 EUR, ostali 70 EUR	k. točke: 5,5
vsebina: Seminar je namenjen zdravnikom različnih specialnosti, ki se pri svojem delu srečujejo z bolniki z bolečino v križu. Namen seminarja je predstaviti razumevanje in obravnavo bolnika z bolečino v križu, predvsem ko ta postane kronična. Pomemben del bolnikov s kronično bolečino v križu bi potreboval obravnavo v interdisciplinarnem timu, ker na vzdrževanje bolečine ne vpliva samo okvara tkiva, ampak so pomembni številni drugi dejavniki, kot je stres, strah pred poslabšanjem bolečine in izogibanje aktivnosti ter različni psihosocialni dejavniki.		organizator: Slovensko združenje za zdravljenje bolečine, UKC Maribor	prijave, informacije: Barbara Kosmina Štefančič, T: 041 697 606, E: info@szzb.si , W: www.szzb.si

Prestavljeno na maj 2022 • 23. AŽMANOVI DNEVI URGENTNE, DRUŽINSKE IN GORSKE MEDICINE

kraj: GOZD MARTULJEK, Hotel Špik	št. udeležencev: 180	kotizacija: 180 EUR za oba dneva, 100 EUR za en dan, specializanti in upokoenci 120 EUR za oba dneva, 70 EUR za en dan (DDV je vključen v ceno), kotizacije ni za upokojene zdravnike Gorske reševalne zveze Slovenije ob predhodni prijavi	k. točke: ***
vsebina: Simpozij za vse, ki jih zanima urgentna, družinska in gorska medicina. Vodilne teme: sodobna terapija na terenu, dihalna pot, novosti, pogled strokovnjakov na napake v zdravstvu...		organizator: Komisija za medicino Gorske reševalne zveze Slovenije in Osnovno zdravstvo Gorenjske, prim. dr. Iztok Tomazin, dr. med., spec.	prijave, informacije: prijave: E: azmanovi.dnevi@zd-trzic.si , informacije: Branka Hrovat: T: 04 598 22 52, Iztok Tomazin, T: 04 598 22 10, 04 598 22 45, W: https://www.zd-trzic.si/?subpageid=182 , E: azmanovi.dnevi@zd-trzic.si , tajnistvo@zd-trzic.si , iztok.tomazin@mf.uni-lj.si

11. ob 8.20 • 7. ŠOLA REPRODUKTIVNEGA ZDRAVJA ŽENSK

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, spletno izobraževanje	št. udeležencev: 150	kotizacija: 90 EUR, specializanti in upokoenci so kotizacije oproščeni	k. točke: v pos-topku
vsebina: Slovensko menopavzno društvo in Združenje za ambulantno ginekologijo SZD prireja jesenska termina »7. šole reproduktivnega zdravja žensk« (11. 10. in 23. 11.) v spletni obliki. Strokovnim predavanjem bodo prikjučene tudi zanimive interaktivne delavnice. Izobraževanje je namenjeno vsem specialistom ginekologije in porodništva, splošnim/družinskim zdravnikom, farmacevtom. Natisnili smo tudi zbornik strokovnih prispevkov in poskrbeli za dodelitev licenčnih točk.		orga-nizator: Slovensko menopavzno društvo	prijave, informacije: prijave: www.tinyURL.com/sola2021 , v primeru težav se obrnite na: infoginek@gmail.com , informacije: prim. Lucija Vrabčič Dežman, dr. med., 041 798 048, 041 798 048, lucija.vrabic@gmail.com

11. 10. 2021–14. 5. 2022 ob 17.00 • MEDNARODNA ŠOLA AKUPUNKTURE

kraj: on-line in Fakulteta za šport	št. udeležencev: izobraževanje bo izvedeno, če bo prijavljenih vsaj 15 kandidatov	kotizacija: teoretični del (200 ur) in seminarji (100 ur) je 3600 EUR, možnost plačila v največ devetih mesečnih obrokih	k. točke: ***
vsebina: Vsak kandidat mora za priznanje praktičnega dela opraviti prakso (150 ur) v določenih zdraviliščih in v akupunkturnih ambulan- tah v EU ali v bolnišnicah na Kitajskem, Šrilanki in podobno. Praktični del je pogoj, da lahko kandidat opravlja izpit in pridobi certifikat oz. ustrezno diplomu. Šola je namenjena vsem zdravnikom, zobozdrav- nikom in absolventom medicine in dentalne medicine (izpit opravijo po zaključku fakultete). Šola (predavanja) traja 9 mesecev (22 ur tedensko).		organizator: Zdravstveni zavod za medicino športa in akupunktu- re Ljubljana, član WFAS – Svetovne organizacije akupunkturnih zdru- ženj, in Akademija za tradicio- nalno kitajsko medicino, Peking, Kitajska, prof. dr. Edvin Dervisevič, višji znanstveni svetnik	prijave, informacije: prijave: E: edvin.dervisevic@guest.arnes.si , informacije: prof. dr. Edvin Dervisevič, T: 041 341 790

12. ob 9.00 • OSKRBA RANE, PREPOZNAVNA SEPTIČNEGA ŠOKA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: izobraževanje	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, 01 47 23 780, prijava.sim@zd-lj.si	

12. ob 9.00 • KRIZNO KOMUNICIRANJE – OBRAVNAVA TEŽAVNIH STRANK

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Zoom	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: v pos- topku
vsebina: Kako se lahko odzivamo drugače in na neprimerno komunikacijo stranke reagiramo bolj proaktivno (vključitev stranke v iskanje rešitev) in manj stresno (vkopanost na črno-beli opciji: beg ali boj)?		organizator: Zdravniška zbor- nica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

12. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA PACIENTA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: interaktivna učna delavnica SIM-centra	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, 01 47 23 780, prijava.sim@zd-lj.si	

12. ob 16.30 • DOBRO VZDUŠJE NA DELOVNEM MESTU – DELAVNICA REŠEVANJA KONFLIKTOV

kraj: Zoom	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 3
vsebina: Večkrat nas v službi pri sodelavcu ali bolniku nekaj zmoti in ne vemo, kako bi se odzvali. Zgodi se, da podležemo čustvom in reagiramo burno, brez pomisleka. Spet drugič smo tihi in ne damo povratne informacije, ker se bojimo, da bodo sledile negativne posledice. Na delavnici bomo poskušali simulirati najbolj pogoste konfliktne situacije in pri tem vključevati osebne izkušnje udeležencev. Naučili se bomo uporabe tehnik reševanja konfliktov in znanje izpopolnili z metodami aktivnega poslušanja.		orga- nizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

13. ob 15.30 • DELAVNICA ZA SPECIALIZANTE

kraj: Zoom	št. udeležencev: 23	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v pos- topku
vsebina: Na delavnici za specializante vam bomo predstavili pravice, obveznosti in odgovornosti specializanta, delovnopravne dileme specializan- tov, delovanje E-lista ter kako opraviti specializacijo in ne izgoreti.		organizator: Zdravniška zbor- nica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

15. ob 9.00 • OBVLADOVANJE STRESA OB KRIZNIH DOGODKIH V ZDRAVNIŠKI SLUŽBI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162 ali Zoom	št. udeležencev: 23	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 132 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 4,5
vsebina: Udeleženci bodo spoznali krizne dogodke s poudarkom na dogodkih v zdravstvu. Spoznali bodo faze in vrste odziva na travmatski dogodek ter različne vrste pomoči po tovrstnem dogodku. Podrobneje se bomo posvetili individualnim in skupinskim razbremenilnim pogovorom ter jih na delavnici tudi izkusili (tudi na temo covid-19). Predstavili bomo več tehnik sproščanja in jih tudi izvedli.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepisnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

15.–16. • SODOBNA KARDIOLOGIJA 2021

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska c. 162	št. udeležencev: ni podatka	kotizacija: da	k. točke: ***
vsebina: Redno letno strokovno srečanje Združenja kardiologov Slovenije z mednarodno udeležbo. Iz vsebine: aktualne teme v kardiologiji, najnoveše smernice ESC in slovenska priporočila, predstavitev izvirnih znanstvenih del slovenskih kardiologov, revija zanimivih kliničnih primerov idr. Oblika simpozija bo v skladu s takratno epidemiološko situacijo in veljavnimi smernicami glede covid-19.		organizator: Združenje kardiologov Slovenije	prijave, informacije: T: 01 43 42 100, E: sasa.radelj@sicardio.org , W: www.sicardio.org

15.–16. ob 12.00 • REDNI STROKOVNI SESTANEK ZDRUŽENJA HEMATOLOGOV SLOVENIJE SZD

kraj: PORTOROŽ, Kongresni center Bernardin	št. udeležencev: 60	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 9
vsebina: Sestanek je namenjen specialistom in specializantom hematologije, interne medicine, onkologije, pediatrije in transfuzijske medicine (sekcijski sestanek: Akutne levkemije, Diseminirani plazmocitom, Redke mieloproliferativne bolezni, Hemofilija). Sodelujejo predavatelji iz Slovenije.		organizator: Združenje hematologov Slovenije – SZD, asist. dr. Matevž Škerget, dr. med.	prijave, informacije: prijave: ob registraciji, informacije: asist. dr. Matevž Škerget, dr. med., T: 01 522 13 65

15.–16. ob 8.00 • XXI. NOVAKOVI DNEVI: PREEKLAMPSIJA IN ZASTOJ PLODOVE RASTI TER PRESEJALNE PREISKAVE V PRVEM TRIMESEČJU NOSEČNOSTI IN PRI NOVOROJENČKU

kraj: MARIBOR, Hotel City oz. hibridno srečanje glede na epidemiološke razmere	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 130 in 260 EUR + DDV	k. točke: 9
vsebina: Strokovno izobraževanje je namenjeno specialistom in specializantom ginekologije in porodništva, pediatrije, anesteziologije, družinskim zdravnikom oz. specialistom drugih strok, babicam, medicinskim sestram, ki delajo z nosečnicami ali novorojenčki.		organizator: Združenje za perinatalno medicino pri SZD, Klinični oddelek za perinatologijo, Ginekološka klinika UKC Ljubljana, Oddelek za perinatologijo, Klinika za ginekologijo in perinatologijo, UKC Maribor, doc. dr. Tanja Premru Sršen, dr. med.	prijave, informacije: prijave: UKC Ljubljana, ERIK, Šlajmerjeva 3, 1000 Ljubljana ali E: martina.peclin@mf.uni-lj.si , informacije: Martina Pečlin, T: 01 522 60 20

15.–16. ob 8.00 • 23. FAJDIGOVI DNEVI

kraj: KRANJSKA GORA, Hotel Kompas	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 150 EUR	k. točke: 6
vsebina: Srečanje je namenjeno zdravnikom, skupinam v osnovnem zdravstvu, študentom pri predmetu družinska medicina, sekundarijem, specializantom družinske medicine in upokojenim zdravnikom. Namen srečanja je omogočiti udeležencem, da se podrobneje seznajajo z novostmi na področju diagnostike in zdravljenja najpogostejših bolezni, s katerimi se srečujemo na primarnem nivoju. Program je zasnovan tako, da bodo slušatelji dobili odgovore na čim več aktualnih vprašanj in bodo nova znanja lahko s pridom uporabili pri svojem praktičnem delu.		organizator: Zavod za razvoj družinske medicine (Dean Klančič)	prijave, informacije: Nina Gerdina, T: 01 438 69 14, E: info@zrdm-idfm.si , W: https://www.e-medicina.si/fajdigovi-dnevi

15.–16. ob 9.00 • SLADKORNA BOLEZEN 2021

kraj: VELENJE, Hotel Paka	št. udeležencev: 70	kotizacija: 260 EUR + DDV	k. točke: 13
vsebina: Udeleženci dvodnevne izobraževanja se bodo podrobno seznanili s sladkorno boleznijo. Spoznali bodo diagnostiko in epidemiologijo sladkorne bolezni ter posebej podrobno pripomočke in tehniko vbrizgavanja insulina in agonistov GLP1, pripomočke in tehniko merjenja ravni glukoze v krvi, zdravo prehrano, samovođenje sladkorne bolezni itn. Velik poudarek bo na sodobnih smernicah glede preprečevanja dejavnikov tveganja in zdravljenja sladkorne bolezni.		organizator: Društvo EDMED	prijave, informacije: Simon Javornik, T: 041 724 318, E: info@drustvoEDMED.si , W: www.drustvoEDMED.si

15.–17. ob 16.50 • DERMATOLOŠKI VIKEND: OTROŠKA DERMATOLOGIJA, URTIKARIJA IN ANGIOEDEM, ALERGIJSKE IN KOŽNE BOLEZNI

kraj: PORTOROŽ, Hotel Bernardin	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 100 EUR z DDV, za člane ZSD ni kotizacije	k. točke: ***
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno dermatologom, pediatrom, družinskim zdravnikom in drugim zainteresiranim zdravnikom.	organizator: Združenje slovenskih dermatovenerologov, prof. dr. Jovan Miljković	prijave, informacije: prijave: E: zsd.si.info@gmail.com , informacije: Lojzka Miklič, T: 031 354 924, E: zsd.si.info@gmail.com	

16.–17. • GRADED MOTOR IMAGERY

kraj: preko spletne aplikacije Zoom	št. udeležencev: 30	kotizacija: 420 EUR (z DDV)	k. točke: ***
vsebina: Spletni tečaj z mednarodno udeležbo. Tečaj predstavi postopek rehabilitacije, ki se uporablja za zdravljenje bolečin in gibalnih težav, povezanih s spremenjenim živčnim sistemom, z vadbo možganov v izmerjenih in nadzorovanih korakih, ki se z napredovanjem povečujejo. Tri različne tehnike zdravljenja, ki se izvajajo zaporedoma, vključujejo trening razločevanja leve/desne strani telesa, vadbo motoričnih slik in terapijo. Seminar bo potekal v angleškem jeziku, prevod ni zagotovljen. Izvajalec tečaja: Tim Beames, MSc BSc MCSP, NOI Group (http://www.noigroup.com)	organizator: URI – Soča v sodelovanju z NOI Group	prijave, informacije: prijave: W: https://dogodki.uri-soca.si/sl/Dogodki/ , informacije: Marko Oset, E: dogodki@ir-rs.si , T: 030 620 377	

18. ob 9.00 • HIŠNI OBISKI

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: izobraževanje	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

19. ob 8.15 • SEMINAR IZ NUJNIH STANJ V PSIHIATRIJI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Zoom	št. udeležencev: 260	kotizacija: sekundariji 40 EUR, ostali člani 100 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 4,5
vsebina: Udeleženci seminarja bodo spoznali urgentna psihiatrična stanja in poti obravnave, prepoznavanje in obravnavo samomorilne ogroženosti, akutno psihozo in njene vzroke, pogostejše motnje razpoloženja in anksiozne motnje, delirij in diferencialno obravnavo kognitivnega upada, preprečevanje oz. obvladovanje agresivnega vedenja ter uporabo psihiatričnih zdravil. Predstavljeni bodo prikazi primerov z razpravo.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

19. ob 9.00 • PALIATIVNA OSKRBA (PO) BOLNIKA NA PRIMARNEM NIVOJU, MODUL 1 – UČENJE S SIMULACIJAMI V ZDRAVSTVU

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: Pristop k bolniku s PO in njegovi družini, primerna komunikacija z bolnikom in njegovimi svojci, ocena stanja bolnika, simptomatika bolnika in lajšanje simptomov, uporaba elastomerske črpalke za podkožno dajanje zdravil, sc. terapija, oskrba onkološke kronične rane.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

19. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA PACIENTA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: interaktivna učna delavnica SIM-centra	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

20. ob 9.00 • POROD 2

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: ukrepanje ob komplikacijah pri porodu, reanimacija nosečnice, reanimacija novorojenčka, timsko delo pri izvajanju poroda z zapletom	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

20. ob 16.30 • KAKO VODIMO SEBE? – DELAVNICA OSEBNOSTNEGA VODENJA

kraj: Zoom	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: v pos-topku
vsebina: Ko vidimo besedo vodenje, se običajno pred nami prikaže slika skupine ljudi, med katerimi ima en posameznik vlogo, da koordinira, svetuje, motivira, vodi. Le malokrat pa stopimo korak naprej in pogledamo vsakega posameznika posebej. Kako vodimo sebe? Dosegamo osebne cilje? Kako si te cilje sploh postavljamo? Imamo višji cilj v našem življenju? Ta delavnica ponuja orodja, s pomočjo katerih si bodo udeleženci lažje odgovorili na zgornja vprašanja. S posebnimi metodami samorefleksije bodo dobili uvid v zadovoljstvo s specifičnimi področji svojega življenja (kariera, odnosi, prosti čas, življenjski namen). Po analizi se bodo osredinili na snovanje načrta, kako izboljšati določeno področje. Postavljanje ciljev je ključna veščina pri osebnem (in skupinskem) vodenju, saj je pomembno, da so cilji merljivi, uresničljivi, a kljub temu drzni in ambiciozni. Ne nazadnje pa sledijo orodja za uresničevanje teh ciljev: postavljanje prioritet, razporejanje s časom, ohranjanje motivacije.		orga-nizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, 01 30 72 194, andreja.stepisnik@zds-mcs.si

20. ob 17.00 • 4. STROKOVNI SESTANEK SZAIM

kraj: MARIBOR, v hibridni obliki	št. udeležencev: neomejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: v pos-topku
vsebina: 4. strokovni sestanek SZAIM. Sestanek bo izveden v hibridni obliki, kar pomeni, da se bo do 50 udeležencev zbralo v živo v Mariboru, ostali pa se bodo lahko udeležili preko spleta. Več informacij na www.szaim.org .		organizator: Slovensko združenje za anesteziologijo in intenzivno medicino	prijave, informacije: Robert Berger, 02 321 15 86, info@szaim.org , www.szaim.org

21. • TEHNOLOŠKI IZZIVI V REHABILITACIJI PO MOŽGANSKI KAPI

kraj: preko on-line aplikacije Zoom	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: 50 EUR (z DDV)	k. točke: ***
vsebina: Seminar je namenjen vsem zdravstvenim delavcem in sodelavcem v zdravstvu in socialnem varstvu, ki se pri svojem delu srečujejo s pacienti po možganski kapi – zdravnikom specialistom družinske medicine, fizikalne in rehabilitacijske medicine, nevrologi in drugih specialnosti.		organizator: URI – Soča, vodi seminarja: doc. dr. Nataša Bizovičar, dr. med., in doc. dr. Nika Goljar Kregar, dr. med.	prijave, informacije: prijave: W: https://dogodki.uri-soca.si/sl/Dogodki/TEHNOLOSKI_IZZIVI_V_REHABILITACIJI_PO_MOZGANSKI_KAPI_mozganski_kapi/ do 10. 10. 2021, informacije: Marko Oset, E: dogodki@ir-rs.si , T: 030 620 377

21. ob 9.00 • XXIX. e-SEMINAR »IN MEMORIAM DR. DUŠANA REJE«

kraj: e-izobraževanje	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: E-seminar je namenjen zdravnikom in drugim zdravstvenim sodelavcem, profesorjem in predavateljem zdravstvene vzgoje ter študentom medicine. Tematika letošnjega e-seminarja bo pomen zdravega življenjskega sloga v različnih skupinah prebivalstva. Priznani slovenski strokovnjaki bodo predstavili pomen življenjskega sloga za zdravje posameznika, način motivacije za spremembe, etični in filozofski pogled na tematiko. Predstavljeno bo cepljenje proti raku in trije presejalni programi za raka ter delo ambasadorja presejalnega programa.		organizator: Zveza slovenskih društev za boj proti raku, Onkološki inštitut Ljubljana, NIJZ, Ministrstvo za zdravje, doc. dr. sc., B Mateja Krajc, dr. med.	prijave, informacije: prijave: E: sekretar@protiraku.si , informacije: Diana Krivic, E: sekretar@protiraku.si , T: 051 688 921

21. ob 8.15. • OSNOVE OTROŠKE KIRURGIJE

kraj: MARIBOR, UKC, virtualna izvedba	št. udeležencev: ni omejeno	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: tečaj za pediatrie, specializante pediatrije, kirurge, specializante kirurgije, družinske zdravnike in specializante, urgentne zdravnike in specializante ter pripravnike in študente medicine		organizator: UKC Maribor, Klinika za kirurgijo, Otroška kirurgija, asist. Milena Senica Verbič, dr. med., spec. otroške in splošne kirurgije	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Nina Bračič, prof., T: 02 321 29 40, E: nina.bracic@ukc-mb.si

21.–22. 10. ob 8.00 • 2. ŠOLA OBVLADOVANJA BOLEČINE: DODATNA ZNANJA O OBVLADOVANJU BOLEČINE

kraj: LJUBLJANA, M Hotel	št. udeležencev: 30	kotizacija: 680 EUR	k. točke: 16,5
vsebina: 60-urni program je sestavljen tako, da ga SZD prizna kot dodatna znanja in udeleženec po opravljenem izpitu pridobi diplo-mo. Izobraževanje je namenjeno zdravnikom različnih specialnosti, ki se pri svojem delu srečujejo z obvladovanjem bolečine.		organizator: Slovensko združenje za zdravljenje bolečine, Splošna bolnišnica Maribor	prijave, informacije: Neli Vintar, T: 041 437 195, E: nvintar@gmail.com , W: www.szzb.si

21.–22. ob 8.00 • ES-PCR SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV SREDNJEVROPSKIH DRŽAV

kraj: MARIBOR, VŠGT (v primeru poslabšanja epidemične situacije se simpozij organizira on-line)	št. udeležencev: do 100	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno zdravnikom pediatrom.	organizator: UKC Maribor, prof. dr. Nataša Marčun Varda	prijave, informacije: prijave: W: www.ukc-mb.si (strokovna srečanja), informacije: Rebeka Gerlič, T: 02 321 28 13	

21.–22. • TEČAJ KIRURŠKIH TEHNIK V ABDOMINALNI KIRURGIJI

kraj: LJUBLJANA, UKC, KO za abdominalno kirurgijo, Medicinska fakulteta Ljubljana	št. udeležencev: 16	kotizacija: 150 EUR	k. točke: 12
vsebina: podiplomski tečaj iz kirurgije	organizator: UKC Ljubljana, SPS Kirurška klinika, KO za abdominalno kirurgijo	prijave, informacije: Jan Grosek, T: 01 522 72 65, E: jan.grosek@kclj.si , W: https://www.zeks.si/c/delavnice/	

21.–22. ob 15.00 • TRADICIONALNO STROKOVNO SREČANJE AKUTNA MOŽGANSKA KAP XIV IN TELEMEDICINA

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162 in preko spleta	št. udeležencev: do 300 po predhodni prijavi	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: 12
vsebina: Strokovno srečanje je namenjeno širši strokovni javnosti iz Slovenije in tujine – zdravnikom nevrologom, internistom, zdravnikom urgentne medicine, družinske in splošne medicine, nevrokirurgom, radiologom, zdravnikom intenzivne medicine in enot za zdravljenje možganske kapi ter drugemu medicinskemu osebju, ki je vključeno v obravnavo bolnikov z možgansko kapjo (DMS, MS, rehabilitacijsko osebje). Program bo objavljen na spletni strani www.mozganska-kap.info .	organizator: Sekcija za možganskožilne bolezni pri SZD ob strokovnem sodelovanju slovenskih in tujih strokovnjakov s področja možganskožilnih bolezni, prim. prof. dr. Bojana Žvan, dr. med., v. svet.	prijave, informacije: prijave: W: www.mozganska-kap.info , informacije: Andreja Merčun, T: 040 179 905, E: mzb@mozganska-kap.info	

22. ob 9.00 • SIMULACIJA PORODA

kraj: MARIBOR, MF, Univerza v Mariboru, Taborska ulica 8, prostora 1N26 in 1N25A	št. udeležencev: 20	kotizacija: 160 EUR (DDV vključen)	k. točke: 10
vsebina: Učna delavnica je namenjena za zdravnike specialiste in specializante ginekologije in porodništva, pediatrije, zdravnike specialiste in specializante družinske medicine, zdravnike specialiste in specializante urgentne medicine ter zdravnike pripravnike, babice, medicinske sestre in zdravstvene tehnike. Vsebina izobraževanja: Normalni porod, Vodstvo normalnega poroda, Patološki porod in ukrepi, Ukrepi pri patološkem porodu.	organizator: Univerza v Mariboru, Medicinska fakulteta, Katedra za ginekologijo in porodništvo	prijave, informacije: prijave: W: http://www.mf.uni-mb.si/si/oglasna-deska/ucne-delavnice , informacije: Romana Grajner, T: 02 234 58 26, E: romana.grajner@um.si	

22. ob 9.00 • TPO IN AED ZA TIME V ZOBOZDRAVSTVU

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 200 EUR	k. točke: ***
vsebina: Interaktivna učna delavnica SIM-centra je namenjena zobozdravnikom in zobnim asistentom (timom v zobozdravstvu), s ciljem izboljšanja varnosti pacientov in učinkovitosti zaposlenih.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

22.–23. • ŠOLA KLINIČNE PREHRANE

kraj: e-izobraževanje	št. udeležencev: 50	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Šola je namenjena izobraževanju in usposabljanju zdravnikov in diplomiranih medicinskih sester glede osnovnih znanj klinične prehrane.	organizator: Slovensko združenje za klinično prehrano	prijave, informacije: prijave: W: http://kliniknaprehrana.si/ , informacije: Ajda Švab, T: 031 821 695, E: slozpk@gmail.com	

25. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA PACIENTA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: interaktivna učna delavnica SIM-centra	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

28. ob 17.00 • VEČ GLASBE, PROSIM

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Dunajska cesta 162 ali Zoom	št. udeležencev: 15	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 45 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 2
vsebina: Inovativno in sproščeno nas bosta Benjamin in Manca Izmajlov v interaktivni obliki z besedami in izvedbo popeljala v svet glasbe skozi poslušanje, razlago, vpogled, vodeno doživljanje, spoznavanje vseh dimenzij glasbe in njene prepletenosti z drugimi življenjskimi vidiki. Z glasbo in čuječnostjo bo vaš življenjski nazor bogatejši in veliko bolj zanimiv.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepisnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

2. 11. 2021–30. 1. 2022 • ANTIBIOTIČNO ZDRAVLJENJE NEZAPLETENIH OKUŽB SEČIL

kraj: spletno izobraževanje	št. udeležencev: neomejeno	kotizacija: ni podatka	k. točke: ***
vsebina: Predavateljica prof. dr. Bojana Beović, dr. med., specialistka infektologije, predstavi priporočila evropskega urološkega združenja za zdravljenje nezapletenih okužb spodnjih sečil, primerja učinkovitost, občutljivost in neželene učinke antibiotikov za zdravljenje cistitisa, spregovori pa tudi o nedavni klinični raziskavi, v kateri so primerjali antibiotika fosfomicin in nitrofurantoin.		organizator: Adriasonara d.o.o.	prijave, informacije: Mira Čirovič, 031 772 738, mira.cirovic@adriasonara.eu , www.pharmonia.si

3. ob 16.00 • RAZVOJ TIMA: STILI POGAJANJA/PREPRIČEVANJA

kraj: Zoom	št. udeležencev: 20	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 52,50 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: 4
vsebina: Na delavnici si bomo ogledali najbolj pogoste vedenjske strategije oz. stile, ki jih uporabljamo v konfliktnih situacijah. Vsak ima svoj prednostni stil, ki pa deluje samo pri določenih sogovornikih, pri drugih pa ne. Seznanili se bomo z vsemi stili in njihovimi posebnostmi. Naučili se bomo prepoznati različne stile in kako se odzivamo nanje.		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepisnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

3. ob 16.30 • KAKŠNE BARVE SI? – DELAVNICA KOMUNIKACIJE IN SDI

kraj: Zoom	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: v postopku
vsebina: Učinkovita komunikacija pomeni prenos informacij med deležniki brez izgube podatkov in nepotrebnega časa. Pri tem morata dobro sodelovati tako pošiljatelj kot prejemnik informacij z uporabo tako besedne kot nebesedne komunikacije. S poznavanjem, zakaj je pomembna učinkovita komunikacija, kaj sploh to je in kako jo uporabiti v svojem domačem ali delovnem okolju, lahko pomembno prispevamo k razvoju lastnega socialnega življenja, boljšega timskega dela in uresničevanju lastnih želja. Pri tem, kako dobro komunicirati in preprečevati nepotrebne konflikte, pomaga tudi Strength Deployment Inventory (SDI).		organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepisnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si

4.–5. • DELAVNICA INVAZIVNEGA ZDRAVLJENJA ATRIJSKE FIBRILACIJE 2021

kraj: LJUBLJANA, UKC in on-line	št. udeležencev: ni podatka	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Delavnica je namenjena kardiologom (elektrofiziologom) in kardiokirurgom iz naše širše regije, ki se srečujejo z obravnavo motenj srčnega ritma pri rednem kliničnem delu. Na delavnici bodo v obliki predavanj, s posnetimi kliničnimi primeri ter šestimi prenosi iz operacijske dvorane predstavljene najnovejšie indikacije, tehnologije in pristopi pri izvedbi katetske ablacije zdravljenja atrijske fibrilacije.		organizator: UKC Ljubljana, Interna klinika, KO za kardiologijo, Kirurška klinika, KO za kirurgijo srca in ožilja in Združenje kardiologov Slovenije	prijave, informacije: E: jernej.stublar@kclj.si , E: sasa.radelj@sicardio.org

5.–6. • ŠOLA KLINIČNE PREHRANE

kraj: e-izobraževanje	št. udeležencev: 50	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: ***
vsebina: Šola je namenjena izobraževanju in usposabljanju zdravnikov in diplomiranih medicinskih sester glede osnovnih znanj klinične prehrane.		organizator: Slovensko združenje za klinično prehrano	prijave, informacije: prijave: W: http://klicnaprehrana.si/ , informacije: Ajda Švab, T: 031 821 695, E: slozkg@gmail.com

6. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA OTROKA 2

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 220 EUR	k. točke: ***
vsebina: Interaktivna učna delavnica SIM-centra je namenjena zdravnikom, medicinskim sestram, celotnim zdravstvenim timom, študentom medicine in zdravstvene nege, s ciljem izboljšanja varnosti pacientov in učinkovitosti zaposlenih.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

8. ob 9.00 • REANIMACIJA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: nove smernice reanimacije, sprostitev dihalne poti, ravnanje z dihalnim balonom, asistenca pri endotrahealni intubaciji, zunanja masaža srca, varna defibrilacija, zdravila pri reanimaciji, timsko delo pri reanimaciji	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

10. ob 16.30 • IZGORELOST IN PROFESIONALIZEM V MEDICINI

kraj: Zoom	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: v postopku
vsebina: Veliko medicinskih fakultet po svetu eksplicitno uči profesionalizem. Medicinski profesionalizem je set vrednot, obnašanja in odnosov, ki poudarja zaupanje javnosti v zdravnike. Medicina je poklic, pri katerem so zdravnikovo znanje, klinične veščine in presoja v službi zaščite in ponovnega vzpostavljanja dobrega počutja ljudi. Dobro počutje pa težko vzpostavlja zdravnik, ki je izgorel. Objave raziskav iz tujine kažejo na več kot 50 % izgorelost zdravnikov. Na delavnici se bomo pogovarjali o odkrivanju in preprečevanju izgorelosti ter metodah učenja profesionalizma v medicini.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, T: 01 30 72 194, E: andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

11.–12. ob 8.00 • 63. TAVČARJEVI DNEVI

kraj: LJUBLJANA, Kongresni center Four Points by Sheraton (hotel MONS)	št. udeležencev: 500	kotizacija: 100 EUR, za upokojence in študente medicine ni kotizacije	k. točke: 15
vsebina: Predavanja in delavnice so namenjeni internistom, zdravnikom družinske medicine, specializantom medicine, študentom medicine.	organizator: Katedra za interno medicino, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani, v sodelovanju s Slovenskim zdravniškim društvom, prof. Mitja Košnik, dr. med.	prijave, informacije: prijave: W: http://tavcarjevi.si , informacije: prof. Mitja Košnik, dr. med., E: mitja.kosnik@mf.uni-lj.si	

12. ob 9.00 • REANIMACIJA NOVOOROJENCA

kraj: MARIBOR, MF, Univerza v Mariboru, Medicinska fakulteta, Taborska ulica 8, prostori 1N26, 1N25A in 1N23	št. udeležencev: 15	kotizacija: 160 EUR (DDV vključen)	k. točke: 10
vsebina: Učna delavnica je namenjena za zdravnike specialiste in specializante ginekologije in porodništva, pediatrije, zdravnike specialiste in specializante družinske medicine, zdravnike specialiste in specializante urgentne medicine ter zdravnike pripravnike, babice, medicinske sestre in zdravstvene tehnike. Vsebina izobraževanja bo: Stanja v nosečnosti in med porodom, ki so pogosto povezana s slabim izidom otroka.	organizator: Medicinska fakulteta Univerze v Mariboru, Katedra za ginekologijo in porodništvo	prijave, informacije: prijave: W: https://www.mf.um.si/si/oglasna-deska/ucne-delavnice , informacije: Romana Grajner, T: 02 234 58 26, E: romana.grajner@um.si	

15. ob 9.00 • OSKRBA POŠKODOVANCA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: pristop k poškodovancu, pregled poškodovanca, obračanje poškodovanca, zaustavljanje krvavit, sprostitev dihalne poti pri poškodovancu, nadzor notranjih krvavit	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

15. ob 16.00 • MEDNARODNA KONFERENCA JAVNO ZDRAVSTVO V EU IN SLOVENIJI

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, Modra dvorana, Dunajska c. 162	št. udeležencev: 260	kotizacija: ni podatka	k. točke: v postopku
vsebina: Na konferenci bomo predstavili različne zdravstvene sisteme nekaterih držav EU.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, 01 30 72 194, andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

17. ob 15.30 • DELAVNICA ZA SPECIALIZANTE

kraj: Zoom	št. udeležencev: 23	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Na delavnici za specializante vam bomo predstavili pravice, obveznosti in odgovornosti specializanta, delovnopravne dileme specializantov, delovanje E-lista ter kako opraviti specializacijo in ne izgoreti.	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, 01 30 72 194, andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

17. ob 9.00 • POROD 1

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: Priprava materiala za porod, priprava izvajalca, določitev lege plodu, simulacije poroda, oskrba novorojenčka.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

18. ob 14.00 • KRIZNO KOMUNICIRANJE – OBRAVNAVA TEŽAVNIH STRANK

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, učilnica Julija, Zoom	št. udeležencev: 17	kotizacija: za člane zbornice ni kotizacije, ostali 66 EUR (če se dogodka ne morete udeležiti, se prosimo nujno odjavite v svojem osebnem profilu na spletni strani ZZS vsaj 3 dni pred dogodkom)	k. točke: v postopku
vsebina: Kako se lahko odzivamo drugače in na neprimerno komunikacijo stranke reagiramo bolj proaktivno (vključitev stranke v iskanje rešitev) in manj stresno (vkopanost na črno-beli opciji: beg ali boj)?	organizator: Zdravniška zbornica Slovenije	prijave, informacije: prijave: W: www.domusmedica.si , informacije: Andreja Stepišnik, 01 30 72 194, andreja.stepisnik@zss-mcs.si	

18.–19. ob 8.00 • 2. ŠOLA OBVLADOVANJA BOLEČINE: DODATNA ZNANJA O OBVLADOVANJU BOLEČINE

kraj: LJUBLJANA, M Hotel	št. udeležencev: 30	kotizacija: 680 EUR	k. točke: 16,5
vsebina: 60-urni program je sestavljen tako, da ga SZD prizna kot dodatna znanja in udeleženec po opravljenem izpitu pridobi diplomu. Izobraževanje je namenjeno zdravnikom različnih specialnosti, ki se pri svojem delu srečujejo z obvladovanjem bolečine.	organizator: Slovensko združenje za zdravljenje bolečine, Splošna bolnišnica Maribor	prijave, informacije: Neli Vintar, T: 041 437 195, E: nvintar@gmail.com , W: www.szzb.si	

18.–19. ob 14.00 • DNEVI INTERNISTIČNE ONKOLOGIJE 2021: INTEGRACIJA PALIATIVNE OSKRBE V INTERNISTIČNO ONKOLOGIJO

kraj: LJUBLJANA, spletno srečanje, predavalnica stavbe C, Onkološki inštitut Ljubljana	št. udeležencev: 80	kotizacija: kotizacije ni	k. točke: v postopku
vsebina: Podiplomsko izobraževanje je namenjeno vsem, ki jih to področje zanima, specializantom internistične onkologije, specialistom in specializantom radioterapije, interne medicine, kirurgije...	organizator: Sekcija internistične onkologije pri SZD, Onkološki inštitut, Katedra za onkologijo MF Ljubljana, doc. dr. Erika Matos, dr. med.	prijave, informacije: prijave bodo mogoče izključno preko spletne povezave, ki bo objavljena na spletni strani Onkološkega inštituta, informacije: doc. dr. Erika Matos, dr. med., T: 01 587 92 82	

19. ob 9.00 • BOLNIK S PALIATIVNO OSKRBO NA PRIMARNEM NIVOJU, MODUL 2 – UČENJE S SIMULACIJAMI V ZDRAVSTVU

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: Pristop k bolniku s PO in njegovi družini v terminalni fazi, primerna komunikacija z bolnikom in njegovimi svojci, ocena stanja bolnika, simptomatika bolnika in lajšanje simptomov v terminalni fazi, ravnanje s trajnim drenažnim plevralnim katetrom, aplikacija protibolečinske terapije, sc. terapija.	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

22. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA PACIENTA

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom, Metelkova 9	št. udeležencev: 10	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: interaktivna učna delavnica SIM-centra	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: ana.erdelja-piciga@zd-lj.si	

23. ob 8.20 • 7. ŠOLA REPRODUKTIVNEGA ZDRAVJA ŽENSK

kraj: LJUBLJANA, Domus Medica, spletno izobraževanje	št. udeležencev: 150	kotizacija: 90 EUR, specializanti in upokojenci so kotizacije oproščeni	k. točke: v postopku
vsebina: Slovensko menopavzno društvo in Združenje za ambulantno ginekologijo SZD prirejata jesenska termina »7. šole reproduktivnega zdravja žensk« (11. 10. in 23. 11.) v spletni obliki. Strokovnim predavanjem bodo priključene tudi zanimive interaktivne delavnice. Izobraževanje je namenjeno vsem specialistom ginekologije in porodništva, splošnim/družinskim zdravnikom, farmacevtom. Natisnili smo tudi zbornik strokovnih prispevkov in poskrbeli za dodelitev licenčnih točk.		organizator: Slovensko menopavzno društvo	prijave, informacije: prijave: www.tinyURL.com/sola2021 , v primeru težav se obrnite na: infoginek@gmail.com , informacije: prim. Lucija Vrabič Dežman, dr. med., 041 798 048, 041 798 048, lucija.vrabc@gmail.com

27. • XIX. ČELEŠNIKOVI DNEVI IN 22. STROKOVNI SEMINAR ZMOKS: CISTE IN DRUGE RADIOLUCENTNE SPREMEMBE V ČELJUSTNICAH

kraj: BRDO PRI KRANJU	št. udeležencev: 200	kotizacija: ni podatka	k. točke: 7
vsebina: strokovno srečanje	organizator: Univerza v Ljubljani Medicinska fakulteta, Katedra za maksilofacialno in oralno kirurgijo	prijave, informacije: E: info@zmoks.si	

27. ob 9.00 • OSKRBA VITALNO OGROŽENEGA PACIENTA S SIMULIRANIM PACIENTOM

kraj: LJUBLJANA, Zdravstveni dom Ljubljana, Metelkova 9	št. udeležencev: 11	kotizacija: 250 EUR	k. točke: ***
vsebina: ABCDE-pregled vitalno ogroženega bolnika, sprostitvev dihalne poti, vstavev ustno-žrelnega tubusa, ETI, ravnanje z dihalnim balonom, aspiracija, ocena dihanja, aplikacija kisika, vzpostavitev intravenske poti, nastavev infuzije, aplikacija ustrezne terapije, hitra nevrološka ocena pacienta...	organizator: Zdravstveni dom Ljubljana	prijave, informacije: Ana Erdelja Piciga, T: 01 47 23 780, E: prijava.sim@zd-lj.si	

*** Zbornica nima podatka o številu kreditnih točk, ker organizator še ni podal ali sploh ne bo podal vloge za njihovo dodelitev.

Prošnja organizatorjem strokovnih srečanj

Veliko upokojenih zdravnikov z zanimanjem sledi razvoju stroke, ki so se ji posvečali vse svoje aktivno obdobje, zato se radi udeležujejo strokovnih srečanj – tudi tistih, ki jih uvrstimo v koledar strokovnih srečanj v reviji Isis in ki so objavljena na spletni strani Domus Medica.

Organizatorje zato prosimo, da upokojenim zdravnikom čim večkrat ponudijo možnost, da se brez plačila kotizacije udeležijo strokovnih dogodkov, ter v najavi dogodka navedejo, ali so upokojeni zdravniki oproščeni plačila kotizacije ali ne.

Uredništvo

Cenik malih oglasov v reviji Isis

V reviji Isis lahko objavite male oglase (razpise za delovna mesta za zdravnike in zobozdravnike, za oddajo poslovnih prostorov, ordinacij ...).

Cena objave malega oglasa je odvisna od njegovega obsega:

do 600 znakov brez presledkov:	100,00 EUR
od 601 do 1500 znakov brez presledkov:	150,00 EUR
od 1501 do 3.500 znakov brez presledkov:	300,00 EUR
nad 3.501 znak brez presledkov:	500,00 EUR

Člani ZZS imajo 50 % popusta.

Male oglase sprejemamo do 10. v mesecu za objavo v naslednji številki. Pošljite jih na e-naslov: isis@zss-mcs.si.

Univerzitetni klinični center Maribor

razpisuje prosta delovna mesta za:

*zdravnike specialiste splošne kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste abdominalne kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste torakalne kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste plastične, rekonstrukcijske in
estetske kirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste nevrokirurgije (m/ž),
zdravnike specialiste travmatologije (m/ž),
zdravnike specialiste interne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste urgentne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste anesteziologije, reanimatologije in
perioperativne intenzivne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste oftalmologije (m/ž),
zdravnike specialiste patologije (m/ž),
zdravnike specialiste revmatologije (m/ž),
zdravnike specialiste pnevmologije (m/ž),
zdravnike specialiste pediatrije (m/ž),*

*zdravnike specialiste psihiatrije (m/ž),
zdravnike specialiste radiologije (m/ž),
zdravnike specialiste infektologije (m/ž),
zdravnike specialiste klinične mikrobiologije (m/ž),
zdravnike specialiste otroške in mladostniške psihiatrije
(m/ž),
zdravnike specialiste sodne medicine (m/ž),
zdravnike specialiste klinične genetike (m/ž).*

K sodelovanju vabimo zdravnike specialiste, ki imajo opravljen specialistični izpit s področja, ki je predmet vabila, in licenco za samostojno delo.

Če ste zainteresirani za sodelovanje v našem kolektivu, vas vljudo vabimo, da nam pošljete svoj življenjepis, dokazila o izobrazbi, potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu in licenco za samostojno delo. Dogovorili se bomo za srečanje, kjer vam bomo podrobneje predstavili delo v našem zavodu in se pogovorili o možnostih za nadaljnje sodelovanje.

Univerzitetni klinični center Maribor, Kadrovski oddelek,
Ljubljanska ulica 5, 2000 Maribor.

Medicina dela Jezernik, d.o.o., Slovenj Gradec

Zasebna ustanova za medicino dela vabi k sodelovanju

specialista medicine dela, prometa in športa (m/ž)

Dobro utečena ambulanta medicine dela z več kot 20-letno tradicijo aktivnega zdravstvenega varstva delavcev, voznikov in športnikov, z ISO-standardom 9001, s sodobno medicinsko opremo in lastnimi prostori išče, zaradi upokojitve nosilca dejavnosti, naslednika v nadobudnem specialistu medicine dela, prometa in športa, ki bi bil pripravljen prevzeti izzive medicine dela na Koroškem.

Pisne prijave pošljite na naslov: Medicina dela Jezernik, Stari trg 7, 2380 Slovenj Gradec.

MEDI CENTER, d.o.o.

MEDI CENTER, d.o.o., Topniška ul. 4, 1000 Ljubljana zaposli

zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)
za poln delovni čas, za nedoločen čas.

Kandidate, ki jih zanima delo v prijetnem okolju, široke možnosti izobraževanja, prilagodljiv delovni čas in stimulativno nagrajevanje, prosimo, da se prijavijo na elektronski naslov: medi.center@siol.net.

Javni zavod Zdravstveni dom Izola

vabi medse nove sodelavce na delovno mesto

zdravnik specialist pediatrije (m/ž)

Glavne delovne naloge:

- izvajanje zdravniške službe v zdravstveni dejavnosti v skladu s specialistično strokovno usposobljenostjo.

Pogoji:

- veljavna licenca s področja pediatrije.

Vaše prednosti:

- komunikativnost, odgovornost, pozitivnost,
- dobro znanje s strokovnega področja,
- želja po kontinuiranem izobraževanju.

Nudimo:

- zaposlitev za nedoločen čas, s polnim delovnim časom,
- urnik dela: dopoldne, popoldne,
- delo v družini prijazni organizaciji,
- prijazno delovno okolje,
- strokovno izpopolnjevanje,
- karierni razvoj in napredovanje.

Na razpis se lahko prijavite do 15. 10. 2021.

Prijava mora vsebovati: življenjepis, kopijo veljavne licence za samostojno opravljanje dela. Naslov in kontakt za pošiljanje ponudb: Zdravstveni dom Izola, Ulica Oktobrske revolucije 11, 6310 Izola, kontaktna oseba: Kole Bissachi, T: 05 620 52 37, E: kadrovska@zd-izola.si.

Javni zavod Psihiatrična bolnišnica Vojnik

razpisuje prosto delovno mesto

zdravnik specialist psihiatrije (m/ž)

Pogoji za zasedbo delovnega mesta so:

- aktivno znanje slovenskega jezika,
- poznavanje dela z osebnim računalnikom,
- diploma medicinske fakultete,
- opravljena specializacija iz psihiatrije,
- veljavna licenca za delo na področju psihiatrije.

Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas, s štirimesečnim poskusnim delom. Rok za prijavo je 30 dni od dneva objave. Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite na naslov: JZ Psihiatrična bolnišnica Vojnik, Kadrovska služba, Celjska cesta 37, 3212 Vojnik

MEDI CENTER, d.o.o.

MEDI CENTER, d.o.o., Topniška ul. 4, 1000 Ljubljana zaposli

zdravnika specialista medicine dela, prometa in športa (m/ž) za nedoločen čas. Nudimo možnost zaposlitve tudi za krajši delovni čas od polnega oz. tudi po pogodbi.

Kandidate, ki jih zanima delo v prijetnem okolju, široke možnosti izobraževanja, prilagodljiv delovni čas in stimulatívno nagrajevanje, prosimo, da se prijavijo na elektronski naslov: medi.center@siol.net.

PRODAMO

Kardiološko ordinacijo v Šiški, na Vodnikovi ulici, z 28-letno tradicijo, prodam. Velikost ordinacije je 75 m², je v pritličju, ima samostojen vhod, štiri prostore in dvoje sanitarij. Informacije: T: 041 414 994 ali E: zabukovec@siol.net

Osnovno zdravstvo Gorenjske

Spoštovana kolegica, cenjeni kolega!

Osnovno zdravstvo Gorenjske je javni zdravstveni zavod, ki poleg izvajanja zdravstvene dejavnosti na primarni ravni izvaja tudi določeno specialistično zdravstveno dejavnost. Svojo dejavnost izvaja v zdravstvenih domovih znotraj gorenjske regije.

V našem zavodu iščemo nove sodelavce, specialiste različnih specialnosti oziroma zdravnike po opravljenem strokovnem izpitu, in sicer:

- *zdravnika specialista radiologije (m/ž), oftalmologije (m/ž), specialiste družinske medicine (m/ž), zdravnika specialista ortodontije (m/ž)* za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Kranj**,
- *zdravnika specialista urgentne medicine (m/ž) ali zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)* za nedoločen čas s polnim ali polovičnim delovnim časom v **OE ZD Škofja Loka**,
- *zdravnika specialista pedopsihiatrije ali otroške in mladostniške psihiatrije (m/ž) in zdravnika specialista družinske medicine (m/ž) ter zdravnika specialista medicine dela, prometa in športa (m/ž)* za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Jesenice**,
- *zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)* za nedoločen čas s polnim delovnim časom, *zdravnika specialista pediatrije ali šolske medicine* za nedoločena čas s polovičnim delovnim časom v **OE ZD Tržič**
- *zdravnika specialista družinske medicine (m/ž)* za nedoločen čas s polnim delovnim časom v **OE ZD Radovljica**,

- *zdravnika specialista pediatrije (m/ž)* za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom v **OE ZD Radovljica**,
- *zdravnika specialista oftalmologije (m/ž)* za nedoločen čas za polni delovni čas v **OE ZD Radovljica in OE ZD Tržič**,
- *zdravnika specialista medicine dela, prometa in športa (m/ž)* za nedoločen čas za krajši delovni čas (8 ur na teden) v **OE ZD Tržič**
- *zdravnika specializanta medicine dela, prometa in športa (m/ž)* v **OE ZD Škofja Loka**.

Naše prednosti so:

- dobri odnosi v kolektivu,
- dobre možnosti izobraževanja in izpopolnjevanja, ZD Kranj pa nudi tudi možnost najema neprofitnega stanovanja.

V primeru, da ste zainteresirani za sodelovanje v našem kolektivu, vas vljudo vabimo, da nam posredujete svoj življenjepis, dokazila o zahtevani izobrazbi, potrdilo o opravljenem specialističnem izpitu ali nam pišete na spodaj navedene naslove. Dogovorili se bomo za srečanje, kjer vam bomo lahko podrobneje predstavili možnosti dela v naši ustanovi. Kandidati naj posredujejo prošnje do **31. 10. 2021**

- po pošti na naslov: OZG OE ZD Kranj, Gosposvetska ulica 10, Kranj ali na e-naslov: tajnistvo@zd-kranj.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Škofja Loka, Stara cesta 10, Škofja Loka ali na e-naslov: tajnistvo@zd-loka.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Jesenice, Cesta maršala Tita 78, Jesenice ali na e-naslov: uprava@zd-jesenice.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Radovljica, Kopališka cesta 7, Radovljica ali na e-naslov: tajnistvo@zd-radovljica.si ali
- po pošti na naslov: OZG OE ZD Tržič, Blejska cesta 10, 4290 Tržič ali na e-naslov: tajnistvo@zd-trzic.si.

Nekrolog za Urško Omejc, dr. med., spec. pediatrije

Ida Rus

Dan je očitno že krajši, počasi se bodo začeli barvati listi, kmalu bo leto naokoli. Kako hitro mine leto, minevajo leta ...

Prebiram pismo sodelavke, sestre Danice, nedolgo tega se je sama upokojila, o njenih spominih, njenih začetkih v Otroškem dispanzerju v Škofji Loki. Kako je postala ekipa z zdravnico, pediatrijno Urško Omejc:

»Na videz mila zdravnica, v notranjosti pa odločna, borbena, preudarna, nikoli zaletava, vedela je, kaj hoče in kaj je prav. Dajala je vtis, da ima vedno rešitev, starši so ji zaupali. Nikomur ni odrekla pomoči, ne glede na čas in kraj. Včasih je bilo kar težko obvladati množico ljudi, ki je trkala na njena vrata. Pomagati, dajati, to je bilo njeno poslanstvo ...«

Kot mlada zdravnica se je Urška leta 1971 zaposlila v zdravstvenem domu v svojem kraju, v Škofji Loki. Najprej kot splošna zdravnica, po opravljeni specializaciji pa je od leta 1979 delala kot pediatrija. Predana svojemu delu, tudi po upokojitvi leta 2005, je rada pomagala nam, ostalim kolegicam v našem dispanzerju, pa tudi v Kranju in Medvodah. Dokler pred enajstimi leti ni zbolela ...

Kako hitro minevajo leta ...

Urška Omejc. Pediatrija, sodelavka, žena, mati.

Ne morem zapisati ali izreči njenega imena, ne da bi se v meni porodili posebni občutki. Žalost ob njenem odhodu, ob misli nanjo pa predvsem veselje, ki ga je izžarevala vse življenje. Spomnim se na njen smeh, njeno toplino, predvsem pa voljo do življenja. Tako zelo je ljubila življenje. To je znala podeliti z nami.

V meni še vedno odmevajo njene besede, ki jih je tolikokrat ponovila: »Veš, tako rada živim.« Tako rada živim. Kljub zavedanju, da bolezen napreduje in da jo življenje počasi izpušča iz rok.

Vse nas je prizadelo, ko smo izvedele za njeno (težko) diagnozo. Sicer smo poznale njene predhodne težave, ki jih je pripisovala astmi. Še vedno je rada hodila v planine, obiskovala njej tako ljubo Škofjeloško hribovje, njeni pohodi pa so postajali vse krajši. Ko ji je bila postavljena prava diagnoza, jo je sprejela mirno, skoraj s pridihom radovednosti. Tumor, ki ji raste ob pljučih. Še sedaj jo imam pred očmi, ko nam je razlagala izvide. Sama mislim, da ni lahko biti zdravnik in bolnik obenem. Ona je znala s svojim znanjem medicine, z vsem tistim, v kar se je po diagnozi poglobila, opravičiti posledice bolezni in zdravljenja. Včasih nam je razlagala o svoji bolezni kot mentor svojim študentom. Ob vsakem poslabšanju je našla logično razlago, imela sem celo občutek, da se je nekako spoprijateljila s svojim tumorjem. Sklenila z njim nekakšen dogovor: ti opravi svoje delo, a jaz kljub temu rada živim. Posebno bogastvo so bili obiski pri njej doma, ko ni več hodila ven. Po vsakem obisku sta bila njena hvaležnost za vse, kar ima, njeno veselje do življenja prav nalezljiva. Tudi sprejemanje bolezni, pa tudi drugih težav, ki te, take ali drugačne, lahko doletijo.

Nepozabni so trenutki, ki smo jih preživele skupaj kot sodelavke na naših praznovanjih. Kot so bili sprejemi v abrahamovske vrste. Druga za

drugo smo sodelavke počasi zaslužile, da smo bile sprejete v ta red, a prej je bilo treba opraviti preizkus znanja pred posebno komisijo. Gonilo vseh praznovanj je bila vedno Urška. Ne morem, da se ne bi tudi ob mislih na tiste večere nasmehnila. Znala nas je povezati, tudi še potem, ko je zbolela in nam kot upokojenka ni mogla več pomagati v dispanzerju. Tudi ko je bolezen že napredovala, ko se je videlo, da je že ob običajnem govoru postala zadihana, nas je vseeno nasmejala. Tudi do solz.

Družina ji je veliko pomenila. Vem, da si je želela, da bi svojim otrokom, predvsem ko so odrasli, lahko odvzela kak križ. A se je zavedala, da ima vsak svojo pot, da včasih življenje vodi tja, kamor si nismo želeli. »Življenje je tisto, česar nismo načrtovali,« pravi neka modrost. Urška je znala sprejeti ponujeno, znala se je veseliti življenja, ne glede na to, kaj ji je prineslo. Počasi je spuščala, ob koncu se je prepustila pomoči moža in hčerke. In v maju letos mirno odšla.

Draga Urška! Hvala ti za tvoj zgled pokončnosti, upanja, volje do življenja. Hvala za zgled odlične pediatrije, vodje dispanzerja, sodelavke. Hvaležni smo, da smo lahko del življenjske poti prehodili skupaj.

Ida Rus, dr. med., spec. pediatrije

Kristijan Musek Lešnik: Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše

Mladinska knjiga, 2021

Nina Mazi

Ko človek vzame v roke najnovejše slovensko delo o pozitivni psihologiji, kaj hitro ugotovi, da bi dr. Musek Lešnik v naslov lahko vključil (moral vključiti) tudi ambulate in bolnišnice. V zdravstvu namreč kronično primanjkuje pozitivne psihološke paradigme. Na srečo pa smo zdravniki in naši sodelavci prisotni v vseh segmentih, ki jih v naslovu navaja avtor – od vrtca in šole do družinskega, domačega okolja.

Delo dr. Kristijana Muska Lešnika je sodobno, strokovno utemeljeno in zaznamovano z aktualnim utripom – v času njegovega ustvarjanja sta svet presenetili epidemija in pandemija. Zato se avtor upravičeno sprašuje in razmišlja o

tem, kakšen bo svet po koroni, ter poda vrsto zanimivih predlogov, ponudi obilico imenitnih idej in uporabnih strateških razmislekov za pokoronske čase. Knjiga dr. Kristijana Muska Lešnika, predstojnika Centra za pozitivno psihologijo, raziskovalca, univerzitetnega profesorja in znanstvenika, predvsem pa optimističnega in dobrohotnega človeka, se ponaša s premišljeno zasnovo, z jasno in dorečeno strukturo ter s preverjeno, visoko strokovno vsebino, ki je podana na poljuden oz. poljudnoznanstven način. Tudi in predvsem upošteva dejstvo, da je (bi morala biti) pozitivna psihologija ‚res publica‘, javno dobro, zato mora biti primerna tudi za najšibkeje člene v družbi.

Na 206 straneh avtor bralca popelje skozi sedem poglavij: predgovor, zahvale in uvod, ki je zgrajen na sklopu treh števil oz. njihovih kombinacij, s pomočjo katerih dr. Musek Lešnik na inovativen način nazorno predstavi in pojasni nekaj ključnih parametrov, povezanih s človekovim življenjem, delovanjem in bivanjem. Sledi poglavje o pozitivni psihologiji in pozitivni edukaciji, ki daleč presega okvire vrtca in šole, poglavje o vplivu/učinkih pozitivne psihologije na človekovo življenje, delovanje in bivanje v vrtcu, šoli, v domačem okolju ...

Praktično in pragmatično zasnovano je poglavje, kako se soočiti s pozitivno psihologijo, jo razumeti, sprejeti, osvojiti in jo vpeljati v konkreten življenjski utrip, z naslovom Kdaj in kako začeti. Tu posebej izstopa nešteto preverjeno dejstvo, ki ga avtor posebej izpostavlja: »Če želimo kot družba imeti zdrave otroke v zdravih vrtcih in šolah, moramo najprej sistematično skrbeti za kakovost življenja učiteljev in drugih, ki v vrtcih in šolah delajo z otroki.« Dejstvo, ki ga lahko mimogrede upravičeno prenesemo na zdravnike in bolnike. Sledi poglavje o modelu PERMA, legendarnega dr. Seligmanna. Avtor ga predstavlja kot ustrezen okvir za sistematično spodbujanje kakovosti

Kristijan Musek Lešnik

**Pozitivna psihologija
za vrtce, šole in starše**

življenja in subjektivnega blagostanja vzgojiteljev, učiteljev, staršev, vrtičkarjev in šolarjev. Vzporednice, ki se sama ponuja v zdravstvu, tudi tokrat sploh ni treba omenjati.

V najbolj poglobljenem in obsežnem poglavju Kaj lahko predam svojim otrokom in učencem? (očitno samo tisto, kar imam tudi sam, vse ostalo je navadno zavajanje in pretvarjanje oz. 'blef') dr. Musek Lešnik ponuja široko paleto možnosti in pri tem posebej izpostavlja odgovornost, vztrajnost, empatijo, altruizem, socialne veščine, odnose, umetnost sobivanja in sodelovanja, odnos do samega sebe, zaupanje vase in občutek 'zmorem', pa pozitiven odnos do ljudi, sveta in življenja, pozitivne občutke in čustva, radovednost, ustvarjalnost, inovativnost, odprt um in kritično razmišljanje, pogum, pristnost in iskrenost, delovne navade in odnos do dela, notranjo pozornost in motivacijo, prizadevnost in zanos, osredinjeno pozornost, rezilientnost, psihološko odpornost, smiselne izzive, zastavljanje ciljev in odnos do dosežkov oz. porazov. Ob vsem naštetem se človek nehote poglobi v samorefleksijo, ki ji sledi občutek neznatnosti, prežet s skromnostjo in hvaležnostjo za vse, kar nosimo v sebi, in za vse tisto, kar se moramo še naučiti oz. si pridobiti. Kaj od tega smo sposobni dati drugim, pa je že novo, naslednje vprašanje.

Na večno vprašanje, kaj otroci in mladi potrebujejo od nas, pa Musek Lešnik odgovarja: »Ljubezen, podporo, spodbudo, zahteve in meje, posledice (svojega ne/ravnanja), vzore« (vse to od

nas zdravnikov potrebujejo in pričakujejo tudi pacienti in njihovi najbližji oz. uporabniki in družba v celoti).

Knjiga Pozitivna psihologija za vrtece, šole in starše je namenjena vsem, ki razmišljajo o razmišljanju, delovanju in bivanju svojih otrok in najbližjih, samega sebe in soljudi. Ki se sprašujejo, kaj dati in kako ravnati z otroki in mladostniki, ki bodo velik del svojega življenja preživeli v pogojih, razmerah in okoliščinah, ki si jih danes zelo težko predstavljamo.

Vrtec in šola nista le prostor širjenja znanja, pač pa okolje, v katerem otroci niso le bolj ali manj uspešni učenci, pač pa otroci, ki se razvijajo v celovite osebnosti. Slovensko šolstvo, zdravstvo in družba nasploh potrebuje temeljit razmislek in odločen (ne prisilen, ukazani in zapovedan, marveč spodbuden in prijazen), hkrati pa tudi dokončen konceptualni premik in paradigmatični preskok od stvari/predmetov in lastnine k ljudem in odnosom, od golega pomnjenja in ponavljanja h kritičnemu vrednotenju in izbiranju podatkov in informacij, od mehanske reprodukcije k ustvarjalni produkciji znanja, od izključno konvergentnega k lateralnemu ali vsaj kombiniranemu razmišljanju, od iskanja bližnjic v cono udobja k naporu in maksimalni izrabi zmožnosti, od vprašanja, kaj zna in zmore učitelj oz. zdravnik, k vprašanju, kdo je učitelj oz. zdravnik. Predvsem pa je treba premagati 'prekletstvo napak in spodrseljavev' ter jih sprejeti kot pomembne korake na poti do pomembnih dosežkov – uspeha. Pa

ne zato, ker rezultati niso pomembni, pač pa zato, ker uspeh ni, ne sme in ne more biti edina pomembna zadeva v vrtecih, šolah, podjetjih, ambulantah, klinikah ... v življenju nasploh. Avtor poudarja, da izsledki novejših raziskav pričajo, da so učna/delovna okolja, ki razvijajo različne plasti človekove osebnosti in negujejo kakovostne medsebojne odnose, tudi učno/delovno uspešnejša.

Najnovejši slovenski učbenik oz. priročnik o pozitivni psihologiji pa ni le teoretično naravnani, marveč se odlikuje tudi po svoji praktično-pragmatični noti. Dr. Musek Lešnik bralcem ponuja prepričljive argumente, kako v šolah in vrtecih – vzgoji in izobraževanju (ter v zdravstvu) oblikovati okolje za spodbudno, polno, zdravo, zadovoljno in uspešno življenje otrok in odraslih – vseh izvajalcev, uporabnikov in investitorjev.

Da dr. Kristijan Musek Lešnik s pozitivno psihologijo misli resno, priča tudi njegova pomenljiva izjava: »Nekateri pravijo, da gre za otroke. 'Malo Morgen'. Za vse gre. Gre za to, med kakšnimi ljudmi, v kakšnih skupnostih in v kakšni družbi bomo živeli mi in bodo živeli naši otroci in vnuki.«

Tudi in predvsem zato je napočil skrajni čas, da se poglobimo v pozitivno psihologijo in njene ključne postulate vnesemo v svoj vsakdanji utrip – brez oklevanja, z navihanim nasmehom sredi počitniškega razkošja in napornega delovnega dne.

Nina Mazi, Ljubljana

E-zbornica

Zbornica si še naprej prizadeva biti stroškovno in ekološko odgovorna organizacija, zato spodbuja elektronsko poslovanje in komunikacijo s svojimi člani, katere prednosti so: večja varnost pri prenosu dokumentacije, hitrejša in enostavnejša komuniciranje ter skrb za okolje, saj z zmanjšanjem tiskanja in pošiljanja fizičnih dokumentov vsi prispevamo k ohranitvi zelenih površin in znižanju ustvarjenega CO₂.

Zbornica članom nudi:

1. e-izmenjavo dokumentov preko varnega elektronskega predala – VEP,
2. e-članarine,
3. spletni portal ZZS – spletna stran,
4. dostope do drugih spletnih aplikacij, ki so namenjene članom,
5. spletni portal Domus Medica.

Več informacij o e-poslovanju z ZZS je na voljo preko vstopne spletne strani. Vabljeni, da z zbornico čim bolj poslužete na e-način.

Dr. Metod Špindler, prvi talec med slovenskimi zdravniki

Elko Borko

Dr. Metod Špindler

Pred 80 leti, 6. aprila 1941, je Nemčija brez vojne napovedi napadla Kraljevino Jugoslavijo. Po silovitem bombardiranju Beograda so nemške in njihove zavezniške čete prekoračile dotakratne meje in hitro prodirale po Jugoslaviji. 8. aprila so Nemci že osvojili Maribor, 11. aprila pa so italijanske čete vkorakale v Ljubljano. 17. aprila se je vse končalo s podpisano kapitulacijo jugoslovanske armade. Kraljevina Jugoslavija je razpadla, ozemlje Dravske banovine ali jugoslovansko Slovenijo pa so si razdelile Nemčija, Italija in Madžarska.

Nemci so zasedli Gorenjsko, Štajersko, del Dolenjske in Mežiško dolino. Italijani so okupirali večino Dolenjske in ostanke Notranjske, Madžari pa Prekmurje, ki so ga takoj priključili svoji državi. Ob tem je nemški okupator nameraval Štajersko ponemčiti in zato z zasedenega področja izseliti 220.000 do 260.000 Slovencev in drugih prebivalcev, na izpraznjeno področje pa naseliti okoli 100.000 nemških priseljencev.

Nemški okupator je na svojem zasedenem delu začel izvajati nasilje nad slovenskim prebivalstvom, ki bi lahko oviralo načrtno germanizacijo in kasnejšo popolno vključitev v veliki nemški rajh. Že 10. aprila 1941 so zaprli prva duhovnika, 14. aprila 1941, na velikonočni ponedeljek, pa so nacisti začeli z množičnimi aretacijami slovensko usmerjenih prebivalcev na Štajerskem. Posebno so se izživljali nad slovenskimi duhovniki, izobraženci in vsemi, ki so bili narodno slovensko usmerjeni. Med zaprtimi v meljski vojašnici je bilo tudi večina mariborskih slovenskih zdravnikov. V svoji knjigi »Doživljaji in doživetja« je prim. Mirko Černič, preporodovec, znani slovenski kirurg in soustvarjalec slovenskega medicinskega izrazoslovja, opisal, da je bilo 18. aprila v meljski vojašnici že 42 zdravnikov in je bil tiste tedne skoraj ves slovenski Maribor v meljski vojašnici, saj so od 15. do 20. aprila 1941 polovili več kot 1500 Slovencev in Slovenk in jih namestili v meljsko vojašnico. Sledilo je nasilno izseljevanje slovenskih družin

iz Maribora in drugih krajev Štajerske. V dveh valovih, od 7. junija 1941 do 26. julija 1941, so samo iz Maribora izgnali 4375 prebivalcev ali skoraj 1200 večinoma slovenskih družin. Iz mariborske meljske vojašnice so v Srbijo izselili 29 zdravnikov, na Hrvaško in v Bosno pa 10, torej skupno 39 zdravnikov. Vsi so bili iz Štajerske, iz zasedene Gorenjske je bil samo dr. Đorđe Čavić, ki pa je bil izseljen zaradi svojega srbskega porekla.

Nasilno delovanje nemških okupatorjev je na Štajerskem že zelo hitro vodilo do odpora, ki se je razvijal s sabotažnimi dejanji slovenske mladine in ga je spodbujala in vodila Osvobodilna fronta. V tistem času so bili v njej še v večini slovenski domoljubi iz vrst krščanskih socialistov, sokolov in takrat le redkih članov komunistične partije. Še spomladi leta 1943 jih je bilo v celi Sloveniji »vsega 1212, od tega 550 v partizanskih enotah«, vendar so okoli sebe strnili domoljubno razporejeno slovensko prebivalstvo za upor proti okupatorju in ga postopoma spremenili v revolucijo (Vodopivec 2016).

Zaradi pomanjkanja zdravnikov je v mestu in tudi okolici na prostosti ostalo nekaj slovenskih zdravnikov, med katerimi so najbolj poznani dr. Milko Bedjanič, dr. France Cundrič in dr. Ivan Koprivnik. Med zaprtimi zdravniki, ki so bili zaradi potreb ali na prošnje pomembnih meščanov izpuščeni, pa so bili dr. Franjo Radšel, dr. Rudi Lovrec starejši in dr. Boris Kristan, zobozdravnik. Vsi so med okupacijo podpirali ali sodelovali z odporniškim gibanjem.

Med zdravniki na podeželju je treba omeniti dr. Metoda Špindlerja, zdravnika v Juršincih, ki se je takoj po kapitulaciji priključil oboroženemu odporu. Njegovega očeta, slovenskega pesnika, učitelja, novinarja, urednika in politika Vekoslava Špindlerja, so zaradi njegove slovenske narodnostne usmerjenosti takoj po okupaciji, že aprila aretirali. Najbolj ga je obremenjevalo njegovo programsko besedilo, v katerem je ob ustanovitvi Narodne stranke za Štajersko leta 1906 zapisal, da štajerski Slovenci zahtevamo zedinjeno Slovenijo in »proč od Gradca«, zato je bil z ženo s prvim transportom 7. junija 1941 izseljen v Srbijo.

Po prvih partizanskih akcijah na Štajerskem je nemška policija uničila prvo pohorsko četo, v

svarilo pa so aktivne borbe in sodelavce odporniškega gibanja usmrtili s streljanjem na dvorišču mariborske kaznilnice. Prvo maščevalno in svarilno streljanje je bilo že 30. julija 1941, skupno je bilo že v prvem letu okupacije v sedmih terminih ustreljenih 134 ljudi, v dvanajstih na celem Štajerskem pa skupno 174 ljudi. V streljanju talcev 30. oktobra 1941 so ustrelili tudi prvega slovenskega zdravnika dr. Metoda Špindlerja.

Dr. Metod Špindler se je rodil 5. avgusta 1906 v Celju in odrasčal v družini in pod vodstvom družbeno aktivnega slovenskega narodnjaka. Njegov oče je v tem mestu urejal slovenski časopis Domovina in bil med vodilnimi člani Narodne stranke za Štajersko. Družinska vzgoja je mladega Metoda, skupaj z obema bratoma, Borisom in Dušanom, oblikovala in mu vcepila čut za socialno pravičnost in zvesto opredeljenost do slovenskega naroda. Po prvi svetovni vojni so se preselili v Maribor in Metod je obiskoval klasično gimnazijo. Po maturi se je odločil za študij medicine v Ljubljani in ga nato nadaljeval v Zagrebu. Po končanem študiju leta 1933 je zdravniško pripravništvo opravljal v mariborski bolnišnici in ga zaključil 7. 12. 1934, ko se je kot zdravnik ustalil v Juršincih pri Ptuj. 25. 3. 1936 so ga imenovali za banovinskega zdravnika združene zdravstvene občine Juršinci. V tem takrat zaostalem delu Slovenije se je seznanil s težkim socialnim stanjem in drugimi zdravstvenimi in socialnimi težavami podeželskega prebivalstva Slovenskih goric. Zaradi požrtvovalnega delovanja med revnim kmečkim prebivalstvom je bil spoštovan, ugleden in priljubljen zdravnik v kraju in širši okolici. Z ženo in tremi mladoletnimi hčerami je v Juršincih dočakal drugo svetovno vojno. Marca 1941 je bil mobiliziran v jugoslovansko vojsko in se je s težavo sprijaznil s hitro in nečastno kapitulacijo Kraljevine Jugoslavije, ki jo je doživljal v Zagrebu. Ujetništvu se je izognil in se preko Ljubljane vrnil v Juršince. V tem času so v Mariboru že zaprli

očeta, tako da je to še bolj povezalo brate in jih približalo organizatorjem odpora na Štajerskem. Zdravniški poklic je dr. Špindlerju omogočal, da se je s svojim osebnim avtomobilom brez težav premikal po širšem slovenskogoriškem okolju in v začetku prevažal propagandno gradivo, kasneje pa vojaško in predvsem različno opremo za zdravstveno oskrbo ranjenecv. Med povezavami sta bila tudi slovenska zdravnika dr. France Cundrič in dr. Ivan Koprivnik. Po ovadbi sosedu iz iste hiše, da odhaja iz ordinacije dr. Metoda Špindlerja obložen moški, je policija ukrepala. Skrivoma mu je sledila in ga prestregla ob predaji sanitetnih pripomočkov. Ker je kurir pri zaslišanju vse priznal, so zdravnika dr. Metoda Špindlerja in njegovega prijatelja Franca Toplaka, študenta agronomije, 30. avgusta aretirali. V ptujskem zaporu so oba zasliševali in kljub mučenju nista ničesar priznala. Iz ptujskega zapora so dr. Metoda Špindlerja premestili v taborišče na gradu Borl, kjer so ga ponovno zasliševali in mučili, tako da so mu poškodovali nogo in je težko hodil. Čeprav je bilo že določeno, da ga z družino izselijo, je 30. oktobra nenadoma prišlo do spremembe in so ga iz Borla prepeljali v Maribor. Ta sprememba je bila povezana z aretacijo obeh bratov. Brata Borisa so aretirali 7. avgusta, ko je iz Velike Nedelje prišel v Maribor, ki je bil središče odpora na Štajerskem, brata Dušana pa nekaj dni zatem, ko je prišel v Maribor poizvedovat za bratom Borisom. Dušana so že 23. avgusta s posebnim transportom, v katerem je bilo 250 Slovencev, napotili na prevzgojo v koncentracijsko taborišče Mauthausen. Brat Boris, bivši jugoslovanski oficir, pa je bil v odporniškem gibanju svetovalec za vojaške zadeve, kar je nemška policija ugotovila in ga obsodila na smrt s streljanjem.

Dr. Metoda Špindlerja so iz Borla, v zastraženem tovornem avtomobilu, odpeljali na sedež gestapa v Aškerčevi ulici in ga ponovno zasliševali, saj so želeli pridobiti imena sodelavcev.

Lurker, visoki častnik gestapa, je sodelavki povedal, da od njega niso izvedeli nič novega. Ohranila pa se je njegova izjava: »Ne morem drugega reči, kot sem že. Res sem zdravil partizane, toda poznal jih nisem. Poklicali so me in storil sem svojo zdravniško dolžnost, vi pa storite svoje.« Tako je opravil z zadnjo možnostjo, da si reši življenje. Kot zakrknjenca so ga na silo potisnili na kamion in odpeljali v sodnijske zapore, kjer so na hodniku, ki vodi na sodnijsko dvorišče, že čakali obsojenci. Brata sta se pred smrtjo objela in poljubila, nato je dr. Metod Špindler z bratovo pomočjo odšel na dvorišče in v drugi peterki sta bila oba ustreljena.

Zaradi brezobzirnega ravnanja nemškega okupatorja s slovenskim prebivalstvom na Štajerskem se je narodnoosvobodilnemu boju za ohranitev slovenstva že takoj po okupaciji priključilo veliko slovenskih rodoljubov. Da ne pozabimo: Od teh prvih začetkov je k narodnoosvobodilnemu gibanju v Sloveniji pristopilo 250 zdravnikov in 267 medicincev od 324 vpisanih na Medicinsko fakulteto v Ljubljani. Slovenska partizanska saniteta je organizirala in v času štiriletnega boja zgradila skupno 247 različnih zdravstvenih postojank, v katerih se je zdravilo preko 22.000 ranjenih in obolelih borcev. Poleg tega so na osvobojenem ozemlju v Beli krajini organizirali civilno partizansko zdravstvo s tremi bolnišnicami, ki so skrbele za zdravstveno varstvo prebivalstva. Prav tako je bilo vredno občudovanja, da se je tiskanje zdravniškega glasila nadaljevalo in je v dveh letnikih izšlo skupno sedem števil »Partizanskega zdravniškega vestnika«.

Dr. Metod Špindler je bil prvi zdravnik od skupno 48 zdravnikov in 54 medicincev, ki so v štiriletnem boju darovali svoja življenja za slovensko domovino.

Prim. prof. dr. Elko Borko, dr. med., v. svet., predsednik Medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva

| Digitalni sonet

0110001001100,01011010,
1,11111 Digistril 000101011,01010.
00110001001001011000,
00,1001,100001111000?

1,1110101010,0110,11111,
1110010110 Piritapril 10,00011111.
010,000001101010110?
110,1001011000,1010110.

o Ontaradig 0001010101,1111000110
10100010,1010110001110.
101,010000011011 Digidigo 0110.

0101,001010100000010101110,
1110101000,10100010110?
000100110001010,1001001110.

Digitalni sonet, foto/platno/purpen/montaža, 75 × 96 cm (2014)

| Zloženci

Za mano strežnica zлага zložence.
So kot iztegnjene, pisane, mrtve mačke,
ali kot mrtvi vojaki,
ki jih po bitki zložijo v vrsto.
Zloženci so sicer beli, pisani so od krvi.
Rdeča se spreminja v rjavo.
Za vsak zloženeč po progavosti vem, koliko krvi vsebuje.

Zloženci, gaza/sintetika/karton/montaža, 72 × 110 cm (2009)

Operacija kar traja, krvavi.
Zložencev je vedno več.
Kri se kot luža ob dežju nabira globoko ob osrčniku,
v rano vtikam prste, porivam nove zložence.
Glasbe ne slišim več, slišim pa glasno utripanje srca.
Srce nabija kot noro.
Znižajte že to jakost utripa,
da ne bom slišal, kako odhaja življenje.

Nato pa kot Derek Chauvin s kolenom na vratu,
s pestjo na zložencih pritisnem na krvaveče mesto
in čakam, da zaslišim I can't bleed, I can't bleed.

Krvavitev se ustavi.
Mozaik iz mačk je na tleh ostal za okras.

Izr. prof. dr. Mihael Sok, dr. med.,
kirurg, Ljubljana

Arabska pravljica

Potovanje po Jemnu, ki danes ni več tak

Aleksander Sterger

Iz glinenih opek zgrajeni visoki zgradbi – ena brez in ena z obarvano fasado (levo). Osrednji trg z mošejo Al-Jami (v sredini). Ohranjen cerkveni stolp (desno).

Zajtrk, terenska vozila že čakajo (levo). Vožnja proti jugu (v sredini). Starodavno mesto Sejun v ozadju (desno).

Pogled iz vozila (levo) že kaže številne visoke zgradbe jemenskega Manhattna z ozkimi ulicami med opečnatimi poslopji (sredina in desno).

Jemenske deklice (levo). Koze v ogradi za prodajo (v sredini). Šoferji pri igri »mlin« (desno).

Pogled iz avtomobila na pusto, suho pokrajino, ki se ji pravi vadi (levo). Mesto Mukala (v sredini). Hotel Ribon (desno).

Leta 2004 sva se s soprogo odločila za avanturistično predvideno potovanje po Jemnu, deželi iz Tisoč in ene noči. Z Münchenskega letališča smo po popoldanskem letu z Jordan Air pristali v Amanu in potovali dalje do deželne prestolnice Sane, kjer smo prenočili. Naslednjega dne je sledil ogled znamenitosti mesta z značilno okrašenimi pročelji stavb, zgrajenih iz na soncu posušenih opek iz gline, in velike mošeje Al-Jami.

Po zajtrku so nas šoferji pričakali s terenskimi vozili za vožnjo proti jugu, do mesta Sejun, kjer smo prenočili.

Naslednji dan se je vožnja nadaljevala proti jugu do mesta Šibam. Mesto je jemenska znamenitost zaradi številnih visokih zgradb, zgrajenih iz glinenih opek. Imenujejo ga tudi jemenski Manhattan.

Na osrednjem trgu tega naselja visokih zgradb smo srečali zvedave

deklice. Starejše morajo nositi naglavno ruto, mlajše pa še ne. V postavljeni ogradi je bilo na ogled in za prodajo več mladih koz. Naši šoferji so si sede na tleh krajšali čas z igro, podobno šahu.

Še polni vtisov iz jemenskega Manhattana smo se odpravili na dolgo pot po pusti, suhi pokrajini Wadi Doawna do mesta Mukala, kjer smo prenočili v sobah hotela Ribon na vzmetnicah, položenih kar na tleh.

Čas je za povratek. Po vožnji ob obali smo se vrnili v prestolnico Aman. Še nekaj posnetkov za spomin in na letališče za polet v domovino.

Ko so pred leti džihadisti, borci Islamske države, prevzeli oblast v Jemnu, so poškodovali in celo porušili številne zgodovinske zgradbe, zato Jemen, žal, danes ni več tak.

Jemenski mladenič (levo). Palača Dal al-Hajar (v sredini). Mati s hčerama (desno).

Prim. Aleksander Sterger, dr. dent. med., Maribor, aleksander.sterger@gmail.com

Skrivnostne astralne povezave

MaSi

Bil je zoprni, deževen dan, ko nimaš volje, da bi pomolil nos iz toplega, prijetnega zavetja svojega stanovanja. Pričelo se je večeriti. Popestritev večera bo najbrž ogled dobrega filma. Obožujem dobre filme, saj je v njih združeno vse – literatura z dobro zgodbo, arhitektura z zanimivimi stavbami, pokrajinami, slikarstvo z zanimivimi barvami in scenami, glasba, ki se čudovito prilega dogajanju na platnu, dobra režija ter še in še, vse združeno v enem samem filmu!

Skuham si čaj Happy mind – iz mešanice kurkume, ingverja in kaka-va. Kakšna kombinacija, neverjetno. Prodajalka v trgovini mi je rekla, da je odličen, meni pa te sestavine nikakor ne gredo skupaj.

Malo se poigravam z daljincem in iščem film. Najdem ga s čudnim naslovom Palme v snegu. Nenavaden naslov, kot je bil čuden in neobičajen čaj!? Palme nekako ne sodijo v sneg. Premaga me radovednost, udobno se namestim v fotelj in pričem gledati v upanju, da bo dober.

Film je zanimiv, pripoveduje o življenju in dogajanju na plantaži kakava v kraju Sampaka v Ekvatorialni Gvineji. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je delo na plantažah omogočalo dober zaslužek delavcem iz Evrope, s čimer pa je bilo povezano mnogo resnih, pa tudi nevarnih okoliščin.

Belske družine so imele ob zah-tevnem delu precej živahno družabno življenje. Nekatere med njimi so spletile prijateljske odnose z domačini. Vzplamtela je tudi ljubezen.

Gledam film. Zaslišim zvok mobite-la, ki mi pove, da sem dobila sporočilo.

Ne ljubi se mi vstati in pogledati na telefon.

Ko že drugič zapiska, pa se le pre-maknem in pogledam. U, moj znanec iz daljnega sveta se je spomnil name, kar je glede na to, da se že več kot pol leta nisva slišala, prav neverjetno!

»Dober večer! Kako si?«

Odlično, da se me je spomnil, takoj mu odgovorim: »Dober večer, hvala, dobro, kako pa ti?« da me ne bo motil, kajti film je odličen.

»Berem knjigo in imam ob sebi kozarec dobrega rdečega vina.«

»Odlična ideja, jaz pijem čaj in gledam dober film.«

»Kateri film?«

»Palme v snegu,« odgovorim, saj tako in tako ne bo vedel, živi namreč v Kanadi – Montrealu.

»Odlično! Poznam film, jaz sem bil rojen v Sampaki v Ekvatorialni Gvineji.«

Zdaj osupnem.

Neverjetno, jaz pravkar gledam film, ki se dogaja v Sampaki! Kako je mogoče, da je bil rojen tam? On je vendar Španec, iz Madrida, tako mi je povedal, ko sva se spoznala.

Dopisovanje poteka seveda v angleščini, morda sem napisala kaj narobe?!

»Kako si bil rojen v Sampaki?«

»Da, tam so živeli moji starši in tam sem bil rojen!«

»Kaj so delali tam?« me zanima. To ne more biti res!

»Moj oče je bil menedžer na plantaži kakava v Sampaki v Ekvatorialni Gvineji.«

»Sem neskončno presenečena, vsa sem iz sebe in ne morem verjeti!!« mu odpišem.

»Res je, to je vsa resnica, jaz sem po rojstvu Afričan. Ekvatorialna Gvineja je bila do osamosvojitve leta 1968 špansko ozemlje. Pošiljam ti sliko svojega očeta iz leta 1954!«

Res, na sliki je mlad, lep moški, star okoli trideset let, v bermuda belih hlačah, safari srajci in nasmejan!

»So tvoji starši še živi, kje živijo?«

»Ne, oba sta žal že umrla, vendar sta precej let živela v Afriki, potem sta se preselila zopet nazaj v Španijo, v Madrid.«

»Ne morem verjeti!«

»Zakaj? Sam sem veliko potoval po svetu že takoj po študiju in se selil v različne predele sveta, od Afrike, Evrope, Kanade, Anglije.«

»Ne morem verjeti, sem osupla!«

»Ne bodi! To je resnica! Nazadnje sem bil v Sampaki pred tremi leti na obisku. Pa mi še ti kaj povej o sebi!«

»O, jaz sem preprosto rojena v Sloveniji, slovenskim staršem, nič kaj tako razburljivega kot ti!«

»Lepo, da sva se slišala, upam, da ne bo trajalo toliko časa do najinega naslednjega slišanja/pisanja! Sedaj je že pozno, zato lepo zaspi! Se slišiva prihodnjič, ko bo ponovno na sporedu film, ki naju bo povezal, in se zopet javiva s sporočilom.«

Ni mogoče, ni mogoče, in še enkrat ni mogoče, razmišljam.

Kaj je to v ljudeh, da se, čeprav niso skupaj, čeprav živijo tisoče kilometrov narazen, v nekem trenutku spomnijo eden na drugega, v nekem posebnem, ključnem trenutku?

Prvič sem pila čaj s kakavom, gledala film o plantaži kakava, po dolgem času se mi je oglasil prijatelj, o katerem sem izvedela, da se je rodil na plantaži kakava in bil pred tremi leti nazadnje na obisku v Sampaki.

Morda je bil kriv kakav ali ingver v čaju, ali kurkuma?

Obstajajo nerazložljive povezave med ljudmi, ki niso dosegljive našemu razumevanju! Videti je, da zares obstajajo nepoznane, skrivnostne vezi, ki lahko presežejo neznanske razdalje, morda celo preko neznanih nebesnih teles? Ali pa je to mogoče še vedno neraziskana zmožnost naših možganov.

Ampak mislim, da če dva resnično intenzivno razmišljata drug o drugem, se v nekem trenutku vse silnice poklopijo.

Česa vse so še zmožni naši možgani?

Tako in podobno sem razmišljala tisto noč, ko nisem mogla zaspati, še dolgo po tem nenavadnem dogodku, ko se je prelep film končal, ko so ure minevale skozi trdo noč, do zgodnjih jutranjih ur, ko me je le premagal spanec.

In nekaj dni po tem nenavadnem dogodku sem se odločila, da to svoje doživetje zapišem.

Avtor je znan uredništvu.

Duševno zdravje v času epidemije

Brigita Novak Šarotar

Ob pisanju tega zavodnika ob koncu poletja bi si zelo želela, da bi se lahko temi epidemije SARS-CoV-2 in njenih posledic popolnoma izognila, kar pa je glede na trenutne epidemiološke podatke seveda nemogoče. Tudi če smo se med poletjem na dopustu nekoliko sprostili, se s septembrom in vedno višjimi številkami potrjenih okužb ponovno vračamo v delovno okolje, ki bo spet zaznamovano z drugačnostjo, na katero

pa se počasi že navajamo. Ampak za kakšno ceno?

Epidemija kroji naše vsakodnevno klinično delo, dostopni pa so tudi že podatki študij, ki kažejo na njene dolgoročne posledice. V reviji *Lancet Psychiatry* je v juliju 2021 izšel pregledni članek, katerega rezultati so pokazali, da imajo bolniki s pridruženno duševno motnjo, predvsem s psihotično ali razpoložensko motnjo, dvakrat višjo smrtnost po preboleli okužbi kot bolniki brez pridružene duševne motnje. Rezultati so seveda zelo zaskrbljujoči.

Avtorji omenjenega članka sicer ne podajajo nedvoumnih odgovorov na vprašanje, kaj je vzrok za podvojeno smrtnost, omenjeni pa so številni dejavniki, od vpliva spremenjenega imunskega odziva, pridruženih obolenj kardiovaskularnega sistema, sladkorne bolezni, respiratornih obolenj ter socialnoekonomskih vzrokov, kot so slabša družbena vključenost z izolacijo, slabša prehrana, telesna neaktivnost, povečana raba alkohola in tobaka. Študija je pokazala, da tudi predpisani antipsihotiki, ki se uporabljajo za zdravljenje duševnih motenj, povečajo tveganje za smrtnost, predvsem preko mehanizma sprožanja srčnih aritmij in trombemboličnih dogodkov, vstopajo pa tudi v interakcije z zdravili za zdravljenje covid-19. Tudi anksiolitiki, predvsem benzodiazepini, naj bi preko večanja dihalne stiske povečevali tveganje za smrtnost. Za razliko od antipsihotikov in benzodiazepinov, antidepresivi glede na do sedaj poznane izsledke raziskav ne višajo tveganja za smrtnost, nasprotno, glede na rezultate študij, ki jih je v teh dneh vse več, naj bi delovali zaščitno pred težjim potekom bolezni.

Že iz zgodovine obravnav duševnih motenj vemo, da so bolniki z duševno motnjo deležni drugačne, predvsem slabše obravnave in so v preteklosti umirali zaradi posledic neprimernih bivanjskih razmer, saj so bili nastanjeni v azile ali druge neprimerne institucije in so bili predvsem odmaknjeni od družbe. Umirali so zgodaj, predvsem zaradi okužb, podhranjenosti. Z razvojem antipsihotičnih zdravil v petdesetih

letih 20. stoletja so bili bolniki ustrezneje obravnavani glede duševne motnje, tudi programi za destigmatizacijo so bolnike približali družbi, stigma glede duševnih motenj pa žal v naši družbi še pogosto vztraja in vpliva tudi na obravnavo pridruženih telesnih obolenj.

Obravnava tako rizičnih skupin bolnikov, kot so bolniki z duševnimi motnjami, naj bi bila zaradi opisanih razlogov v epidemioloških razmerah še posebej skrbno načrtovana in usmerjena, vendar od vsepovsod po svetu poročajo, da je to področje ostalo zunaj fokusa, ne zgolj v našem okolju. V Sloveniji smo od začetka epidemije predvsem prepoznavali neustrezno skrb in obravnavo bolnikov z demenco, nastanjenih v social-

novarstvenih zavodih, ki so pogosto zbolevali in umirali. Bolnik z demenco zaradi kognitivnega upada ne zmore slediti navodilom glede potrebnega ukrepanja in samozaščitnega vedenja ter je ob napredovanju poteku bolezni v večini življenjskih aktivnosti odvisen od pomoči druge osebe. Izolacija, eden izmed ukrepov za preprečevanje širjenja okužbe, je nedvomno pogosto prispevala k še večji ranljivosti teh bolnikov. Z večjo precepljenostjo, vsaj v sklopu zavodov, upamo na manjše zbolevanje oziroma na milejši potek bolezni.

Prepoznavamo torej ne samo akutne telesne in psihične stiske bolnikov s covidom-19, ampak tudi že nekatere dolgoročne posledice po preboleli okužbi. Vsakodnevno se

srečujemo z izgorelostjo tudi pri naših sodelavcih, medicinskih sestrah, ki množično zapuščajo svoj poklic, saj ne zmorejo več. Kaj pa smo se zdravniki naučili v tem letu in pol? Na epidemijo smo bolj pripravljeni, imamo več smernic za klinično delo. Toda ali znamo poskrbeti zase, da bomo nato lahko pomagali drugim? Smo se v času dopusta spočili, skočili v morje in zaplavali, si vzeli čas in šli na koncert, ki nas napolni z energijo, pogledali razstavo ali zgolj obsedeli v senci pod drevesom?

Doc. dr. Brigita Novak Šarotar, dr. med., Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana, Medicinska fakulteta UL, Katedra za psihiatrijo, brigita.novak@mf.uni-lj.si

Digitalna etika

Nina Mazi

Dosedanji etični paradigmi v medicini se pridružuje nova dimenzija – digitalna etika. Področje, ki se pospešeno razvija in je v nenehnem vzponu, je etično še precej nedefinirano in absolutno premalo dorečeno oz. regulirano. Ne le pri nas, marveč tudi v tujini – strokovnjaki SZO, Unesca, Svetovne banke, Mednarodnega denarnega sklada in ostalih ključnih organizacij, združenj in institucij poudarjajo, da je področje deficitarno na vseh ravneh – od lokalne do regionalne in globalne. Zdaj je pravi čas, da postavimo temelje novega reda na tem področju – zdravniki in ostali medicinski strokovnjaki se morajo povezati s strokovnjaki za informacijsko komunikacijsko tehnologijo (IKT) in nemudoma prevzeti ključno, proaktivno vlogo. V nasprotnem primeru bodo stvari vzeli v roke IKT-velikani in zadeve uredili po svoje – tako, da jim bodo prinašale čim večji dobiček. Zdravstvo pa se bo pritoževalo, kako je ureditev slaba, popolnoma neetična. Digitalna etika je v glavnini držav (vključno s Slovenijo) še v povojih. Etične komisije v zdravstvu so praviloma le

brezzobi tigri, ki molčijo in si zatiskajo oči celo ob najhujših napakah in spodrsljajih (to so počele celo med v nebo vpijočimi zdrsi v času epi-/pandemije). Hkrati pa razmišljajo predvsem ali celo izključno analogno. Zato je zelo malo verjetno, da bi člani etičnih komisij, ki ne obvladujejo niti 'tradicionalne, klasične medicinske etike' na analogni ravni, lahko takoj zavihali rokave in se soočili z izzivi digitalne etike. Večina izmed njih se namreč sploh ne zaveda, da ključnega izziva digitalne etike ne predstavljata digitalni razvoj in napredek (digitalni preboj in inovacije), marveč vodenje, upravljanje in nadzor – celovito obvladovanje digitalnega ekosistema v medicini in v celotni družbi.

Viri: American Scientist 7–8, 2021, www.digitalenlightenment.org, www.worldbank.org

Nina Mazi, Ljubljana

The professional public journal of the Medical Chamber of Slovenia

The Isis Journal is issued on the first day of each month. The annual subscription for non-members is €54.12. A single issue costs €4.92. The tax is included in the price. Manuscripts are not returned to authors. An honorarium is paid for selected articles.

Print run: 9.750 copies.

The journal is named after Isis, an Egyptian goddess. Legends say that she had healing powers, that her power extended throughout the world, and that each person is a drop of her blood. She was considered to be the founder of medicine. Her name were chosen to be the title of the journal of the Medical Chamber of Slovenia, the goal of which is to unite and link together doctors in their efforts towards the welfare of all people.

The President of the Medical Chamber

Prof. dr. **Bojana Beović**, dr. med., spec.

The Vice-presidents of the Medical Chamber

Boštjan Kersnič, dr. med., spec.

Krunoslav Pavlović, dr. dent. med.

The President of the Assembly

Asist. dr. **Marko Jug**, dr. med., spec.

The Vice-president of the Assembly

Mojca Drev, dr. dent. med., spec.

Executive board of the Medical Chamber of Slovenia

The President of the Educational Council

Izr. prof. dr. **Nataša Bratina**, dr. med., spec.

The President of the Professional Medical Committee

Prof. dr. **Sebastjan Bevc**, dr. med., spec.

The President of the Primary Health Care Committee

Rok Ravnikar, dr. med., spec.

The President of the Hospital Health Care Committee

Boštjan Kersnič, dr. med., spec.

The President of the Dentistry Health Care Committee

Krunoslav Pavlović, dr. dent. med.

The President of the Legal-ethical Committee

Peter Golob, dr. med., spec.

The President of the Social-economic Committee

Mag. **Marko Bitenc**, dr. med., spec.

The President of the Private Practice Committee

Asist. mag. **Matej Beltram**, dr. med., spec.

The Secretary General

Tina Šapec, univ. dipl. prav.

Head of Legal Department

Peter Renčel, univ. dipl. prav.

Finance and Accounting Department

Mag. **Nevenka Novak Zalar**, univ. dipl. ekon.

Health Economics, Planning and Analysis Department

Nika Sokolič, univ. dipl. ekon.

Head of Postgraduate Medical Training

Tina Šapec, univ. dipl. prav.

Head of Basic Postgraduate Medical Training, Licensing and Registry Department

Barbara Galuf Zajc, univ. dipl. prav.

Head of Public Relation Department

Andreja Basle, univ. dipl. nov.

Head of Congress Activities

Mojca Vrečar, univ. dipl. psih., MBA

Head of IT Department

Maja Horvat, mag. posl. inf.

The Medical Chamber Of Slovenia

Founded in 1893 as The Medical Chamber for the Carniola Province.

The Medical Chamber of Slovenia was subsequently founded in 1992.

The Medical Chamber of Slovenia is an independent professional organisation of medical doctors and dentists. Membership is an honour and obligation for all those that work as physicians or dentists in Slovenia and have direct contact with patients. The Medical Chamber of Slovenia protects and represents the interests of the medical profession, and helps to ensure the correct behaviour of doctors and uphold their reputation by:

- Having and issuing a Code of Medical Ethics, monitoring the behaviour of doctors and administering any measures necessary for violations of the Code.
- Maintaining a register of members and issuing membership cards.
- Issuing, extending, and revoking doctors' licences for independent work.
- Participating in the development of the undergraduate education programme for doctors.
- Managing (planning, monitoring, and supervising) the secondments of the two-year compulsory postgraduate training in hospitals; secondments for specialisations; other postgraduate professional training, and examination.
- Organising professional seminars, meetings, and other types of professional medical development.
- Professionally auditing and appraising each doctor practising in Slovenia.
- Participating in the preparation of regulations, planning, and staffing plans in health care issues.
- Determining doctors' fees and participating in negotiation on the prices of health care services.
- Representing the interests of doctors in determining contracts with the Institute of Health Insurance of Slovenia.
- Participating in the negotiation of collective contracts, and concluding them on behalf of private doctors as employees, thereby enhancing the value of medical professionals' salaries.
- Providing legal assistance and advice to members on insurance against medical compensation claims.
- Maintaining a Welfare Fund to help members and their families.
- Monitoring the demand for doctors and helping unemployed doctors find a job.
- Assisting members to find suitable temporary replacements during their absence.
- Publishing activities, editing activities; issuing a free journal to members, publishing books and other publications.
- Encouraging co-operation between members and arbitrating in disputes.
- Encouraging the cultural and social activities of members; organising cultural, sporting, and other social events and activities.
- Monitoring alternative methods of treatment.
- Deterring prohibited and unacceptable medical practices.
- Providing a free, permanent consulting service to members.
- Undertaking other tasks pursuant to legal regulations and the Medical Chamber charter.

Domus Medica za vas!

Domus Medica je bil ustvarjen kot osrednja hiša slovenskega zdravništva. Velika Modra dvorana, številne sejne sobe in klubski prostori so bili zgrajeni z namenom srečevanj, stanovskega druženja, odprtega dialoga, organiziranih strokovnih predavanj med zdravniki in zobozdravniki.

Z veseljem vas obveščamo, da smo predstavitev Domus Medica pripravili tudi na internetni strani: <http://www.domusmedica.si/>.

Vabimo vas, da si spletno stran ogledate in v prihodnosti svoje srečanje organizirate v prostorih **Domus Medica!**

INFORMACIJE:

Andreja Stepišnik

T: 01 30 72 194

E: mic@zzs-mcs.si

